

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VI. 159.

FÆNGSELSSTYRELSENS AARBOOK

1916.

(Annuaire de l'Administration générale des prisons 1916.)

Utgitt av

EKSPEDISJONSCHEFEN FOR FÆNGSELSVÆSENET.

KRISTIANIA.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1919.

Pris: Kr. 0.50.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VI.
(Statistique Officielle de la Norvège, série VI.)

Trykt 1917:

- Nr. 91. Norges sparebanker 1915. (*Caisses d'épargne.*)
— 92. Kreaturholdet 30 september 1916. (*Bétail, le 30 septembre 1916.*)
— 93. Arbeidslønninger 1915. (*Gages annuels des domestiques et salaires des ouvriers.*)
— 94. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1914. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 95. Norges bergverksdrift 1915. (*Mines et usines.*)
— 96. Veterinærvæsenet og kjøtkontrollen 1915. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
— 97. Norges handel 1915. (*Commerce.*)
— 98. Fængselsstyrelsens aarbok 1913. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1913.*)
— 99. Forsømte og forbryderske barn i Norge. (*Enfants moralement abandonnés et enfants criminels en Norvège.*)
— 100. Norges kommunale finanser 1913/14. (*Finances des communes.*)
— 101. De offentlige jernbaner 1915/16. (*Chemins de fer publics.*)
— 102. Norges telegrafvæsen 1915/16. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 103. Norges skibsfart 1915. (*Navigation.*)
— 104. Jordbruk og fædrift 1911—15. (*Agriculture et élevage du bétail.*)
— 105. Dyrtidens virkninger paa levevilkaarene. 1ste del. (*Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 1ère partie.*)
— 106. Forsikringsselskaper 1915. (*Sociétés d'assurances.*)
— 107. Ulykkesforsikringen 1914. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 108. De spedalske i Norge 1911—1915. (*Rapport sur les lépreux en Norvège pour les années 1911—1915.*)
— 109. Sindssykeasylenes virksomhet 1915. (*Hospices d'aliénés.*)
— 110. Kommunevalgene 1916. (*Élections en 1916 pour les conseils communaux et municipaux.*)
— 111. Folkemængdens bevægelse 1915. (*Mouvement de la population.*)
— 112. Norges postvæsen 1916. (*Statistique postale.*)
— 113. Kriminalstatistik 1913 og 1914. (*Justice criminelle.*)
— 114. Skiftevæsenet samt overformynderiene 1915. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 115. Norges fiskerier 1915. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 116. Private aktiebanker 1916. (*Banques privées par actions.*)
— 117. Fængselsstyrelsens aarbok 1914. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1914.*)
— 118. Norges sparebanker 1916. (*Caisses d'épargne.*)
— 119. Fiskerforsikringen 1916. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 120. Norges skibsfart 1916. (*Navigation.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VI. 159.

FÆNGSELSSTYRELSENS AARBOK

1916.

(Annuaire de l'Administration générale des prisons 1916.)

Utgitt av

EKSPEDISJONSCHEFEN FOR FÆNGSELSVÆSENET.

KRISTIANIA.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1919.

For årene 1901—1902, se Norges Offisielle Statistikk, rekke IV, nr. 86 og 97.

For årene 1902—1903, 1903—1904, 1904—1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 og 1915, se Norges Offisielle Statistikk, rekke V, nr. 7, 29, 80, 119, 139, 168 og 205, rekke VI, nr. 11, 61, 75, 98, 117 og 134.

Indhold.

	Side
Fængselsvæsenet i almindelighed	1
Landsfængslerne 1915—1916	2
1. Fængslerne og deres distrikter s. 2. 2. Funktionærene s. 2.	
3. Fangetallet m. v. s. 2. 4. Fangernes behandling og forhold i almindelighed s. 3. 5. Arbeidsvirksomheten s. 4. 6. Sjælepleien og undervisningen s. 4. 7. Kosten s. 6. 8. Sundhetstilstanden s. 6. 9. Bygningerne s. 6. 10. Indtægter og udgifter s. 7. 11. Oplysninger om indkomne og løslatte fanger s. 7.	
Kredsfængslerne og de større hjælpefængsler 1915—1916	8
1. Fængslerne i almindelighed s. 8. 2. Funktionærene s. 9. 3. Fangetallet m. v. s. 11. 4. Fangernes behandling og forhold i almindelighed s. 13. 5. Arbeidsvirksomheten s. 14. 6. Sjælepleien og undervisningen s. 15. 7. Kosten s. 16. 8. Sundhetstilstanden s. 16. 9. Bygningerne s. 16. 10. Indtægter og udgifter s. 17.	
Smaafængslerne 1915—1916	17
Tvangsarbejds husene 1915—1916	17
1. Arbejdshusene og deres distrikter s. 17. 2. Funktionærene s. 17. 3. Antallet av tvangsarbejdere m. v. s. 18. 4. Tvangsarbejdernes behandling og forhold i almindelighed s. 18. 5. Arbeidsvirksomheten s. 19. 6. Sjælepleien og undervisningen s. 19. 7. Kosten s. 20. 8. Sundhetstilstanden s. 20. 9. Bygningerne og eiendommen s. 21. 10. Indtægter og udgifter s. 21. 11. Oplysninger om de efter dom indkomne tvangsarbejdere s. 21.	
Kriminalasylet 1915—1916	22
Fangetransport 1915—1916	23
Omsorgen for løslatte	23
Tabeller vedkommende landsfængslerne.	
Tabel 1. Landsfængslerne	27
— 2. Fangetallet	28
— 3. Fangernes fordeling i klasser 30 juni 1916	30
— 4. Disciplinære forseelser og refselsler	30
— 5. Arbeidsvirksomheten	30
— 6. Undervisningen.	32
— 7. Brevveksling og besøk	33
— 8. Kosten	33
— 9. Sykestatistik	34
— 10. Indtægter og udgifter	34
— 11. De i aarene 1911—1915 indkomne fangers forbrydelser og forseelser	36
— 12. —»— straffetid	36
— 13. —»— alder	38
— 14. —»— egteskabelige stilling	40
— 15. —»— fødeland	40
— 16. —»— hjemsted	41

	Side
Tabel 17. Indkomne fanger i aarene 1911—1915, tidligere ustraffet eller tidligere straffet. Antal og tidligere straffe	42
— 18. Indkomne fanger i aarene 1911—1915, tidligere straffet. Tiden mellem den sidste løsladelse fra landsfængsel og den nye forbrydelses forøvelse	46
— 19. De i aarene 1911—1915 indkomne fanger som har været løslatt paa prøve	47
Tabeller vedkommende kreds-fængslerne og de større hjælpefængsler.	
Tabel 20. Fortegnelse over kreds-fængslerne og de større hjælpefængsler 1 juli 1915	49
— 21. Fangetallet (indheftet mellem side 50 og 51).	
— 22. De forskjellige slags straffanger (do.).	
— 23. Fangedage (do.).	
— 24. Middeltal av fanger og høieste fangetal	51
— 25. Den tid de fra kreds-fængslerne og de større hjælpefængsler i driftsaaret utgaaede straffanger har siddet i straf	52
— 26. Fangernes alder	52
— 27. Indtægter og udgifter	53
Tabeller vedkommende smaa-fængslerne.	
Tabel 28. Fortegnelse over de 1 juli 1915 bestaaende smaa-fængsler	56
— 29. Antallet av fanger og fangedage	57
— 30. Indtægter og udgifter	58
Tabeller vedkommende tvangsarbeidshusene.	
Tabel 31. Antal tvangsarbeidere	58
— 32. Tvangsarbeidernes fordeling i klasser 30 juni 1916	60
— 33. Disciplinære forseelser og refselsler	60
— 34. Arbeidsvirksomheten	61
— 35. Brevveksling og besøk	63
— 36. Kosten	63
— 37. Sykestatistik for Opstad tvangsarbeidshus	63
— 38. Indtægter og udgifter	64
— 39. De efter dom indkomne tvangsarbeidernes forseelser	65
— 40. De efter dom indkomne tvangsarbeidernes tvangsarbeidstid	65
— 41. De efter dom indkomne tvangsarbeidernes alder	65
— 42. De efter dom indkomne tvangsarbeidernes egteskabelige stilling	66
— 43. De efter dom indkomne tvangsarbeidernes fødeland	66
— 44. De efter dom indkomne tvangsarbeidernes bosted	66
Tabel vedkommende Kriminalasylet.	
Tabel 45. Indtægter og udgifter 1915—1916	67
Tabel vedkommende fængsels-selskaperne.	
Tabel 46. Fængsels-selskaperne 1915	68

Fængselsvæsenet i almindelighet.

Beretningsaaet omfatter tiden fra 1 juli 1915 til 30 juni 1916.

I Styrelsens personale foregik følgende forandring i driftsaaet: I en nyoprettet sekretærpost, som indtil beretningsaaets utgang blev lønnet av bevilgningen til ekstra-arbeide, blev fra 22 december 1915 ansat cand. jur. Reidar A a s g a a r d. Sekretær H a r t m a n n blev i december 1915 permittert indtil videre for at overta konstitution som foged i Søndmør. Som vikar for ham blev fra 22 s. md. ansat cand. jur. Ludvig M u n t h e.

Ekspeditionschefen foretok i juli maaned 1915 en reise til Opstad tvangsarbeidshus og besøkte samtidig fængslerne i Bergen 6 juli, Stavanger 7 juli og Haugesund 10 juli. I tiden 31 august til 3 september inspicerte han fængslerne i Skien, Rjukan, Notodden og Kongsberg. Senere i samme maaned (fra 6—14 september) inspicerte han fængslerne i Trondhjem og arbeidet paa Mæresmyren i Sparbu. Desuten har han i driftsaaet foretat de sedvanlige besøk i fængslerne i Kristiania.

Byraachefen foretok i oktober 1915 en reise til Drammen til konferanse med borgermesteren og politimesteren om det derværende fængsels utvidelse. Desuten har han i driftsaaet foretat inspektion av følgende fængsler: Hjælpefængslerne i Gjøvik 19 oktober 1915, Sarpsborg 7 februar 1916 og Fredrikstad 7 og 23 februar s. a. samt smaafængslerne i Nes paa Romerike 10 september 1915 og Eidsvold 3 februar 1916.

Fængselsdirektør Segelke Thrap deltok i ekspeditionschefens ovennævnte inspektioner av fængslerne i Skien, Rjukan, Notodden og Kongsberg. Desuten inspicerte han smaafængslerne i Drøbak 19 august og i Eidsvold 29 september 1915.

Av Statens bygningsinspektør blev der foretat inspektion av Sem hjælpefængsel 21 juli 1915.

Efter omstændighetene (krigen og dyrtiden) fandt man ikke at burde foreslaa nogen bevilgning til reisebidrag til fængselstjenestemænd for driftsaaet 1915—1916.

Antallet av journalnummer i Styrelsen i 1915 var 3 624 og av utgaaede skrivelser 3 929 mot henholdsvis 3 457 og 3 843 i 1914.

Landsfængslerne 1915—1916.

1. Fængslerne og deres distrikter.

Herom henvises til tabel 1. Av mangel paa plads i Kristiania kreds-fængsels kvindeafdeling blev i aarets løp 2 bøteavsonere og 1 anden straffange sat ind i Landsfængslet for Kvinder istedenfor i kreds-fængslet.

2. Funktionærerne. Som medlemmer av tilsynsraadene blev for aaret 1916 opnævnt følgende:

a. Ved Bods-fængslet: Holmboe, M., medicinaldirektør, formand; Aanderud, O., statsadvokat, næstformand; Siewers, V., assessor; Gregersen, I. Chr., kontorchef.

b. Ved Akershus landsfængsel: Thinn, K. K., høiesterets-justitiarius, formand; Schie, O. B., statsadvokat, næstformand; Klem, P. N., ingeniør; Martins, O. A., møbelfabrikant.

c. Ved Trondhjems landsfængsel: Knudtzon, H. P. K., sorenskriver, formand; Wollebæk, A. S., statsadvokat, næstformand; Halseth, J. A., grosserer; Bruun, Fritz, handelsmand.

d. Ved Landsfængslet for Kvinder: Salomonsen, O. K., lagmand, formand; Løken, H., statsadvokat, næstformand; Schjoldager, Dorothea, frøken; Nissen, Henriette, frue.

Ved Landsfængslet for Kvinder blev frøken Christine Sønnichsen ansat som lærerinde fra 1 juli 1915.

Av funktionærer med fri læge har ved Bods-fængslet 16 paa grund av sygdom været tjenesteudygtige i tilsammen 323 dage, ved Akershus landsfængsel 15 funktionærer i 228 dage, ved Trondhjems landsfængsel 10 i 97 dage og ved Landsfængslet for Kvinder 16 i 314 dage.

Funktionærernes forhold i tjenesten har efter direktørernes uttalelse i det hele tat været meget godt. Disciplinærstraf for tjenesteforsømmelse har ikke været anvendt.

3. Fangetallet m. v. Tallene i tabel 2 knytter sig til antallet av tilfælder, hvori fanger har siddet i fængsel i aarets løp.

Av de efter dom indsatte landsfængselsfanger var 55 mænd og 2 kvinder tidligere i driftsaaret løslatt fra landsfængsel. Altsaa kom 392 forskjellige mænd og 16 forskjellige kvinder ind efter dom.

I aaret har i det hele siddet i landsfængslerne 840 forskjellige personer, nemlig 789 mænd og 51 kvinder.

Ved driftsaarets utgang sat der i landsfængslerne 28 mænd flere og 14 kvinder færre end ved dets begyndelse.

Det daglige middeltal av fanger i landsfængslerne i 1915—1916 var 426

eller 2,7 pr. 10 000 indbyggere av folkemængden over 14 aar 1 december 1910. Lægges til disse 426 det daglige middeltal av straffanger som sat i kreds- og hjælpfængslerne i samme tidsrum, 389, og i smaafængslerne, 12, fremkommer et middeltal pr. dag av 827 fanger som i 1915—1916 har utholdt frihetsstraf. Dette utgjør 5,2 pr. 10 000 indbyggere av folkemængden over 14 aar 1 december 1910.

4. Fangernes behandling og forhold i almindelighet. I Bods-fængslet har alle fanger været behandlet efter bestemmelserne om enrumsfængsel, naar undtages at to fanger har sittet sammen i 14 dage paa sykeavdelingen.

I Akershus landsfængsel blev enrumsfængsel anvendt i 1 930 dage, og i Trondhjems landsfængsel i 796 dage. I Landsfængslet for Kvinder har alle fanger sittet i enrumsfængsel.

Fangernes forhold i fængslerne. I Bods-fængslet indtraf den 4 januar 1916 et beklagelig ulykkestilfælde, mens 2 fanger som var anbragt sammen paa sykeavdelingen, var beskjæftiget med at skuffe sne og hugge is i fængselsgaarden. Herunder fik nemlig den ene under et pludselig anfald av sindssygdøm anledning til at gi den anden et hug i hodet med en ishakke, saa han straks døde. Forøvrig har efter direktørens udtalelser fangernes forhold i det hele tat været godt.

Ingen fange gjorde sig skyldig i saadant. brudd paa disciplinen at det hadde strafferetslig tiltale tilfølgje.

Der foregik ikke nogen rømning. I Bods-fængslet gjorde imidlertid en fange et forsøk paa at rømme.

Fangernes fordeling i klasser sees av tabel 3.

Om de forseelser fangerne har gjort sig skyldig i henvises til tabel 4.

Følgende opgave viser hvor mange ganger hver av de disciplinært straffede fanger har været refset i driftsaaret:

	Bods-fængslet.	Akershus landsf.	Trondhjems landsf.	Mænd ialt.	Landsf. for Kvinder.
Refset 1 gang	36	17	12	65	1
„ 2 ganger	10	5	3	18	
„ 3 „	7	1		8	
„ 4 „	3	1		4	
„ 5 „	1	-		1	
Ialt	57	24	15	96	1

I tabel 7 er meddelt oplysninger om fangernes brevveksling og besøk. Blandt de i tabellen opførte fanger som hverken har skrevet eller faat brev eller mottat besøk, er det endel som ikke har hat adgang til dette paa grund av den korte tid de har sittet i fængslet.

Av fanger som i driftsaaret hadde avsonet $\frac{2}{3}$ av den idømte straffetid, dog mindst 6 maaneder, blev følgende antal av forskjellige grunde besluttet ikke løslatt paa prøve: 64 i Bodsfængslet, 92 i Akershus landsfængsel, 24 i Trondhjems landsfængsel og 13 i Landsfængslet for Kvinder.

Av de paa prøve løslatte fanger blev 1 i Bodsfængslet og 7 i Landsfængslet for Kvinder fritat for politiopsigt.

5. Arbeidsvirksomheten. Herom henvises til tabel 5.

Værdien av landsfængslernes fabrikatbeholdninger 30 juni 1916, sammenholdt med de tilsvarende værdier aaret forut, viser ved Bodsfængslet en forøkelse av kr. 1 430,26, ved Akershus landsfængsel en forøkelse av kr. 1 239,29, ved Trondhjems landsfængsel en forminskelse av kr. 511,05 og ved Landsfængslet og Arbeidshuset for Kvinder en forøkelse av kr. 450,09. For alle landsfængsler tilsammen er der altsaa en stigning av kr. 2 608,59.

Av de i driftsaaret utgaaede fanger tilkom arbeidspenger: ved Bodsfængslet 233, ved Akershus landsfængsel 64, ved Trondhjems landsfængsel 42, ved mandsfængslerne tilsammen 339 (79 %) og ved Landsfængslet for Kvinder 25 (76 %).

Herav hadde i Bodsfængslet 189, i Akershus landsfængsel 34, i Trondhjems landsfængsel 17, i mandsfængslerne tilsammen 240 (56 %), i Landsfængslet for Kvinder 16 (49 %) et beløp av under 10 kroner i behold ved utgangen. 2 fanger hadde over 100 kroner i behold.

6. Sjølepleien og undervisningen. Av presternes indberetninger meddeles følgende utdrag:

Bodsfængslet. Gudstjeneste har været holdt alle søn- og helligdage — i vinterhalvaaret bare for det halve fangetal ad gangen. Opmerksomhet og ro under gudstjenesten har latt litet eller intet tilbake at ønske. Nadverd i forbindelse med gudstjeneste har været holdt 4 gauger for tilsammen 76 nadverdgjester (52 forskjellige personer). Av ukonfirmerte fanger var der 10 stykker. Ingen av disse blev konfirmert i fængslet. Der var 3 udøbte fanger. Av disse blev 1 døbt i fængslet.

Av fremmede religionsbekjendere var der 4, nemlig 2 metodister og 2 baptister. De deltok gjerne i gudstjenesten.

Det religiøse alvor synes at være tiltat i det sidste aar. Langt flere er blit vakte til religiøst alvor end tidligere.

Presten har i aarets løp avlagt 2 358 cellebesøk.

Akershus landsfængsel. Gudstjeneste har været holdt hver søn- og helligdag, undtagen de store høitiders 2den dager og de dager presten har

været forhindret eller hat ferie. Der blev da i stedet holdt opbyggelse, som regel ved læreren.

Nadverd har været holdt 2 ganger for tilsammen 16 fanger.

Fangernes opførsel i kirken har som i tidligere aar været rosværdig. Kirkesangen ledes av det 10—14 mand sterke kirkesangkor, der indøves i salmerne av organisten ved sangøvelse 1¼ time ukentlig.

Krigen interesserer fangerne i høieste grad. Som regel har presten anden hver søndag i et kort foredrag git en oversigt over krigens gang i de forløpne uker og over øieblikkets situation.

Opbyggelse er holdt hver torsdag eftermiddag. Søkningen, som er frivillig, har været saa stor at flokken har maattet deles i 2 partier.

Antallet av prestens samtaler var i aarets løp 1 066.

Trondhjems landsfængsel. Høimessegudstjeneste har været holdt hver søn- eller helligdag med undtagelse av 8 ganger, da der istedet har været andagt ved lægmænd.

Skriftemaal og altergang har været holdt to ganger for tilsammen 5 altergjester.

Enkelte ukedage har presten eller andre holdt foredrag av religiøst eller mere alment indhold.

Fangernes forhold under gudstjeneste og foredrag har været bra.

Landsfængslet for Kvinder. Presten har i kirken holdt 50 høimessegudstjenester, 1 festgudstjeneste (juleaften) og 4 fastegudstjenester (fredag eftermiddag). Paa de store høitiders 2den dager og under prestens permission paa grund av ferie eller sygdom har været holdt opbyggelse, dels ved pastor T. C. Larsen, dels ved forskjellige lægmænd.

Skriftemaal og altergang har været holdt 3 ganger for tilsammen 18 fanger.

Presten har desuten holdt 50 bibeltimer, som er blit fordelt mellem tvangsarbeiderne og straffangerne.

Om undervisning og bibliotek skal man i tilknytning til tabel 6 meddele følgende:

Bodsfængslet. Skolen har været ordnet og drevet som foregaaende aar, likesaa kirkeskolen, dog saaledes at samtlige fanger i dette aar har været med i den hver gang, mens det tidligere bare var det halve antal ad gangen.

Biblioteket indeholdt ved driftsaarets slutning følgende antal bind: Bøker av religiøst indhold 1 034, bøker av belærende indhold 2 795 (herunder lærebøker 1 357), tidsskrifter 523, fortællinger 664, bøker paa fremmede sprog 462, cellebøker 812 og bøker i kirken 32, tilsammen 6 322 bind. Det blev i aarets løp kassert 1 344 bind og anskaffet 303.

Akershus landsfængsel. Biblioteket er forøket med 14 bøker (54 er kassert og 68 nye anskaffet) og omfattet ved driftsaarets slutning 6 521 bind.

Trondhjems landsfængsel. Ogsaa i dette aar har 2 lappiske fanger mottat undervisning. Presten har læst engelsk med 12 fanger og tvangs-

arbeidere. Da endel av disse hadde læst engelsk før, andre ikke, blev de delt i to partier. Presten og læreren har i aarets løp hat et ganske betydelig arbeide med biblioteket. Alle bøker er gjentagne ganger blit gjennomgaat og sammenholdt med katalogen. Derefter blev en helt ny katalog utarbeidet.

Kontrollen med utlaan av bøker blev søkt sikret ved indførelse av et nyt kortsystem.

Landsfængslet for Kvinder. Mens den tidligere lærerinde ogsaa hadde fungert som forvalterske, skulde den fra 1 juli 1915 ny-ansatte lærerinde helt vie sin reglementsbestemte tid til skolen, biblioteket og samtaler med tvangsarbeiderne og fangerne. Som følge herav blev skoletiden utvidet saavel for fanger som for tvangsarbeidere. Som nyt fag blev indført husstelslære.

1 fange, som efter endt straffetid agtet at reise til slegtninger i Amerika, fik nogen timers undervisning i engelsk.

Av boksamlingen blev i aarets løp kassert 63 bind, væsentlig salmebøker og testamenter. Av nye bøker kom til 52 bind (39 ved indkjøp, 13 ved gaver), saa boksamlingen ved aarets slut utgjorde 3 758 bind mot 3 769 bind 30 juni 1915.

7. Kosten. Herom henvises til tabel 8.

8. Sundhetstilstanden. I tabel 9 er bare tat med sygdomstilfælder som helt eller delvis har foranlediget vedkommende fanges fritagelse for arbeide. I alle landsfængsler har lægerne foruten i de tilfælder som tabellen viser, ogsaa været tilkaldt ved en række lettere sygdomstilfælder.

Antallet av fanger forpleiet i sykeavdelingen har i Bodsfængslet været 18. I de øvrige 3 landsfængsler er alle i tabellen nævnte syke henlagt i sykeavdelingen.

Fra Bodsfængslet blev 2 fanger overført til Gaustad asyl.

I kommunale sykehus blev ialt indlagt 24 fanger, 7 fra Bodsfængslet, 12 fra Akershus landsfængsel, 2 fra Trondhjems landsfængsel og 3 fra Landsfængslet for Kvinder. Desuten blev fra Akershus landsfængsel indlagt 1 fange i Kristiania militære sykehus og 2 i Rikshospitalet.

6 fanger blev av helbredshensyn ført over fra Bodsfængslet til Akershus landsfængsel.

9. Bygningerne. Bodsfængslet. Hele fængslets østre fløi og kirkefløiens 1. og 2. etage blev malt.

I kjøkkenet blev sat op en elektrisk vifte for at motvirke at matlugt trængte op i fængslet.

Kloakledningen fra fængslet til Grønlandsleret blev lagt om.

Langs nordøstsiden av østre fløi blev lagt ned kloakledning til optagelse av takvandet.

Paa direktørboligens sydside blev bygget til en veranda.

Trondhjems landsfængsel. Plankeverket i bakgaarden mot direktørens have og over uthuset mot sindssykeasylet blev fornyet og forhøiet.

Forøvrig blev ved alle landsfængsler utført sedvanlige vedlikeholds- og oppudsningsarbeider.

10. Indtægter og utgifter. Herom henvises til tabel 10.

11. Oplysninger om indkomne og løslatte fanger. I nærværende aarbok er tat ind personalstatistiske tabeller for kalenderaarene 1911, 1912, 1913, 1914 og 1915.

Tabellerne 11—18 gjælder bare de efter dom indkomne fanger og tabel 19 de indkomne fanger som har været løslatt paa prøve.

I tabel 11, fangernes forbrydelser, er hver fange bare ført op under en enkelt gruppe forbrydelser. Naar en fange samtidig er dømt for to eller flere forbrydelser som tilhører forskjellige av de opstilte grupper, er han i tabellen ført op med den forbrydelse som efter vedkommende straffebud kan medføre den største straf, eller hvor forholdet i saa henseende er like, den som fremstiller sig som hovedforbrydelsen, eller som bedst karakteriserer fangen.

I tabel 12 er straffetiden avkortet med tilstaat fradrag for varetægtsfængsel samt transport.

Tabel 13 viser de indkomne fangers alder:

Av hvert 10 000 av rikets indbyggere i de forskjellige aldersklasser indsattes i aarene 1911—1915 følgende antal i landsfængsel efter dom, beregnet efter middeltallet for 5-aarsperioden.

14—17 aar	0,7	mænd,	0,04	kvinder
18—20 „	7,4	„	0,5	„
21—24 „	12,9	„	0,9	„
25—29 „	12,4	„	0,6	„
30—39 „	7,8	„	0,5	„
40—49 „	3,9	„	0,4	„
50—59 „	2,1	„	0,1	„
60—69 „	0,8	„	0,1	„
over 70 „	0,1	„	0	„

Tabel 14 viser fangernes **egteskabelige** stilling.

Tabel 15 indeholder opgave over fangernes **fødeland**.

Tabel 16 gir oplysning om fangernes **hjemsted**. Byer, hvorfra ingen fange i femaaret er kommet ind i landsfængsel, er ikke tat med i tabellen.

Av de i aarene 1911—1915 indkomne fanger falder paa:

Kristiania	41,9	%	mænd,	41,0	%	kvinder
Bergen	6,8	%	„	10,2	%	„
De øvrige byer	24,0	%	„	19,3	%	„
Landdistrikterne	18,4	%	„	26,7	%	„
Utlandet	2,0	%	„	0	%	„
Ikke oplyst	6,9	%	„	2,8	%	„

Paa hvert 10 000 personer over den kriminelle lavalder, 14 aar, henholdsvis mænd, kvinder og begge kjøen underrett falder følgende antal indsættelser efter dom, beregnet efter middeltallet for 5 aarsperioden :

Fra hele riket	5,2	mænd,	0,3	kvinder,	2,6	tils.
„ landdistrikterne	1,3	„	0,1	„	0,7	„
„ samtlige byer	13,2	„	0,7	„	6,1	„
„ Kristiania	21,6	„	1,2	„	9,8	„

I tabel 17 meddeles forskjellige oplysninger for de tidligere ustraffede og de tidligere straffede av de fanger som i femaaret kom ind efter dom.

Tabel 18 indeholder opgave over den tid inden hvilken de indkomne, tidligere i landsfængsel straffede fanger er faldt tilbage.

Tabel 19 indeholder oplysning om de i aarene 1911—1915 indkomne fanger som har været løslatt paa prøve.

Kredsfængslerne og de større hjælpéfængsler 1915—1916.

1. Fængslerne i almindelighet. Fortegnelse over kredsfængslerne og de større hjælpéfængsler med opgave over antallet av fangerum i hvert fængsel findes i tabel 20.

Ved Kristiania kredsfængsel har i hele driftsaaret fængslets annekse været i bruk med alle sine avdelinger. Ogsaa i dette driftsaar har fanger været overført til Hamar, Gjøvik og Kongsvinger fængsler. Det førstnævnte har som tidligere ogsaa været anvendt av Kristiania politi til direkte indsættelse av kvindelige straffanger. Da de nævnte fængsler heller ikke altid var istand til at opta alle de fanger som det til sine tider var nødvendig at skaffe plads til utenfor Kristiania, aapnet Styrelsen ogsaa adgang til at anvende hertil Eidsberg og Moss fængsler (27 september 1915), og senere fængslerne i Fredrikshald, Sarpsborg, Fredrikstad, Kongsberg og Hønefoss (19 april 1916).

Kredsfængslerne i Drammen, Stavanger, Bergen og Trond-

hjem (avd. B) har til stadighed hat for liten fangeplads. Til enkelte tider ogsaa hjælpefængslerne i Moss, Horten og Tønsberg.

2. Funktionærene. Som medlemmer av tilsynsraadene ved kredsfængslerne blev for aaret 1916 opnævnt: Kristiania kredsfængsel: Stiftamtmanden i Kristiania, formand, assessor A. Færden, næstformand, snekkermester B. B. Svenberg og fru Fernanda Nissen. Hamar kredsfængsel: Amtmanden i Hedemarkens amt, formand, sorenskriveren i Nordre Hedemarken, næstformand, vognfabrikant A. Lund og fru Emma Randers. Drammens kredsfængsel: Amtmanden i Buskerud amt, formand, byfogden i Drammen, næstformand, grosserer J. W. Rudolph og fru Aagot Alfstad. Skiens kredsfængsel: Amtmanden i Bratsberg amt, formand, byfogden i Skien, næstformand, overlærer J. Skaaden og frøken Tobine Tønnesen. Kristiansand kredsfængsel: Amtmanden i Lister og Mandals amt, formand, byfogden i Kristiansand, næstformand, snekkermester Olav Brunvand og fru Elisabeth Rasmussen. Stavanger kredsfængsel: Amtmanden i Stavanger amt, formand, byfogden i Stavanger, næstformand, lærer Jan Nikolai Telnæs og fru Hanna Daae. Bergens kredsfængsel: Stiftamtmanden i Bergen, formand, justitiarius i Bergens byret, næstformand, bakkermester B. Reimers og fru Elise Dethloff. Molde kredsfængsel: Amtmanden i Romsdals amt, formand, sorenskriveren i Romsdal, næstformand, disponent P. R. Synnestvedt og fru Margretha Dahl. Trondhjems kredsfængsel: Amtmanden i Søndre Trondhjems amt, formand, politimesteren i Trondhjem, næstformand, forstander Gjedebo og fru Augusta Brun. Bodø kredsfængsel: Amtmanden i Nordlands amt, formand, byfogden i Bodø, næstformand, stadsingeniør I. A. Andersen og fru Kaia Olsen. Tromsø kredsfængsel: Amtmanden i Tromsø amt, formand, byfogden i Tromsø, næstformand, snekker A. Iversen og fru Dalsbø. Vadsø kredsfængsel: Amtmanden i Finmarkens amt, formand, sorenskriveren i Varanger, næstformand, lærer A. Karakka og frøken Gjertrud Oftedal. Den sidste blev fra 3 mars 1916 avløst av frøken Thea Larsen.

Opgave over fængslernes bestyrere og regnskapsførere er tat ind i tabel 20.

I vaktmesterstillingerne indtraadte i driftsaaret følgende forandringer:

Kristiania kredsfængsel: Vaktmester ved hovedfængslet, Hans Johansen, hadde søkt avsked fra 30 juni 1916, men avgik ved døden allerede den 27 s md. Ny vaktmester var ikke tiltraadt ved driftsaarets slutning.

Vadsø kredsfængsel: Vaktmester Næss avgik ved døden 20 april 1916. Fængselsbetjenten fungerte som konstituert vaktmester resten av driftsaaret.

Sem hjelpefængsel: Vaktmester Klinkenberg fik efter ansøknig avsked fra 15 november 1915. Som ny vaktmester blev fra s. d. ansat opsynsbetjent ved Akershus landsfængsel Martin Bernhard Johansen Dahl. Han tiltraadte 1 december s. a.

Vik hjælpefængsel: Vaktmester Skagen fratraadte 30 juni 1916. Han var 30 oktober 1915 blit tildelt H. M. Kongens fortjenstmedalje i sølv.

Ved driftsaarets slutning var som vaktmestere ved kredsfængslerne og de større hjælpefængsler ansat følgende¹:

Kristiania kredsfængsel

	(hovedfængslet):	— — — — —
	(annekset)	: Kristen Ovre, f. 1851, a. 01,
Skedsmo	kredsfængsel:	(midlertidig nedlagt),
Hamar	— „ —	: Anders Johansen Sagmo, f. 1858, a. 12 (92),
Eker	— „ —	: (midlertidig nedlagt),
Drammens	— „ —	: Johannes Markus Mikkelsen Gruben, f. 1859, a. 01,
Skien	— „ —	: Per Rollefson, f. 1854, a. 89,
Kristiansand	— „ —	: Peter Kristiansen Berg, f. 1865, a. 03,
Stavanger A	— „ —	: Karl Johan Lorvik, f. 1866, a. 14,
— „ — B	— „ —	: Thomas Kristoffersen Bergsager, f. 1855, a. 93,
Bergens	— „ —	: Andreas Elias Kristensen Olseth, f. 1854, a. 96,
Molde	— „ —	: Elling Berg, f. 1867, a. 12,
Trondhjem A	— „ —	: Arnt S. Gjønness, f. 1863, a. 09 (96),
— „ — B	— „ —	: Paul Nicolai Lieskar, f. 1853, a. 95,
Bodø	— „ —	: Johan Andreas Pedersen, f. 1873, a. 11,
Tromsø	— „ —	: Martin Jæger Angell Hansen, f. 1875, a. 09,
Vadsø	— „ —	: — — — — —
Fredrikshald	hjælpfængsel:	Anton Sørensen Klavestad, f. 1865, a. 14 (07),
Sarpsborg	— „ —	: Laurits Dahl, f. 1856, a. 06,
Fredrikstad	— „ —	: Bernhard Eriksen Leer, f. 1868, a. 11,
Moss	— „ —	: Anton Sundby, f. 1866, a. 97,
Eidsberg	— „ —	: Alfred Neergaard, f. 1876, a. 08 (05—07),
Kongsvinger	— „ —	: Erik Hansen Ødegaard, f. 1864, a. 02,
Gjøvik	— „ —	: Mikkjel Jakobsen Gaalaas, f. 1845, a. 90,
Sel	— „ —	: Ole Andersen, f. 1838, a. 75, kst.,
Hønefoss	— „ —	: Hans Leganger Reusch Falk, f. 1859, a. 01,
Nes	— „ —	: Anders Mortensen Hjemseter, f. 1867, a. 03,
Kongsberg	— „ —	: Hans Nikolai Petersen, f. 1870, a. 03,
Sande	— „ —	: (midlertidig nedlagt),
Holmestrand	— „ —	: Johan Gustav Olsen, f. 1853, a. 88,
Horten	— „ —	: Harro Hennie, f. 1863, a. 00,
Sem	— „ —	: Martin Bernhard Johansen Dahl, f. 1867, a. 15,
Tønsberg	— „ —	: Hans Theodor Pedersen Aas, f. 1836, a. 94, kst.,

¹ Ved vaktmestere som før har været i saadan stilling ved andet kreds- eller hjælpefængsel, er i parentes tilføjet aaret for deres første ansættelse som fængselsvaktmester.

Sandefjord	hjelpefængsel:	Lyder Andreas Anstensen, f. 1881, a. 13,
Larvik	—, —	: Olaf Marenus Pedersen Solberg, f. 1860, a. 04,
Kragerø	—, —	: Einar Ludvig Larsen, f. 1869, a. 15,
Arendal	—, —	: Anton Larsen, f. 1857, a. 92,
Haugesund	—, —	: Johan August Hansen Hønstvedt, f. 1873, a. 14,
Vossevangen	—, —	: Ole Martin Olsen, f. 1872, a. 11,
Vik	—, —	: Mads Dankertsen Skagen, f. 1838, a. 77, kst.,
Aalesund	—, —	: Bernhard Peter Behrentz, f. 1856, a. 82,
Kristiansund	—, —	: Johan Andreas Lystad, f. 1864, a. 13,
Stenkjær	—, —	: Ingebrigt Olsen Røsæg, f. 1840, a. 95,
Namsos	—, —	: Petter Magnus Andreassen Engesvik, f. 1860, a. 93,
Kabelvaag	—, —	: Einar Karolius Albrigtsen Stene, f. 1852, a. 09,
Hammerfest	—, —	: Johan Otto Nilsen Eidsmo, f. 1874, a. 04.

3. **Fangetallet m. v.** Med hensyn til tabellerne 21, 22, 25 og 26 bemerkes at der ikke haves materiale til en nøjagtig beregning av det virkelige antal fængslede personer. En og samme person som er gaat over fra vare tægtsfængsel til strafavsoning, eller som har utstaat forskjellige slags fængsel eller sitted i fængsel flere ganger i driftsaaret, er saaledes regnet med to eller flere ganger.

Det samlede antal straf- og varetægtsfanger som i driftsaaret sat i kredsfængslerne og de større hjælpefængsler, utgjorde 20 519, hvorav 19 246 mænd og 1 273 kvinder. Det samlede antal fangedage for disse fanger utgjorde 226 064, hvorav 205 314 falder paa mænd og 20 750 paa kvinder.

Følgende opgave viser antallet av fanger og fangedage i kredsfængslerne og de større hjælpefængsler i de 10 sidste aar:

	Antal fanger.			Antal dage.		
	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
1 april 1906 - 31 mars 1907	11 277	1 138	12 415	104 848	13 047	117 895
1 april 1907 - 31 mars 1908 . . .	11 459	1 178	12 637	102 731	13 483	116 214
1 april 1908 - 30 juni 1909 ($\frac{3}{4}$ aar)	16 398	1 287	17 685	152 064	14 975	167 039
1 juli 1909 - 30 juni 1910	13 435	1 227	14 662	123 924	14 756	138 680
1 juli 1910 - 30 juni 1911	14 793	1 180	15 973	140 070	15 868	155 938
1 juli 1911 - 30 juni 1912	16 228	1 121	17 349	156 251	15 733	171 984
1 juli 1912 - 30 juni 1913	17 777	1 097	18 874	169 174	15 704	184 878
1 juli 1913 - 30 juni 1914 . . .	18 390	1 101	19 491	190 222	17 907	208 129
1 juli 1914 - 30 juni 1915 . . .	17 146	1 189	18 335	185 388	17 498	202 886
1 juli 1915 - 30 juni 1916 . . .	19 246	1 273	20 519	205 314	20 750	226 064

Det vil av opgaven sees at saavel antallet av fanger som av fangedage har steget betydelig fra foregaaende aar og idetheletaget er det høieste som har forekommet i de 10 sidste aar.

Det samlede antal straffanger som i 1915—1916 sat i kredsfængslerne og de større hjælpefængsler, var 14 298 (nemlig 13 554 mænd og 744 kvinder). Av dem faldt paa Kristiania kredsfængsel 4 894 (4 622 mænd og 272 kvinder). Det samlede antal fanger som utstod frihetsstraf, fordi de ikke hadde betalt bøter, var 9 659 (9 060 mænd og 599 kvinder); av dem sat 3 557 (3 363 mænd og 194 kvinder) i Kristiania kredsfængsel. Antallet av andre fanger som utstod frihetsstraf, var 4 639 (4 494 mænd og 145 kvinder). Av dette antal falder paa Kristiania kredsfængsel 1 337 (1 259 mænd og 78 kvinder).

Vand- og brødstraf — alene eller i forbindelse med anden frihetsstraf — er i aarets løp utholdt av 10 471 fanger (9 934 mænd og 537 kvinder), i gjennemsnit daglig 175,3 (163,1 mænd og 12,2 kvinder). 8 548 av vand- og brødfangerne (8 072 mænd og 476 kvinder), i gjennemsnit daglig 120,4 (110,0 mænd og 10,4 kvinder) sonet bøter. Andre straffanger som utholdt vand- og brødstraf, var 1 923 (1 862 mænd og 61 kvinder), daglig middeltal 54,9 (53,1 mænd og 1,8 kvinder).

Fængsel med haardt natteleie har i driftsaaret været utholdt av 85 fanger (alle mænd) i tilsammen 904 dage. 2 mænd sonet bøter paa denne maate i 6 dage. Av andre straffanger utholdt 83 mænd dette slags fængsel i 898 dage.

Heftestraf utholdt i aarets løp 29 mænd i tilsammen 436 dage (derav ingen bøteavsonere).

Militær arrest utholdtes av 1 963 fanger i tilsammen 11 914 dage. Ingen av dem var bøteavsonere.

Straffetidens gjennomsnittlige længde utgjorde for samtlige straffanger: i kredsfængslerne 10,3 dage (for mænd 9,7 og for kvinder 18,5), i de større hjælpefængsler 9,1 (for mænd 9,0 og for kvinder 13,0), i de nævnte fængsler tilsammen 10,0 (for mænd 9,5 og for kvinder 17,9).

For bøteavsonere var den gjennomsnittlige straffetid 6,4 dage (for mænd 5,8 og for kvinder 14,8).

For andre straffanger var middeltiden: i kredsfængslerne 18,8 dage (for mænd 18,3 og for kvinder 31,4), i de større hjælpefængsler 15,0 (for mænd 14,8 og for kvinder 26,2), i de nævnte fængsler tilsammen 17,4 (for mænd 17,0 og for kvinder 30,8).

Antallet av fanger som ikke utstod straf (herunder medregnet 16 barn under 14 aar som foreløbig var anbragt i fængsel, jfr. lov nr. 1 av 6 juni 1896 § 17) var 6 221 (5 692 mænd og 529 kvinder).

Fængselstidens gjennomsnittlige længde for saadanne fanger var 13,5 dage.

Det daglige middeltal av straffanger i kredsfængslerne og de større hjælpefængsler i 1915—16 var 353 mænd og 36 kvinder, tilsammen 389.

Dette er 2,5 pr. 10 000 indbyggere av folkemængden over 14 aar 1 december 1910. Av andre fanger var det daglige middeltal 208 mænd og 20 kvinder, tilsammen 228 eller 1,4 pr. 10 000 indbyggere.

Følgende opgave viser fangetallets bevægelse i aarets løp i alle kredsfængsler og større hjælpéfængsler underrett:

	Straffanger.		Andre fanger.		Tilsammen.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Ved aarets begyndelse hensat	314	23	177	25	491	48
I aarets løp er kommet ind	13 240	721	5 515	504	18 755	1 225
Samlet antal i aaret	13 554	744	5 692	529	19 246	1 273
I aarets løp er gaat ut	13 181	696	5 505	508	18 686	1 204
Ved aarets udgang hensat	373	48	187	21	560	69

Det høieste belæg paa samme tid av alle slags fanger underrett hadde Kristiania kredsfængsel med 298 fanger i hovedfængslet og annekset tilsammen. Bergens kredsfængsel hadde det næst høieste belæg med 60 fanger.

Tabel 25 viser den tid de utgaaede straffanger har siddet i straf. Av tabellen fremgaar at straffetiden i 2 757 tilfælder (19,9 %) var 1—2 dage og i 7 049 tilfælder (50,8 %) fra 1—5 dage.

Tabel 26 viser fangernes alder. Av det samlede antal fanger i alderen 14—17 aar hadde Kristiania kredsfængsel 168, Bergens kredsfængsel 54, de øvrige kredsfængsler og større hjælpéfængsler tilsammen 200. Av fanger i alderen 18—20 aar hadde Kristiania kredsfængsel 661, Bergens kredsfængsel 221 og de øvrige kredsfængsler og større hjælpéfængsler tilsammen 821.

Av det hele belæg av straffanger i driftsaaret utgjorde fangerne i alderen 14—17 aar 0,93 % (gutter 0,87 % og piker 0,06 %) og fangerne i alderen 18—20 aar 6,78 % (mandsfanger 6,48 % og kvindefanger 0,30 %), altsaa begge aldersgrupper tilsammen 7,71 %.

4. Fangernes behandling og forhold i almindelighet. I Kristiania kredsfængsel har der ikke været noget særlig at si om fangernes forhold, som gjennemgaaende maa betegnes som godt. Ialt har der været anvendt 11 refselsler for disciplinærforselsler paa et samlet antal av 7 564 fanger. Av refselserne faldt 10 paa varetægtsfanger og 1 paa en straffange, alle i hovedfængslet. Alle de refsede var mandsfanger og ingen blev refset mere end

1 gang. Forseelserne bestod i forsøk paa undvikelse, ødelæggelse av inventar m. v. og slet forhold i almindelighet. Som refselse har været anvendt vand og brød og i et tilfælde haardt natteleie.

Som ellers har endel fanger for mindre forseelser været tildelt advarsel eller berøvet tillatte beskæftigelser eller begunstigelser.

2 rømninger fandt sted i driftsaaret, den ene fra hovedfængslet og den anden fra annekset. Endvidere rømte 2 fanger under transport, den ene paa tilbakevei fra Akers forhørsret til fængslet, den anden under overførelse fra hovedfængslet til annekset. Desuten forefaldt der i driftsaaret 5 rømningsforsøk, 3 fra fængslet og 2 fra retten.

2 fanger har paa grund av voldsom optræden en kortere tid været belagt med jern.

Ved de øvrige kredsfængsler og større hjælpefængsler er ialt 16 fanger tildelt refselser, nemlig 3 i Kristiansand, 1 i Stavanger (avd. A), 6 i Bergen, 1 i Trondhjem (avd. B), 1 i Bodø og 2 i Tromsø kredsfængsler samt 1 i Fredrikstad og 1 i Eidsberg hjælpefængsler.

9 rømninger er foregaaet i driftsaaret, 1 fra Stavanger, avd. B (2 fanger samtidig), 1 fra Bergen, 1 fra Molde, 2 fra Trondhjem (avd. B) og 1 fra Bodø kredsfængsler samt 2 fra Fredrikstad og 1 fra Moss hjælpefængsler. Desuten blev der gjort 12 rømningsforsøk, fra kredsfængslerne i Hamar, Kristiansand, Stavanger (avd. A) og Bergen samt fra hjælpefængslerne i Eidaberg og Vossevangen.

3 fanger har været belagt med jern, 1 i Stavanger (avd. A) og 1 i Bergens kredsfængsler samt 1 i Haugesund hjælpefængsel.

5. Arbeidsvirksomheten. I Kristiania kredsfængsel har ialt 620 fanger (603 mænd og 17 kvinder) været beskæftiget med mere regelmæssig arbeide. Av disse var 440 (428 mænd og 12 kvinder) straffanger og 180 (175 mænd og 5 kvinder) varetægtsfanger. Mandsfangerne var sysselsat inden følgende arbeidsgrener: spikkearbeide 135, snekkerarbeide 119, malerarbeide 98, skomakerarbeide 84, sagarbeide 78, skrædderarbeide 35, salmakerarbeide 20, blikkenslagerarbeide 17, dreierarbeide 3, murarbeide 3, bokrevisjon 3, køilapping 3, kurvmakerarbeide 2, smedarbeide 2 og bokbinderarbeide 1. Alle kvindefanger var beskæftiget med søm og lapping.

Arbeidsdriftens bruttoindtægt har været kr. 17 782,56, utgifterne til materialer m. v. og arbeidspenger kr. 13 692,21. Nettoindtægten altsaa kr. 4 090,35.

Bergens kredsfængsel. Det samlede antal fanger som i driftsaaret har været mere regelmæssig beskæftiget, har været 550 mænd og 31 kvinder med et samlet antal arbeidsdage av 13 133. Av mandsfangerne var beskæftiget med fiskeforsynsarbeide 225, drevplukking 200, rengjøringsarbeide 42, snekkerarbeide 24, skomakerarbeide 18, vedsaging 18, mattearbeide 10, malerarbeide 8 og salmakerarbeide 5. De 31 kvinder var beskæftiget med strikking og lapping.

Arbeidsdriftens bruttoindtægt har været kr. 2 809,22, utgifterne til materialer m. v. kr. 825,93. Altsaa en nettoindtægt av kr. 1 983,29.

Trondhjems kredsfængsel (avd. A og B tilsammen). Arbeidsdagens antal var 12 747. Fangerne har været beskjeftiget omtrent i de samme arbeidsgrener som i Kristiania og Bergen.

Bruttoindtægten av arbeidsdriften beløp sig til kr. 13 353,13, utgifterne til kr. 10 524,79. Nettoindtægten altsaa kr. 2 828,34.

I de øvrige kredsfængsler har arbeidsdriften i alt væsentlig omfattet de samme arbeidsgrener som i tidligere aar. Arbeidsdagens antal er oppgit at være: i Hamar kredsfængsel 3 500, i Skiens kredsfængsel 788, i Kristiansands kredsfængsel ca. 500, i Stavanger kredsfængsel 800 i avdeling A og 1 100 i avdeling B, i Molde kredsfængsel 797, i Bodø kredsfængsel 775 og i Vadsø kredsfængsel 1 073. Fra Drammens og Tromsø kredsfængsler foreligger ingen opgave.

Ogsaa i de fleste større hjælpefængsler er der drevet arbeidsvirksomhet paa samme maate som i kredsfængslerne. Av hjælpefængsler med arbeidsdrift av nogen betydning kan nævnes Fredrikstad hjelpefængsel med 1 901 dage og Hugesunds hjelpefængsel med 2 537 dage.

6 Sjælepleien og undervisningen. Kristiania kredsfængsel. Gudstjeneste har været holdt i fængslets samtlige 3 avdelinger (mandsavdelingen og kvindeavdelingen i hovedfængslet og mandsavdelingen i annekset) hver søndag og Iste-dagene paa de store høitider samt langfredag. Presten og hans medhjælper holdt vekselvis gudstjeneste paa ett og to av de nævnte steder. I kvindeavdelingen har presten hat bistand av nogen kristelig interesserte damer.

Gudstjenesten blev i almindelighet fulgt med stor opmerksomhet. Der raadet gjennemgaaende fuldkommen stilhet, og det merkedes paa forskjellige maater at fangerne glædet sig til gudstjenesten og gjerne vilde være med i den. Samtaler med de enkelte fanger har været den viktigste del av hverdagens arbeide i fængslet. Av saadanne samtaler har presten i driftsaaret notert 905 (644 med mandsfanger og 261 med kvindefanger).

I Drammens kredsfængsel har religiøse sangkor underholdt fangerne med sang og musik paa søn- og helligdage, likesom „Blomstermissionen“ ofte har bragt fangerne blomster og traktater. I Skiens kredsfængsel har lægfolk besøkt fængslet en søndag eftermiddag i hver maaned og holdt gudstjeneste i fængselsgangen i forbindelse med musik og sang. I Trondhjems kredsfængsels begge avdelinger holdt presten andagt Iste paaske-dags morgen. Han assistertes av et damekor som sang salmer.

Ved de øvrige fængsler har sjælepleien i regelen bare bestaaet i presternes besøk hos fangerne.

Undervisning har været meddelt i kredsfængslerne i Kristiania, Kristiansand, Bergen, Trondhjem (avdeling B) og Bodø kredsfængsler og i Gjøvik hjelpefængsel.

7. Kosten. Som følge av den stadig voksende dyrtid maatte man i indeværende driftsaar fortsætte med at øke vaktmesternes tillæg til den fastsatte godtgjørelse for levering av kost til fangerne.

8 Sundhetstilstanden I Kristiania kredsfængsel har sundhetstilstanden været meget god og der indtraf bare 1 tilfælde av epidemisk sygdom (difteri).

Lægens protokol viser at der i driftsaaret er notert 39 sygdomstilfælder hos mænd og 4 hos kvinder. I sykehus har været indlagt 25 fanger (22 mænd og 3 kvinder) og til observation i sindssykeasyl 2 mandlige fanger. 7 fanger (5 mænd og 2 kvinder) har i fængslet været under observation med hensyn til sin sindstilstand. 1 av dem blev erklært farlig sindssyk, 3 for sindssyke og 3 for abnorme. Vand- og brødstraf er i 4 tilfælder omsat til fængsel paa almindelig fangekost.

2 varetægtsfanger begik selvmord, begge ved hængning.

Om sundhetstilstanden i de øvrige kredsfængsler og større hjælpefængsler kan meddeles at 20 fanger blev indlagt i sykehus og 4 i sindssykeasyl. 4 fanger fik vand og brødstraf omsat til almindelig fangekost og 3 fanger fik straffen avbrutt paa grund av sygdom.

9. Bygningerne. I Kristiania kredsfængsel blev foretat forskjellige arbeider til forbedring av renovationsforholdene saavel i hovedfængslet som i annekset.

I Hamar kredsfængsel. En av de gamle natarrester i kjeldereren blev indredet til straffecelle og en anden indredet til midlertidig at motta særlig ustyrlike (berusede) varetægtsarrestanter fra landdistriktet.

Kristiansands kredsfængsel. Av de 2 politiarrester som i 1912—13 blev indredet til arbeidsrum, blev den ene i indeværende driftsaar omgjort til fangecele. Den anden brukes fremdeles som arbeidsrum.

I Bergens kredsfængsel blev alle vinduer paa søndre side i fængslet, tilsammen 20, ombyttet med nye efter direktør Thraps model.

I Bodø kredsfængsel er indredet kontor for vaktmesteren i korridoren i fængslets 2den etage.

Hortens hjælpefængsel. Elektrisk lys blev indlagt overalt.

Ved Sem hjælpefængsel blev der sat ind nye ovner i det gamle fængsel og i fællesrummene i det nye fængsel, likesom der blev sat op en guerneyovn i det sydvestre varmekammer i kjeldereren.

I Vossevangen hjælpefængsel blev der sat ind 2 nye vinduer efter direktør Thraps model. Tak blev sat op over utgangsdøren fra vaktmesterens kjøkken.

10. Indtægter og udgifter. Herom henvises til tabel 27.

Til de i tabellen opførte indtægter kommer ogsaa de bidrag som av fængselsdistrikterne skal betales til statskassen i henhold til fængselslovens § 62. Det samlede bidrag i driftsaaret 1915—1916 utgjorde kr. 230 423,60.

Smaafængslerne 1915—1916.

Om fængslernes beliggenhet og fangerummenes antal i hvert fængsel henvises til tabel 28.

Antallet av smaa fængsler var i juli 1915 100. Nærøen fængsel er da strøket i tabel 28. Det blev nemlig nedlagt i 1913, da Aurlands og Nærøens lensmandsdistrikter blev slaat sammen til ett distrikt. I aarets løp nedlagdes 4 fængsler, nemlig Nissedal fra 1 oktober 1915, Tryssil fra 1 januar 1916, Stjørdalen fra 1 april 1916 og Tinn fra 18 april 1916. Intet nyt kom til i driftsaaret.

Av tabel 29, hvori er utelatt de fængsler som ikke hadde noget fangebelæg i aaret, sees at der i smaa fængslerne i 1915—16 sat 1 011 varetægtsfanger (965 mænd og 46 kvinder) og 704 straffanger (698 mænd og 6 kvinder), altsaa i det hele 1 715 fanger (1 663 mænd og 52 kvinder). Det gjennemsnitlige daglige belæg var 20,6 varetægtsfanger og 11,8 straffanger, tilsammen 32,4.

Indtægterne ved smaa fængslerne var i 1915—16 kr. 623,72 og utgifterne kr. 46 340,92 (tabel 30).

Tvangsarbeidshusene 1915—1916.

1. Arbeidshusene og deres distrikter. De mandlige tvangsarbeidere blev i driftsaaret sat ind enten i Opstad tvangsarbeidshus (for ca. 220 mænd) eller i Trondhjems tvangsarbeidshus (for ca. 60 mænd). Fordelingen mellem disse bestemtes i hvert enkelt tilfælde av Fængselsstyrelsen.

De kvindelige tvangsarbeidere blev sat ind i Arbeidshuset for Kvinder (for ca. 100 tvangsarbeidersker).

2. Funktionærene. Ved Opstad tvangsarbeidshus blev som medlemmer av tilsynsraadet for aaret 1916 opnævnt: Statsadvokat A. T. Pedersen,

formand; sorenskriver O. H. Gude, næstformand; gaardbruker Eivind Hognestad og gaardbruker O. Anda.

12 av arbeidshusets tjenestemænd har paa grund av sygdom været tjenestefri i tilsammen 66 dage.

1 opsynsbetjent blev paa grund av slet forhold meddelt avsked. Ingen funktionær har paadradd sig disciplinærstraf.

Ved Trondhjems tvangsarbeidshus og ved Arbeidshuset for Kvinder har funktionærene været de samme som ved henholdsvis Trondhjems landsfængsel og ved Landsfængslet for Kvinder.

3. Antallet av tvangsarbeidere m. v. Tallene i tabel 31, tilgang, knytter sig til antallet av tilfælder hvori tvangsarbeidere i aaret løp er sat ind i arbeidshus.

Av de efter løsgjængerloven indsatte tvangsarbeidere var 30 mænd og 14 kvinder tidligere i driftsaaret løslatt fra tvangsarbeidshus. Altsaa kom 134 forskjellige mænd og 28 forskjellige kvinder ind efter løsgjængerloven.

I aaret har i det hele i tvangsarbeidshusene sittet 493 forskjellige personer, nemlig 357 mænd og 136 kvinder.

Ved driftsaarets utgang sat der i tvangsarbeidshusene 1 mand og 32 kvinder færre end ved dets begyndelse.

Det daglige middeltal av tvangsarbeidere i 1915—1916 var 315 eller 2,1 pr. 10 000 indbyggere av folkemængden over 16 aar 1 december 1910.

4. Tvangsarbeidernes behandling og forhold i almindelighet. I Opstad tvangsarbeidshus har behandling i enrum hele døgnet været anvendt i tilsammen 3 455 dage, enrum om natten og i hviletiden i tilsammen 6 376 dage.

I Arbeidshuset for Kvinder har enkelte ganske unge piker været holdt i enrum hele tiden. Direktøren uttaler som sin mening at alle piker som kommer ind for første gang, burde sitte i enrum. Tiden kunde være fra 9—12 maaneder. Paa den maate vilde man vistnok opnaa gode resultater med ikke ganske faa. De som kom ind paa ny, kunde behandles i fællesskap.

Tvangsarbeidernes forhold har gjennemgaaende været godt.

Fra Opstad tvangsarbeidshus rømte 3 tvangsarbeidere som blev paagrepet straks efter. 1 tvangsarbeider gjorde et mislykket forsøk paa at rømme.

En tvangsarbeider fra Trondhjems tvangsarbeidshus som var lagt ind paa sykehus, rømte derfra efter nogen faa dages forløp. Han var endnu ikke paagrepet ved driftsaarets slut.

Tvangstrøie er anvendt en gang paa en tvangsarbeider i Opstad tvangsarbeidshus i 12 timer. Han hadde optraadt voldsomt og hadde overfaldt en betjent.

Om de forseelser tvangsarbeiderne har gjort sig skyldig i, og om de anvendte refselsler henvises til tabel 33.

Følgende opgave viser hvor mange ganger hver av de disiplinært straffede tvangsarbeidere har været refset i driftsaaret :

	Opstad tvangsarbeids- hus.	Trondhjems tvangsarbeids- hus.	Mænd tilsammen.	Arbeidshuset for Kvinder.
Refset 1 gang	27	2	29	8
„ 2 ganger	4	2	6	3
„ 3 „	1	-	1	-
	32	4	36	11

I tabel 35 er meddelt opplysninger om tvangsarbeidernes brevveksling og besøk.

Tvangsarbeidernes fordeling i klasser sees av tabel 32.

5. Arbeidsvirksomheten.

Herom henvises til tabel 34.
Arbeidet paa Mæresmyren i 1915 fortsattes til 29 oktober 1915, da tvangsarbeiderne blev sendt tilbake til Trondhjem. Arbeidet fortsattes sommeren 1916, da 20 tvangsarbeidere under ledelse av 4 betjenter blev sendt ut til myren 5 juni.

Det samlede antal arbeidsdage paa Mæresmyren i beretningsaaret var 1698. Herav anvendtes til :

Rydning-, grøftnings- og planeringsarbeider	872
Driftsarbeide	287
Byggearbeider	152
Kjøkken- og renholdsarbeide	165
Forskjellig	222

6. Sjølepleien og undervisningen. Av beretningen fra læreren ved Opstad tvangsarbeidshus, der tillike forretter som arbeidshusets prest, meddeles følgende utdrag :

En sjælesørger og lærers arbeide ved en tvangsarbeidsanstalt, som for den overveiende del huser alkoholister, vil ganske naturlig komme til at faa et særpræg, noget forskjellig fra et lignende arbeide ved fængslerne. Mens man i disse ikke sjelden finder intelligente og interesserte folk som ved et feiltrin er bragt ut av stilling, men forøvrig er like aandelig elastiske som de fleste frie mennesker, bestaar tvangsarbeidshusenes belæg overveiende av sløvete alkoholister hvis særpræg er at de ikke reagerer normalt, hverken legemlig eller sjælelig. Den aandelige paavirkning faar merke det. Sindene er ikke spændstig og aktivt med. Passiv træghet dæmper indtrykkene. Dette kommer tilsyne baade

ved den direkte religiøse paavirkning og ved undervisningsarbeidet. Viljen til det gode har vel mange av dem, men de magter ikke at realisere sine viljebeslutninger. Læreren tror at hos mange er der gode forsætter, og at en stor del virkelig mener det ærlig med sit løfte om at ville begynde et nyt liv. Men viljen er ikke sterk nok til at motstaa det svære tryk de utsettes for, dels paa grund av sin egen karakter, dels paa grund av gamle venners og veninders lokken.

Ved Opstad tvangsarbeidshus har skolen været drevet som aftenskole ut fra den betragtning at ved et tvangsarbeidshus bør hele dagen være viet til kropslig arbeide.

Det er ikke svært mange som benyttet sig av adgangen til at lære noget. I et parti som hadde skjonskrift, diktat og regning til fag, deltok bare 8. Undervisning i engelsk blev meddelt ialt 11 tvangsarbeidere. Det var væsentlig unge gutter, der holdtes i celle i hviletiderne, som søkte skolen. I sangtimerne deltok ialt 43 tvangsarbeidere.

Ved Trondhjems tvangsarbeidshus læste presten engelsk med en del tvangsarbeidere. Ellers deltok ingen tvangsarbeider i undervisningen.

Ved Arbeidshuset for Kvinder deltok 68 tvangsarbeidersker i undervisningen. Disse deltes i 2 partier. Som fag hadde de sundhetslære, husstelslære, geografi og undertiden sang.

Biblioteket paa Opstad var flittig benyttet og læselysten var stor. Ved aarets begyndelse indeholdt biblioteket 852 bind; hertil kom i aarets løp 180 bind, saa samlingen ved budgetaarets utløp var 1 032 bind.

7. **Kosten.** Herom henvises til tabel 3 6.

I Opstad tvangsarbeidshus blev ogsaa i dette aar befulgt det kostregulativ som gjaldt for Kristiania tvangsarbeidsanstalt. Likesom forrige aar fik utearbeiderne et tillæg, og de økede grøtportioner bibeholdtes.

Utgifterne til kostholdet utgjorde kr. 0,70 pr. forpleiningsdag mot kr. 0,74 i forrige termin. Naar utgifterne sank, uagtet priserne paa alle levnetsmidler var steget, var aarsaken den at arbeidshusets bakeri blev færdig til drift i begyndelsen av beretningsaaret.

I Trondhjems tvangsarbeidshus og Arbeidshuset for Kvinder fik tvangsarbeiderne kost efter de for landsfængslerne gjældende regulativer, dog saaledes at tvangsarbeiderne i Trondhjem til frokost fik 0,4 l. kaffe istedenfor melk.

8. **Sundhetstilstanden.** Se tabel 3 7.

Lægen ved Opstad tvangsarbeidshus uttaler i sin beretning at sundhetstilstanden blandt arbeiderne har været særdeles god. For de fleste tvangsarbeideres vedkommende har det været at merke en betydelig bedring i deres fysiske tilstand under deres ophold i arbeidshuset. De hygieniske forhold ved anstalten maa betegnes som særdeles gode.

1 tvangsarbeider, som ved inkomsten led av lungetuberkulose, blev overført til Kristiania kommunale sykehus. 1 tvangsarbeider blev operert for brok paa Stavanger amtssykehus, hvor han var i 37 dage.

Sundhetstilstanden ved Trondhjems tvangsarbeidshus har likeledes været meget god. En tvangsarbeider blev indlagt paa det kommunale sykehus.

Ved Arbeidshuset for Kvinder har sundhetstilstanden i det hele været tilfredsstillende. Direktøren uttaler at mange av pikerne, særlig de som har drevet længe med gatelivet, er nedbrutt av helbred og der skal lang tid til, før de kan komme op.

9. Bygningerne og eiendommen. Paa Opstad blev i aarets løp — ved tvangsarbeidere — utført et betydelig arbeide med planering, oparbeidelse av haver til funktionærene, anlæg av veier m. v. Desuten blev ca. 35 maal jord brutt op og avgrøftet, likesom der blev plantet ut 300 000 furuplanter og 6 500 granplanter. Videre blev opført materialskur, redskapskur, et torvskur, et litet hus for avkjøling av melk samt flere hønsehus for funktionærene.

10. Indtægter og utgifter. Herom henvises til tabel 10 og tabel 38.

11. Oplysninger om de efter dom indkomne tvangsarbeidere.

Tabel 39 viser de indkomne tvangsarbeideres forseelser. Av mændene er det største antal (70 %) sat ind for forseelse mot løsgjængerlovens §§ 16—19, mens av kvinderne det største antal (72,7 %) var sat ind for forseelse mot § 4 eller § 4 i forbindelse med § 16.

Tabel 40 gir oplysning om hvor lang tid de indkomne tvangsarbeidere blev sat ind paa. Av tabellen fremgaar at 46,1 % av mændene og 72,7 % av kvinderne blev sat ind paa en tid av 3 aar.

Tabel 41 viser tvangsarbeidernes alder ved inkomsten. Som det vil sees, omfatter aldersgruppen 30—39 aar det største antal baade av mænd (28,2 %) og kvinder (36,4 %).

Tabel 42 angaar tvangsarbeidernes egteskabelige stilling.

Tabel 43 indeholder oplysning om tvangsarbeidernes fødeland.

Tabel 44 viser tvangsarbeidernes bosted. Av de mandlige tvangsarbeidere hadde 35 % og av de kvindelige tvangsarbeidere 77,3 % sit bosted i Kristiania. For 20,5 % av mændene var bostedet ikke opgit.

Kriminalasylet 1915—1916.

Ved driftsaarets begyndelse — 1 juli 1915 — var i Kriminal-	30 syke
asylet	5 —
I aarets løp kom der ind.	Tilsammen 35 syke
I aarets løp blev skrevet ut	3 —
Tilbake ved driftsaarets utløp	32 syke.

Av de 30 syke som var i asylet ved driftsaarets begyndelse, var 8 overført fra landsfængsel. Av de 5 syke som kom ind i aarets løp, var 1 overført fra Rotvold asyl, 1 fra Dale asyl og 1 fra Sanderud asyl.

De i driftsaaret behandlede syke er opført som lidende av følgende sindssygdomme :

	Henliggende ved driftsaarets begyndelse.	Tilkommet i aarets løp.	Tilsammen behandlet.	Utskrevet.			Døde.	Tilbakekommende ved aarets utløp.
				Helbredet.	I bedring.	Uhelbredet.		
Melancholia	1	-	1	-	-	-	-	1
Amentia	1	-	1	-	-	-	-	1
Dementia	10	1	11	-	-	-	-	11
Paranoia	2	-	2	-	-	1	-	1
Insania periodica	2	1	3	-	-	-	-	3
— epileptica	1	-	1	-	-	-	-	1
— hypochondrica	2	-	2	-	-	-	-	2
— degenerativa	6	2	8	1	-	-	-	7
Alcoholismus	2	-	2	-	-	1	-	1
Idiotia	3	1	4	-	-	-	-	4
	30	5	35	1	-	2	-	32

Det samlede antal forpleiningsdage i driftsaaret utgjorde 11 526. Det daglige middeltal av syke har været 31,5.

Tvangsmidler har i driftsaaret ikke været anvendt.

Av sikkerhetshensyn eller efter eget ønske har i 66 tilfælder enkelte syke i driftsaaret til stadighet eller leilighetsvis været isolert i tilsammen 4 733 dage.

Arbeidsvirksomheten har bestaaet i renhold, drevplukking, vedsaging, skrædderarbeide, malerarbeide, murerarbeide, garnbinding og poseklistring.

Om asyllets indtægter og utgifter henvises til tabel 45.

Fangetransport 1915—1916.

Utgifterne ved fangetransport (bortset fra transport til tvangsarbeidsanstalter) var i 1915—1916 kr. 74 109,65.

Omsorgen for løslatte.

Til understøttelse med klær og reise penger av fanger som blev løslatt fra landsfængslerne i 1915—1916, bruktes ved Bodsfængslet kr. 5 526,29, ved Akershus landsfængsel kr. 1 911,28, ved Trondhjems landsfængsel kr. 2 741,58 og ved Landsfængslet for Kvinder kr. 2 122,64. For de to sidstnevnte anstalters vedkommende omfatter understøttelsen ogsaa tvangsarbeidere, løslatt fra de til anstalterne knyttede tvangsarbeidshus.

Ved Opstad tvangsarbeidshus bruktes til lignende understøttelse av løslatte tvangsarbeidere i 1915—1916 kr. 4 207,86.

Av de i 1915—1916 løslatte hadde 233 fanger fra Bodsfængslet i indestaaende arbeidspenger kr. 1 734,25, 64 fanger fra Akershus landsfængsel kr. 1 101,67, 42 fanger fra Trondhjems landsfængsel kr. 765,79 og 25 fanger fra Landsfængslet for Kvinder kr. 270,51.

Av de i 1915—1916 løslatte tvangsarbeidere hadde 142 fra Opstad tvangsarbeidshus i indestaaende arbeidspenger kr. 4 044,96, 23 tvangsarbeidere fra Trondhjems tvangsarbeidshus kr. 623,27 og 76 tvangsarbeidersker fra Arbeidshuset for Kvinder kr. 1 280,02.

Av de fra kreditsfængslerne og de større hjelpefængsler i 1915—1916 løslatte blev ca. 1 700 trængende fanger understøttet med uundværlige beklædningsgjenstande og tildels med reise penger. 834 av dem var løslatt fra Kristiania kreditsfængsel.

Av selskaper hvis formaal er at understøtte løslatte fanger, fandtes i 1915—1916 følgende:

Foreningen til forsorg og beskyttelse av de fra Kristiania strafarbeidsanstalter løslatte forbrydere.

Kristiania fængselselskap

Fredrikstad forening til omsorg for løslatte forbrydere.

Smaalenenes amts fængselselskap.

Hamar distrikts fængselselskap.

Larviks fængselselskap.

Stavanger fængselselskap.

Bergens fængselselskap.

Molde og Romsdals fængselselskap.

Aalesund fængselselskap.

Kristiansunds og Nordmørs fængselselskap.

Trondhjems fængselselskap.

Nordlands amts fængselselskap

Tromsø amts fængselselskap.

De to førstnevnte foreninger drev i fællesskap „Kristiania fængselselskapers arbeidskontor“. Dette yder ogsaa hjælp til løslatte fangers familier.

„Foreningen for løslatte“ i Kristiania og „Trondhjems fængselselskap“ understøtter desuten løslatte tvangsarbeidere og deres familier.

Stortinget bevilget for budgetterminen 1915—1916 et statsbidrag til foreninger for understøttelse av løslatte straffanger, stort kr. 5 500,00, som av Justisdepartementet blev fordelt saaledes: Foreningen til forsorg og beskyttelse av de fra Kristiania strafarbeidsanstalter løslatte forbrydere kr. 2 000,00, Kristiania fængselselskap kr. 1 300,00, Fredrikstad forening til omsorg for løslatte forbrydere kr. 200,00, Smaalenenes amts fængselselskap kr. 50,00, Hamar distrikts kr. 50,00, Larviks kr. 50,00, Stavangers kr. 200,00, Bergens kr. 500,00, Trondhjems kr. 1 000,00 og Tromsø amts kr. 150,00.

Desuten var der av Stortinget bevilget kr. 6 000,00 til Selskapet til hjælp for hjemløs ungdom, kr. 2 500,00 til Kristiania indremissions hjem „Ebenezer“, kr. 4 000,00 til Frelsesarmeens redningshjem for faldne kvinder i Kristiania, kr. 4 000,00 til Kvindehjemmet paa Grini i Bærum, kr. 1 500,00 til kvindehjemmet „Nygjerdet“ i Bergen, kr. 1 500,00 til Rednings- og arbeidshjemmet for Kvinder i Bergen og kr. 2 000,00 til Kvindehjemmet i Trondhjem.

Av beretningen om Kristiania fængselselskapers arbeidskontor for 1915 meddeles følgende: „Med hensyn til kontorets virksomhet for at skaffe de løslatte arbeide har 1915 været et forholdsvis godt aar, idet det særlig for dem som er kropsarbeidere, har været let at komme i arbeide. Det har ogsaa jevnlig været god anledning til at faa hyre for dem som har

været tilsjøs før. Men likesom i 1914 har det ogsaa i 1915 været vanskelig-
het i saa henseende med hensyn til dem som skal løslattes paa prøve, fordi det
forlanges at de skal fremstille sig personlig for at bli antat.

Da utgifterne i de nærmest foregaaende aar har steget saavel for Forenin-
gen for løslatte som for Kristiania fængselselskap, har man i 1915 forsøkt at
være mere sparsom med hjælpen. De forholdsvis store utgifter som var for-
bundet med forsendelserne av løslatte til fremmede havne, har krigen sat en
stopper for. Dette i forbindelse med de gode forhold paa arbeidsmarkedet har
bevirket at de to fængselselskaper kan vise et mindre utgiftsbudget end i 1914.
Den appel som Foreningen for løslatte ifjor rettet til almenheten om at melde
sig ind i den, har virket at flere har meldt sig som medlemmer, dels med
større bidrag en gang for alle, dels med aarlige bidrag. Men der maa mere
støtte til, baade bidrag og interesse for kontorets virksomhet, om selskaperne
skal se den nærmeste fremtid imøte med tryghet.“

I 1915 henvendte 234 personer sig til arbeidskontoret for første gang.
Av disse var 48 løslatt fra Bodsfængslet, 20 fra Akershus landsfængsel, 13 fra
Landsfængslet for Kvinder, 115 (110 mænd og 5 kvinder) fra Kristiania kreds-
fængsel, 4 fra andre fængsler, 10 fra tvangsarbeidshus for mænd og 24 fra
Arbeidshuset for Kvinder. Desuten anmodet 7 fangers familier om under-
støttelse. Av tidligere understøttede henvendte 469 personer sig paany til kon-
toret. Av dem var 106 løslatt fra Bodsfængslet, 139 fra Akershus lands-
fængsel, 25 fra Landsfængslet for Kvinder, 145 (138 mænd og 7 kvinder) fra
Kristiania kreds-fængsel, 7 fra andre fængsler, 25 fra tvangsarbeidshus for
mænd og 22 fra Arbeidshuset for Kvinder. Endvidere bad 31 fangers familier
om hjelp. Det samlede antal løslatte fanger og tvangsarbeidere (eller deres
familier) som søkte understøttelse gjennom kontoret, var saaledes 741. Av dem
blev 27 avvist eller henvist andetsteds og 21 mottok ikke tilbudt hjelp. De
øvrige 693 blev hjulpet paa følgende maate: skaffet fast plads tillands 51,
tilsjøs 29, skaffet midlertidig arbeide 25, skaffet redskaper eller materialer 33,
skaffet reisebidrag indenlands 55 og til utlandet 3, skaffet logis, mat og klær
453 og anden hjelp 44.

De penger som i 1915 er blit anvendt til understøttelse — utredet av
Kristiania fængselselskap og Foreningen for løslatte — fordeler sig saaledes :

paa Kristiania kreds-fængsel	kr. 1 748,83
„ Bods-fængslet	„ 1 901,09
„ Akershus lands-fængsel .	„ 1 478,89
„ Lands-fængslet for Kvinder	„ 407,23
„ Opstad (før Kristiania) tvangsarbeidshus	„ 334,11
„ Arbeidshuset for Kvinder	„ 309,46
„ familier	„ 1 096,27

Tilsammen kr. 7 275,88

Fredrikstad forening til omsorg for løslatte forbrydere har i 1915 understøttet 33 personer med tilsammen kr. 430,78.

Smaalenenes amts fængselsselskap har i aarets løp ydet understøttelse til 12 personer med et samlet beløp av kr. 196,85.

Hamar distrikts fængselsselskap har hjulpet 6 løslatte med kr. 94,00.

Larviks fængselsselskap har understøttet 5 personer med en utgift av kr. 40,00.

Av Stavanger fængselsselskap er i aarets løp anvendt kr. 365,73 til understøttelse av 45 personer.

Bergens fængselsselskap. Av aarsberetningen hitsettes følgende om selskapets nyoprettede arbeidskontor: I 1915 har fængselsselskapet hat den glæde at se sit medlemsantal øket fra 90 til 126. Men et endnu større bevis paa at sympatien for vort arbeide vokser, er de store gaver som er indkommet til vort arbeidskontor -- deriblandt de store aarlige bidrag som 22 av byens borgere har tegnet sig for fra og med 1915 og som tilsammen utgjør kr. 1 900,00 aarlig. Paa grund av arbeidskontorets virksomhet har selskapets samlede understøttelser været væsentlig mindre end i tidligere aar, idet et stort antal av dem som har søkt hjelp, er blit henvist til og hjulpet av kontoret. Dette har i 1915 ydet hjelp til 128 personer, hvorav enkelte flere ganger, til et samlet beløp av kr. 1 853,30. Herav er selskapets bidrag kr. 923,34. Ved siden av arbeidskontorets utgifter til løslatte er der av selskapet direkte brukt til understøttelse ialt kr 480,91. Understøttelserne har bestaaet i hjelp til reiser, kost og logis, klær, husleie, materialer og kontanter.

Aalesunds forsorgsforening stiftedes 13 december 1915.

Molde og Romsdals fængselsselskap blev stiftet 19 mai 1915.

Kristiansunds og Nordmørs fængselsselskap har i 1915—1916 ydet bidrag til 88 personer med kr. 310,04. Desuten har selskapet været 30 personer behjælpelig med at faa arbeide, hyre o. l. — enkelte flere ganger.

Av Trondhjems fængselsselskap er der i driftsaaret 1 juli 1915—30 juni 1916 ydet 309 understøttelser til 168 forskjellige personer til et samlet beløp av kr. 3 168,67. Desuten har fængselsselskapet bidrat kr. 200,00 til Trondhjems redningsmission.

Fra Nordlands amts fængselsselskap foreligger ingen beretning for aaret 1915, men av fængselsberetningen fra Bodø sees at Bodø kreds av fængselsselskapet har ydet understøttelse til 1 løslatt fange med kr. 18,00.

Tromsø fængselsselskap har i understøttelse ialt utbetalt kr. 80,60.

Foruten av fængselsselskaperne er der i enkelte byer ydet understøttelse til løslatte fanger av midler bevilget av brændevins- eller ølsamlag.

Efter de av selskaperne utgivne beretninger har man i tabel 46 meddelt en oversigt over medlemsantal, indtægter og utgifter.

Tabel 1. Landsfængslerne.

1. Bods-fængslet i Kristiania (for ca. 230 mænd.)	<p>I dette fængsel indsattes i driftsaaret :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Mænd fra hele riket som ved indsættelsen var under 24 aar. 2) Mænd fra he'e riket som ved indsættelsen havde fyldt 24 aar, var ilagt straf av tidsbegrænset fængsel i ikke over 6 aar og ikke tidligere hadde avsonet straf i Bods-fængslet. 3) Mænd fra hele riket som ved indsættelsen hadde fyldt 24, men ikke 30 aar, var ilagt straf av tidsbegrænset fængsel i ikke over 6 aar og tidligere hadde avsonet straf i Bods-fængslet én gang — saafremt Fængselsstyrelsen bestemte at de skulde avsone straffen i dette fængsel. For disse personer blev spørsmaalet herom i hvert tilfælde at forelægge Fængselsstyrelsen — i fornødent fald telegrafisk — med oplysning om personens fulde navn, fødselsdag og fødselsaar, om naar han sidst var løslatt fra Bods-fængslet samt om hans nye forbrydelse og straf. <p>Mænd hvis far eller mor var lap, indsattes dog ikke i Bods-fængslet. Heller ikke kvæner eller finlændere som var mindst 24 aar gamle og ikke kunde tale norsk.</p>
2. Akershus landsfængsel i Kristiania (for ca. 300 mænd.)	<p>I dette fængsel blev optat mænd som var ilagt straf av fængsel i 6 maaneder eller derover, forsaavidt de var domfældt inden Oslo, Akershus, Smaalenenes, Hedemarkens og Kristians, Buskerud, Bratsberg, Nedenes eller Lister og Mandal lagsogn og ikke efter de ovennævnte bestemmelser skulde indsættes i Bods-fængslet.</p>
3. Trondhjems landsfængsel (for ca. 60 mænd.)	<p>I dette fængsel blev optat mænd som var ilagt straf av fængsel i 6 maaneder eller derover, forsaavidt de var domfældt inden Stavanger, Bergen, Bergenhus, Romsdals, Trondhjems, Nordlands, Tromsø eller Finmarkens lagsogn og ikke efter de ovennævnte bestemmelser skulde indsættes i Bods-fængslet.</p>
4. Landsfængslet for Kvinder i Kristiania (for ca. 85 fanger.)	<p>I dette fængsel blev optat kvinder fra hele riket som var ilagt straf av fængsel i 6 maaneder eller derover.</p>

Tabel 2. Fangetallet.	Bods- fængslet.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.		
					Lands- fæng- sels- fanger.	Kreds- fæng- sels- fanger.	Tils.
Hensittende 1 juli 1915	180	142	58	380	32	0	32
Tilg a n g:							
A. Efter de almindelige indsættelsesregler:							
Indsat efter dom:							
a) personer løslatt paa prøve	17	12	7	36	1	-	1
b) andre	269	104	38	411	17	-	17
Ellers gjenindsat efter løsladelse paa prøve	20	1	3	24	-	-	-
Overført fra andet landsfængsel		20	-	20	-	-	-
Kommet tilbage fra sykehus eller sinds- sykeasyl	4	9	2	15	-	-	-
Kommet tilbage fra varetægtsf. (transport)	2	-	-	2	2	-	2
Gjenindsat efter straffabrydelse	1	-	-	1	1	-	1
— — rømning		-	1	1	-	-	-
B. Indsat i landsfængsel istedenfor i kreds-:							
a) boteavsonere						2	2
b) andre straffanger						1	1
Overført fra kreds- fængsel:							
a) boteavsonere		-	-	-	-	-	-
b) andre straffanger		-	-	-	-	-	-
Samlet tilgang	313	146	51	510	21	3	24
Ialt fanger i aaret	493	288	109	890	53	3	56
A v g a n g:							
A. Fanger indsat efter de almindelige regler:							
Løslatt paa prøve	103	12	4	119	11	-	11
— efter endt straffetid	166	91	41	298	20	-	20
— efter benaadning:							
a) paa prøve	7	1	-	8	-	-	-
b) endelig	1	-	1	2	-	-	-
Døde	1	-	-	1	-	-	-
Overført til andet landsfængsel	14	-	6	20	-	-	-
— - sykehus eller sindssykeasyl	9	16	3	28	4	-	4
— - varetægtsfængsel (transport)	2	-	-	2	1	-	1
Løslatt efter straffabrydelse	1	-	-	1	-	-	-
Rømt	-	-	2	2	-	-	-
Overført til kreds- eller hjælpefængsel	-	1	-	1	-	-	-
B. Kreds- fængselsfanger løslatt:							
a) boteavsonere	-	-	-	-	-	1	1
b) andre straffanger	-	-	-	-	-	1	1
Samlet avgang	304	121	57	482	36	2	38
Fangetal 30 juni 1916	189	167	52	408	17	1	18
Samlet antal fangedage i driftsaaret	72 086	56 356	19 323	147 765	8 077	182	8 259
Daglig middeltal av fanger	196,95	153,98	52,79	403,73	22,13	0,5	22,63
Høieste fangetal	217	177	65	-	32	2	32
Laveste fangetal	159	131	48	-	16	0	16

Tabel 2 (forts.).		Bods- fængslet.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.		
						Lands- fæng- sels- fanger.	Kredsfængsels- fanger.	
							Efter dom.	Til soning av bøter.
Indkommet i juli	1915	19	5	4	28	1	-	-
— - august	—	24	12	3	39	1	-	-
— - september	—	46	4	6	56	1	-	-
— - oktober	—	30	17	7	54	6	-	1
— - november	—	24	16	2	42	3	-	-
— - december	—	28	9	4	41	-	-	-
— - januar	1916	26	16	5	47	-	-	-
— - februar	—	16	16	2	34	1	1	-
— - mars	—	32	14	3	49	2	-	-
— - april	—	18	16	5	39	3	-	-
— - mai	—	23	13	5	41	1	-	1
— - juni	—	27	8	5	40	2	-	-
Utgaat i juli	1915	26	13	4	43	6	-	-
— - august	—	24	7	6	37	3	-	-
— - september	—	17	5	-	22	3	-	-
— - oktober	—	22	10	13	45	3	-	1
— - november	—	28	6	5	39	3	-	-
— - december	—	23	14	5	42	3	-	-
— - januar	1916	25	10	3	38	2	-	-
— - februar	—	26	9	4	39	3	-	-
— - mars	—	21	8	5	34	4	-	-
— - april	—	34	13	3	50	1	-	-
— - mai	—	27	8	6	41	3	-	-
— - juni	—	31	18	3	52	2	1	-
Fangetal 1 juli	1915 om morgenen	180	142	58	380	32	-	-
— 1 august	— - —	173	134	58	365	27	-	-
— 1 september	— - —	173	139	55	367	25	-	-
— 1 oktober	— - —	202	138	61	401	23	-	-
— 1 november	— - —	210	145	55	410	26	-	-
— 1 december	— - —	206	155	52	413	26	-	-
— 1 januar	1916 -	211	150	51	412	23	-	-
— 1 februar	— - —	212	156	54	422	21	-	-
— 1 mars	— - —	202	163	51	416	19	1	-
— 1 april	— - —	213	169	49	431	17	1	-
— 1 mai	— - —	197	172	51	420	19	1	-
— 1 juni	— - —	193	177	51	421	17	1	1

Tabel 3. Fangernes fordeling i klasser 30 juni 1916.	Bods- fængslet.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.
Antal fanger i 1ste klasse	86	65	29	180	7
—>— 2den —	77	70	15	162	6
—>— 3dje —	16	22	5	43	4
—>— 4de —	10	10	3	23	-
—>— 5te —	-	-	-	-	-
Ialt	189	167	52	408	17

Tabel 4. Disciplinære forseelser og refselsler.	B.	A.	T.	M.	K.
Disciplinære forseelser som har medført refselsler:					
Opsætsighet, u lydighet, upassende opførsel mot funktionærene	4	14	3	21	-
Rømning og forsøk derpaa	1	-	1	2	-
Besiddelse av utillatte gjenstande (fuskearb.)	4	1	1	6	-
Meddelelse til medfange	50	-	-	50	-
Slagsmaal og andet ufredelig forhold til medfange	1	7	2	10	-
Arbeidsvægring	4	2	2	8	-
Dovenskap, slet arbeide	6	2	3	11	-
Beskadigelse av inventar m. v.	11	4	1	16	-
Anden upassende eller uanstændig opførsel	23	5	2	30	1
Ialt	104	35	15	154	1
Refselsler:					
Indskrænkning av cellebesøk	-	-	1	1	-
Negtelse av beskæftigelse	-	-	-	-	-
Berøvelse av enkelte maaltider	2	5	6	13	-
Inddragning av arbeidspenger	-	-	-	-	-
Nedsættelse i klasse	32	5	1	38	-
Indsættelse i straffecelle	67	-	9	76	-
Indsættelse i enrum efter fl. § 30, nr. 7 .	1	2	2	5	-
Haardt natteleie	50	2	6	58	-
Vand og brød	67	22	4	93	1
Mørk celle	-	-	-	-	-
Legemlig refselse	-	-	1	1	-
Ialt	219	36	30	285	1
Det antal ganger refselsler har været ilagt . .	94	35	12	141	1
Antallet av refsede personer	56	22	11	89	1
Procent av det samlede fangetal	11,4	7,6	10,9	10,0	1,9

Tabel 5. Arbeidsvirksomheten.	B.	A.	T.	M.	K.
Samlet antal arbeidsdage	59 006	45 295	15 439	119 740	6 678
Samlet antal fangedage uten arbeide	13 080	11 061	3 884	28 025	1 530
Derav: Søn- og helligdage	11 470	9 161	3 086	23 717	1 321
Sykedage	1 039	833	234	2 106	106
Dage uten arbeide paa grund av arbeidsudygtighet forøvrig	30	163	223	416	-
Dage uten arbeide paa grund av refselse	230	83	102	415	-
Dage uten arbeide av andre grunde	311	821	239	1 371	103

Tabel 5 (forts.).	Bods- fængslet.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder
Av det samlede antal fangedage utgjorde procentvis:					
Arbeidsdagene . . . . . %	81,86	80,37	79,9	81,03	81,36
Fangedagene uten arbeide . . . . . %	18,14	19,63	20,1	18,97	18,64
Derav: Søn- og helligdage . . . . . %	15,91	16,25	16,0	16,05	16,10
Sykedage . . . . . %	1,44	1,48	1,2	1,43	1,29
Dage uten arbeide paa grund av arbeidsudygtighet forøvrig . . . . . %	0,04	0,29	1,1	0,28	
Dage uten arbeide paa grund av refselse . . . . . %	0,32	0,15	0,5	0,28	-
Dage uten arbeide av andre grunde . . . . . %	0,43	1,46	1,3	0,93	1,25
Av arbeidsdagene anvendtes til arbeide:					
for fængslet selv	10 778	7 738	3 452	21 968	1 878
for andre fængsler	173	430	6	609	1 650
for andre offentlige indretninger	341	11 798	215	12 354	1 500
for kommunale indretninger	-	161	-	161	-
forøvrig	47 714	25 168	11 766	84 648	1 650
Av det samlede antal arbeidsdage utgjorde procentvis:					
Arbeidsdagene for fængslet selv . . . . . %	18,27	17,08	22,36	18,35	28,12
— for andre fængsler . . . . . %	0,29	0,95	0,04	0,51	24,71
— for andre off. indretninger . . . . . %	0,58	26,05	1,40	10,32	22,46
— for kommunale indretninger . . . . . %	-	0,36	-	0,13	-
— forøvrig . . . . . %	80,86	55,56	76,20	70,69	24,71
Antal fanger som gjennomsnittlig daglig arbeidet i følgende arbeidsgrener:					
Snekkerarbeide	61,1	49,5	12,9	123,5	-
Leketøiarbeide, trærskjærerarbeide m. v.	26,2	11,9	5,4	43,5	-
Kurvmaker- og stolmakerarbeide	8,0	0,6	0,2	8,8	-
Dreierarbeide	6,2	2,4	2,7	11,3	-
Bødkerarbeide	-	1,5	-	1,5	-
Smedarbeide	7,5	13,0	5,0	25,5	-
Blikkenslagerarbeide	1,0	3,6	0,6	5,2	-
Malararbeide	16,1	11,9	7,6	35,6	-
Hjulmakerarbeide	-	-	-	-	-
Skomakerarbeide	2,3	16,7	1,2	22,2	-
Salmakerarbeide	0,8	10,8	0,1	11,7	-
Skrædderarbeide	4,8	0,6	0,1	5,5	-
Murararbeide og utearbeide	3,1	2,0	-	5,1	-
Spinding, strikking, vævning m. v.	-	-	-	-	14,2
Dunrensing	-	-	-	-	-
Børste- og mattearbeide samt uld- og drevplukking	15,8	4,3	1,5	21,6	-
Stenhuggerarbeide	-	0,6	-	0,6	-
Bokbinderi, poseklistring m. v.	15,2	-	0,7	15,9	1,3
Avskrivning og bokrevisjon	2,3	-	-	2,3	-
Søm	-	-	-	-	0,3
Kjøkkenarbeide	2,0	-	3,0	5,0	-
Vask	3,5	2,7	1,5	7,7	-
Rengjøring av fængslet	8,0	2,0	3,9	13,9	1,7
Vedhugging og sagarbeide	3,4	7,5	1,5	12,4	-
Fyrbøterarbeide	1,0	1,1	-	2,1	-
Jorddyrkningsarbeide	0,3	-	-	0,3	-
Diverse arbeider	4,7	6,3	2,7	13,7	5,0

Tabel 5 (forts.).		Bods- fængslet.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.
Bruttoindtægt av arbeidsdriften: ¹⁾						
a) ved arbeide av fabrikater til salg og arbeide for fremmede	kr.	75 133,98	139 215,30	46 780,10	261 129,33	86 342,00
b) ved arbeide for fængslet selv	-	22 543,13	13 185,59	12 948,89	48 677,61	3 741,00
Tilsammen	kr.	97 677,06	152 400,89	59 728,99	309 806,94	90 083,00
Utgifter til materialer m. v.	-	57 332,84	74 901,99	26 053,44	158 288,27	49 653,71
Nettoindtægt av arbeidsdriften	kr.	40 344,22	77 498,90	33 675,55	151 518,67	40 429,29
Gjennemsnittlig nettoindtægt pr. fange						
aarlig	-	204,84	503,30	366,44	342,16	355,17
Gjennemsnittlig nettoindtægt pr. fange for virkelige arbeidsdage	-	0,68	1,71	1,24	1,15	1,22
Værdien av fabrikatbeholdningerne 30 juni 1916.						
	kr.	44 203,72	28 660,46	16 610,62	89 474,80	17 765,67
Antal fanger som har været tilstaaet arbeids- penger . . . . . ²⁾						
De tilstaaede arbeidspengers samlede beløp	kr.	1 935,19	1 376,31	1 770,15	5 081,65	1 685,36
Beløpet av arbeidspenger som tilkom fangerne ved aarets utgang	-	1 105,13	1 231,63	1 179,17	3 515,93	1 167,14
Antal fanger som i aarets løp har anvendt arbeidspenger til hjælp for slegtninger m. v.	-	4	28	43	75	57
Det samlede beløp som er anvendt paa denne maate	kr.	64,00	164,16	445,48	673,64	254,38
Tabel 6. Undervisningen.						
		B.	A.	T.	M.	K.
Skolepligtige fanger						
Herav: mottok undervisning i skole	³⁾	348	72	17	437	13
mottok undervisning utenfor skole (regl. §§ 17—19)		150	39	10	199	12
mottok ikke undervisning (regl. § 12)		1	0	-	1	-
Av fanger over 30 aar undervistes		197	33	7	237	1
Undervisning i engelsk er meddelt		7	1	2	10	3
Undervisning i sang er meddelt		9	-	12	21	1
Fanger i skolens 1ste avdeling		64	-	22	86	16
2den avdeling		150	-	3	153	-
3dje avdeling		-	22	4	26	16
Av de i aaret utgaaede fanger som er prøvet, kunde ved indsættelsen		-	17	5	22	-
hverken læse eller skrive		-	-	-	-	-
ikke læse		-	-	-	-	-
ikke skrive		-	1	-	1	-
Ved utgangen kunde		-	-	-	-	-
hverken læse eller skrive		-	-	-	-	-
ikke læse		-	-	-	-	-
ikke skrive		-	1	-	1	-

¹⁾ For Trondhjems landsfængsel og kvindelandsfængslets vedkommende omfatter indtægterne og utgifterne ogsaa de til dem knyttede tvangsarbeidshus, da der ikke er ført særskilt opgave for fanger og tvangsarbeidere.

²⁾ Her er ogsaa medtat tvangsarbeidere og de arbeidspenger som tilkom dem.

³⁾ Herav mottok 10 ogsaa undervisning utenfor skolen.

Tabel 6 (forts.).					
	Bods- fængslet.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.
Ved indsættelsen havde gode kristendoms-kundskaper	224	90	35	349	16
daarlige — « —	74	19	8	101	17
Ved utgangen havde gode kristendoms-kundskaper	257	118	38	413	24
daarlige — « —	41	1	5	47	9

Tabel 7. Brevveksling og besøk.					
	B.	A.	T.	M.	K.
Antal brev, sendt av fangerne	826	433	195	1 354	142
Antal brev, indløpet til fangerne	1 224	482	227	1 933	123
Antal besøk	294	240	22	556	60
Antal fanger som har sendt brev	320	152	54	526	44
Antal fanger som har faat brev	307	143	55	505	38
Antal fanger som har mottat besøk	143	100	7	250	20
Antal fanger som hverken har skrevet eller faat brev eller mottat besøk	114	109	36	259	8
De sidst anførte fanger utgjør følgende procent av det samlede antal fanger	22,9	37,8	33,03	93,73	14,81

Tabel 8. Kosten.					
	B.	A.	1) T.	M.	K.
Dage med almindelig fangekost efter reglementets kap. 21 §§ 1—4	71 416	56 149	33 417	160 982	8 134
— med berøvelse av enkelte maaltider	14	19	56	89	-
— med vand og brød	271	60	148	479	27
— med avvikelse fra den almindelige kost efter lægens forskrift, jfr. reglm. § 10	385	128	45	558	98
Portioner av eftermiddagskost efter reglm. kap. 21 § 6 II	-	43 444	26 037	69 481	6 699
Ekstraforpleininger utenfor dem som lægen har forordnet efter reglm. kap. 21 § 10	23 464	8 428	5 077	36 969	-
Den daglige utgift til kost pr. fange . . . kr.	0,54	0,61	0,66	0,58	0,52

1) For Trondhjems landsfængsel gjælder opgaven fanger og tvangsarbeidere sammen, da der ikke foreligger særskilte oplysninger for hver av dem.

Tabel 9. Sykestatistik.	Bods- fængs- let.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf. 1)	Ialt mænd.	Lf. for Kvin- der.
Tilbakeiggende fra forrige aar	1	2	-	3	1
Tilkommet i aaret	101	97	19	217	6
Samlet antal tilfælder	102	99	19	220	7
Derav: epidemiske og andre smitsomme sygdommer	43	14	3	60	2
— andre indvortes sygdommer	41	68	11	120	3
— kirurgiske sygdommer og hudsyg- dommer	15	15	5	35	1
— sindssygdommer	3	-	-	3	1
Utgaat helbredet	91	83	15	189	5
— i bedring	4	9	2	15	-
— uhelbredet	7	5	2	14	2
Døde	1	-	-	1	-
Tilbakeiggende ved aarets utgang	-	1	1	2	-
For de i aaret tilkomne tilfælder:					
sygdommen opstaat før indkomsten	35	23	15	73	1
— — — — — efter —	67	74	4	145	5
Sygomstilfælder antagelig foraarsaget ved opholdet i fængslet	-	-	-	-	-
Samlet antal sykedage	1 039	992	289	2 320	115
Middeltal av sykedage paa hvert tilfælde	10,2	9,3	15,2	10,7	16,4
Middeltal av syke pr. dag	2,8	2,7	0,8	6,3	0,33
Dette antal utgjør følgende procent av det daglige middeltal av fanger	1,4	1,75	1,52	1,56	1 46
Det samlede antal sygdomstilfælder falder paa følgende antal syke fanger	100	107	18	225	7
Dette antal utgjør følgende procent av det samlede antal fanger	20,3	37,0	10,1	25,3	12,96

Tabel 10. Indtægter og utgifter. 2)	Bods- fængslet.	Akershus lf.	Trond- hjems lf.	Lf. for Kvinder.	Alle lands- fængsler tilsammen.
I n d t æ g t e r :	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Arbejdsdriften	97 677,06	152 400,89	59 728,99	90 083,00	399 889,94
Forskjellige indtægter	8 970,88	7 045,89	4 206,60	2 777,00	23 000,37
Tilsammen	106 647,94	159 446,78	63 935,59	92 860,00	422 890,31

1) Se note 1, foreg. side.

2) I opgaven er under Trondhjems landsfængsel og Landsfængslet for Kvinder ogsaa medregnet indtægter og utgifter ved henholdsvis Trondhjems tvangsarbejdshus og Arbejdshuset for Kvinder.

Tabel 10 (forts.).	Bods- fængslet.	Akershus lf.	Trond- hjems lf.	Lf. for Kvinder.	Allelands- fængsler tilsammen.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Utgifter:					
Lønninger	77 643,17	102 265,03	68 257,98	47 208,58	295 374,76
Leiehjælp	10 924,33	4 556,66	9 314,40	15 690,15	40 485,54
Kost til fangerne	38 907,02	34 240,46	22 284,95	21 699,25	117 131,68
Klær til fangerne	5 990,95	5 633,06	4 199,99	4 001,75	19 825,75
Lys	5 195,34	3 966,78	1 554,48	2 786,96	13 503,56
Brænde	22 571,41	15 589,56	8 048,40	18 984,79	65 194,16
Renhold	7 222,14	5 958,61	3 185,88	4 806,71	21 173,34
Sykeutgifter	1 587,88	1 166,22	559,93	2 830,19	6 144,22
Understøttelse ved løsladelsen . . .	5 526,29	1 911,28	2 741,58	2 122,64	12 301,79
Inventar	3 900,10	3 037,58	1 347,76	2 502,55	10 787,99
Bygningerne	10 022,26	4 616,38	3 441,55	6 152,74	24 232,93
Materialer og redskaper til arbeids- driften	57 332,84	74 901,99	26 053,44	49 653,71	207 941,98
Fællesutsalget i Kristiania	7 171,80	7 171,80	-	2 049,02	16 392,62
Forskjellige utgifter	6 441,01	3 166,23	2 915,65	2 668,23	15 191,12
Tilsammen	260 436,54	268 181,64	153 905,99	183 157,27	865 681,44
Tilskud av statskassen	153 788,60	108 734,86	89 970,40	90 297,27	442 791,13
Utgifter pr. fange aarlig:					
Lønninger	394,20	664,15	742,74	415,93	530,92
Leiehjælp	55,46	29,59	101,35	138,24	72,77
Kost til fangerne	197,54	222,37	242,49	191,18	210,54
Klær til fangerne	30,42	36,58	45,70	35,26	35,64
Lys	26,38	25,76	16,91	24,55	24,27
Brænde	114,60	101,24	87,58	167,27	117,18
Renhold	36,67	38,70	34,67	42,35	38,06
Sykeutgifter	8,06	7,57	6,09	24,94	11,04
Understøttelse ved løsladelsen . . .	28,06	12,41	29,83	18,70	22,11
Inventar	19,80	19,73	14,67	22,05	19,39
Bygningerne	50,88	29,98	37,45	54,21	43,56
Fællesutsalget i Kristiania	36,41	46,58	-	18,05	29,47
Forskjellige utgifter	32,71	20,56	31,73	23,51	27,31
Paa disse konti tilsammen	1 031,19	1 255,22	1 391,21	1 176,24	1 182,26
hvilket daglig pr. fange utgjør . . .	2,82	3,43	3,80	3,21	3,23
Av foranstaaende utgifter er dekket					
a. aarlig pr. fange:					
ved utbytte av arbeidsdriften	204,83	503,30	366,44	356,21	345,02
- andre indtægter	45,55	45,76	45,77	24,67	41,34
- tilskud av statskassen	780,81	706,16	979,00	795,57	795,90
b. daglig pr. fange:					
ved utbytte av arbeidsdriften	0,56	1,37	1,00	0,97	0,94
- andre indtægter	0,12	0,13	0,13	0,07	0,11
- tilskud av statskassen	2,13	1,93	2,67	2,17	2,17

Tabel 11. De i aarene 1911—1915 indkomne fangers forbrudelser og forseelser.	Bodsfængs- let.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvin- der.	Procentvis.	
						M.	K.
Forbrydelse i den offentlige tjeneste	7	-	-	7	-	0,4	
Forbrydelse mot den offentlige myn- dighed	22	4	3	29	-	1,5	
Forbrydelse mot den almindelige orden og fred	26	7	2	35	-	1,9	-
Almenfarlig forbrydelse	1	1	-	2	-	0,1	-
Falsk forklaring	1	3	-	4	-	0,2	-
Falsk anklage	3	-	-	3	-	0,1	-
Pengefalsk	3	-	-	3	-	0,1	-
Dokumentfalsk	31	5	3	39	5	2,1	3,4
Voldtægt	19	2	3	24	-	1,3	-
Andre sædelighetsforbrydelser	110	18	17	145	5	7,7	3,4
Legemsfornærmelse	84	12	10	106	3	5,6	2,0
Drap	6	3	2	11	3	0,6	2,0
Barnedrap og fosterfordrivelse	-	-	-	-	36	-	24,7
Underslag	31	8	5	44	3	2,3	2,1
Tyveri, hæleri og naskeri	717	405	177	1 299	81	68,7	55,5
Utpresning og ran	36	6	1	43	-	2,3	-
Bedrageri og utroskap	22	6	17	45	8	2,4	5,5
Andre forbrydelser	31	1	2	34	-	1,8	-
Forseelser	8	9	1	18	2	0,9	1,4
	1 158	490	243	1 891	146	100,0	100,0

Tabel 12. De i aarene 1911—1915 indkomne fangers straffetid.	B.	A.	T.	M.	K.	Procentvis.	
						M.	K.
Fængsel paa livstid 1911	-	1	-	1	-		
1912	-	-	-	-	-		
1913	-	-	-	-	-		
1914	-	-	-	-	-		
1915	-	-	-	-	-		
Tils. 1911—1915	-	1	-	1	-	0,1	-
Fængsel over 15 aar 1911	-	-	-	-	-		
1912	-	-	-	-	-		
1913	-	-	-	-	-		
1914	-	-	-	-	-		
1915	-	-	-	-	-		
Tils. 1911—1915	-	-	-	-	-		
Fængsel over 12 til og med 15 aar 1911	-	-	-	-	1		
1912	-	-	-	-	-		
1913	1	-	-	1	-		
1914	-	-	-	-	-		
1915	-	-	-	-	-		
Tils. 1911—1915	1	-	-	1	1	0,1	0,7

Tabel 12 (forts.).	Bodsfængslet.	Akershus l.	Trondhjems l.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.	Procentvis.		
						M.	K.	
Fængsel over 9 til og med 12 aar	1911	-	1	-	1	-		
	1912	-	-	-	-	-		
	1913	-	-	1	1	-		
	1914	-	-	-	-	-		
	1915	1	-	-	1	-		
	Tils. 1911—1915	1	1	1	3	-	0,2	-
Fængsel over 6 til og med 9 aar	1911	-	-	-	-	1		
	1912	-	-	-	-	-		
	1913	-	-	1	1	-		
	1914	1	-	1	2	-		
	1915	-	1	-	1	-		
	Tils. 1911—1915	1	1	2	4	1	0,2	0,7
Fængsel over 5 til og med 6 aar	1911	-	2	-	2	-		
	1912	1	-	1	2	-		
	1913	1	-	-	1	-		
	1914	3	-	2	5	-		
	1915	-	-	-	-	-		
	Tils. 1911—1915	5	2	3	10	-	0,52	-
Fængsel over 4 til og med 5 aar	1911	2	-	4	6	-		
	1912	-	2	3	5	-		
	1913	-	2	-	2	-		
	1914	4	4	-	8	1		
	1915	-	3	-	3	-		
	Tils. 1911—1915	6	11	7	24	1	1,2	0,7
Fængsel over 3 til og med 4 aar	1911	1	3	3	7	-		
	1912	3	2	6	11	-		
	1913	1	4	1	6	3		
	1914	8	6	-	14	-		
	1915	6	3	-	9	-		
	Tils. 1911—1915	19	18	10	47	3	2,5	2,0
Fængsel over 2 til og med 3 aar	1911	11	4	5	20	1		
	1912	12	9	2	23	2		
	1913	10	5	4	19	2		
	1914	12	9	4	25	2		
	1915	6	8	1	15	-		
	Tils. 1911—1915	51	35	16	102	7	5,4	4,7

Tabel 12 (forts.).	Bods- fængs- let.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	lf. for Kvin- der.	Procentvis.		
						M.	K.	
Fængsel over 1 til og med 2 aar	1911	46	31	12	89	15		
	1912	28	33	19	80	11		
	1913	32	27	8	67	8		
	1914	48	30	14	92	9		
	1915	37	29	15	81	3		
	Tils. 1911—1915	191	150	68	409	46	21,6	31,5
Fængsel fra 6 maaneder til 1 aar	1911	92	31	27	150	10		
	1912	84	54	25	163	13		
	1913	98	40	16	154	9		
	1914	131	36	14	181	10		
	1915	116	52	15	183	15		
	Tils. 1911—1915	521	213	97	831	57	43,9	39,1
Fængsel under 6 maaneder	1911	56	7	7	70	9		
	1912	64	18	8	90	3		
	1913	60	11	5	76	5		
	1914	90	14	7	111	8		
	1915	92	8	12	112	5		
	Tils. 1911—1915	362	58	39	459	30	24,3	20,6

Opgave over det samlede antal indsatte fanger er tat med i tabel 13, slutning.

Tabel 13. De i aarene 1911 - 1915 indkomne fangers alder.	B.	A.	T.	M.	K.	Procentvis.		
						M.	K.	
14—17 aar	1911	5	-	-	5	1		
	1912	6	-	-	6	1		
	1913	6	-	-	6	-		
	1914	12	-	-	12	-		
	1915	6	-	-	6	-		
	Tils. 1911—1915	35	-	-	35	2	1,9	1,4
18—20 aar	1911	40	-	-	40	2		
	1912	31	-	-	31	2		
	1913	40	-	-	40	4		
	1914	58	-	-	58	3		
	1915	52	-	-	52	5		
	Tils. 1911—1915	221	-	-	221	16	11,7	11,0

Tabel 13 (forts.).	Bodsfængslet.	Akershus lf.	Trondhjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.	Procentvis.		
						M.	K.	
21—24 aar	1911	71	3	3	77	15		
	1912	71	6	3	80	5		
	1913	69	2	2	73	3		
	1914	86	1	-	87	8		
	1915	87	4	-	91	4		
Tils. 1911—1915	384	16	8	408	35	21,6	24,0	
25—29 aar	1911	37	22	12	71	6		
	1912	36	34	16	86	5		
	1913	42	21	9	72	2		
	1914	59	28	10	97	11		
	1915	57	29	8	94	2		
Tils. 1911—1915	231	134	55	420	26	22,2	17,8	
30—39 aar	1911	45	28	22	95	9		
	1912	31	44	23	98	6		
	1913	25	37	14	76	10		
	1914	55	46	21	122	6		
	1915	30	49	16	95	6		
Tils. 1911—1915	186	204	96	486	37	25,7	25,3	
40—49 aar	1911	10	14	9	33	4		
	1912	16	20	10	46	8		
	1913	12	15	10	37	5		
	1914	12	12	8	32	1		
	1915	17	16	15	48	4		
Tils. 1911—1915	67	77	52	196	22	10,3	15,1	
50—59 aar	1911	-	12	9	21	-		
	1912	1	9	9	19	1		
	1913	8	10	1	19	3		
	1914	13	10	1	24	-		
	1915	4	5	2	11	-		
Tils. 1911—1915	26	46	22	94	4	5,0	2,7	
60—69 aar	1911	-	1	2	3	-		
	1912	-	5	3	8	1		
	1913	1	4	-	5	-		
	1914	1	2	1	4	1		
	1915	4	1	2	7	2		
Tils. 1911—1915	6	13	8	27	4	1,4	2,7	

Tabel 13 (forts.).	Bodsfængslet.	Akershus lf.	Trondhjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.	Procentvis.	
						M.	K.
70 aar og mere 1911	-	-	1	1	-		
1912	-	-	-	-	-		
1913	-	-	-	-	-		
1914	1	-	1	2	-		
1915	1	-	-	1	-		
Tils. 1911—1915	2	-	2	4	-	0,22	-
Ialt 1911	208	80	58	346	37		
1912	192	118	64	374	29		
1913	203	89	36	328	27		
1914	297	99	42	438	30		
1915	258	104	43	405	23		
Tils. 1911—1915	1 158	490	243	1 891	146	100,0	100,0
Tabel 14. De i aarene 1911—1915 indkomne fangers egteskabelige stilling.	B.	A.	T.	M.	K.	Procentvis.	
						M.	K.
Ugifte	868	312	138	1 318	85	69,7	58,2
Gifte som havde barn	183	79	61	323	20	17,1	13,7
Gifte uten barn	58	37	23	118	17	6,2	11,7
Enkemænd og enker som havde barn	17	20	8	45	8	2,4	5,5
Enkemænd og enker uten barn	7	8	-	15	4	0,8	2,8
Fraskilte som havde barn	22	25	12	59	5	3,1	3,4
Fraskilte uten barn	3	9	1	13	7	0,7	4,7
Ialt	1 158	490	243	1 891	146	100,0	100,0
Tabel 15. De i aarene 1911—1915 indkomne fangers fødeland.	B.	A.	T.	M.	K.	Procentvis.	
						M.	K.
Norge	1 086	461	233	1 780	142	94,1	97,2
derav av kvænsk herkomst	-	-	1	-	-	0,1	-
- - lappisk -	-	-	10	-	-	0,5	-
- - blandet -	-	-	3	-	-	0,2	-
Sverige	47	29	9	85	4	4,5	2,8
Finland	4	-	1	5	-	0,3	-
Andre land	21	-	-	21	-	1,1	-
Ialt	1 158	490	243	1 891	146	100,0	100,0

Tabel 16. De i aarene 1911—1915 indkomne fangers hjemsted.	Bods- fængs- let.	Akers- hus- lf.	Trond- hjems- lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvin- der.	Procentvis.	
						M.	K.
I. Kjøpstæder og ladesteder.							
Fredrikshald	11	4	-	15	-	0,8	
Sarpsborg	5	1	-	6	-	0,3	
Fredrikstad	5	4	-	9	-	0,4	
Moss	1	2	-	3	2	0,2	1,4
Drøbak	-	1	-	1	-	0,1	
Kristiania	472	317	3	792	60	41,9	41,0
Hamar	3	2	-	5	1	0,3	0,7
Kongsvinger	-	1	-	1	-	0,1	
Lillehammer	1	-	-	1	-	0,1	
Gjøvik	3	3	-	6	-	0,3	
Hønefoss	5	1	-	6	-	0,3	
Drammen	12	15	-	27	1	1,4	0,7
Kongsberg	-	1	-	1	-	0,1	
Holmestrand	-	1	-	1	-	0,1	
Horten	4	2	1	7	-	0,3	
Tønsberg	7	10	-	17	1	0,9	0,7
Sandefjord	3	2	-	5	-	0,3	
Larvik	8	-	-	8	-	0,4	
Porsgrund	1	1	-	2	-	0,1	
Skien	4	4	-	8	-	0,4	
Notodden	10	4	-	14	1	0,7	0,7
Brevik	1	-	-	1	-	0,1	
Langesund	1	-	-	1	-	0,1	
Kragerø	2	1	-	3	-	0,2	
Tvedestrand	-	1	-	1	-	0,1	
Arendal	4	8	-	12	-	0,6	
Grimstad	-	1	-	1	-	0,1	
Kristiansand	9	24	2	35	1	1,8	0,7
Mandal	2	1	-	3	-	0,2	
Sogndal	1	-	-	1	-	0,1	
Stavanger	39	5	15	59	7	3,1	4,8
Kopervik	1	-	-	1	-	0,1	
Haugesund	11	-	5	16	-	0,8	
Bergen	65	5	60	130	15	6,8	10,2
Aalesund	10	-	10	20	1	1,0	0,7
Molde	1	-	1	2	-	0,1	
Kristiansund	13	1	4	18	-	0,9	
Trondhjem	62	2	38	102	7	5,3	4,8
Levanger	2	-	-	2	-	0,1	
Stenkjær	1	-	-	1	-	0,1	
Mosjøen	1	-	-	1	-	0,1	
Bodø	3	-	1	4	1	0,2	0,7
Narvik	1	-	1	2	-	0,1	
Harstad	1	-	-	1	-	0,1	
Tromsø	7	-	2	9	3	0,4	2,0
Hammerfest	2	-	1	3	-	0,2	
Vadsø	1	-	3	4	-	0,2	
Vardø	4	-	-	4	2	0,2	1,4
Tilsammen	800	425	147	1372	103	72,6	70,5

Tabel 16 (forts.).	Bods- fængs- let.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvin- der.	Procentvis.	
						M.	K.
II. Landdistrikter.							
Smaalenenes amt	17	9	-	26	1	1,4	0,7
Akershus amt	29	11	-	40	9	2,1	6,2
Hedemarkens amt	26	5	1	32	3	1,7	2,0
Kristians amt	13	6	-	19	2	1,0	1,4
Buskeruds amt	26	4	-	30	1	1,6	0,7
Jarlsberg og Larviks amt	12	6	-	18	1	1,0	0,7
Bratsberg amt	23	6	-	29	1	1,5	0,7
Nedenes amt	5	3	-	8	-	0,4	
Lister og Mandals amt.	6	1	-	7	-	0,4	
Stavanger amt.	4	-	3	7	4	0,4	2,7
Søndre Bergenhus amt.	12	1	3	16	4	0,8	2,7
Nordre Bergenhus amt.	4	-	3	7	1	0,4	0,7
Romsdals amt	13	-	3	16	2	0,8	1,4
Søndre Trondhjems amt	11	-	6	17	4	0,9	2,7
Nordre Trondhjems amt	5	-	3	8	1	0,4	0,7
Nordlands amt	21	-	10	31	3	1,6	2,0
Tromsø amt.	11	-	6	17	1	0,9	0,7
Finmarkens amt.	9	-	13	22	1	1,2	0,7
Tilsammen	247	52	51	350	39	18,5	26,7
Hele riket	1 047	477	198	1 722	142	91,1	97,2
III. Sverige	22	5	1	28	-	1,4	
IV. Finland	2	-	-	2	-	0,2	
V. Andre land	8	-	-	8	-	0,4	
VI. Ikke oplyst	79	8	44	131	4	6,9	2,8
Ialt	1 158	490	243	1 891	146	100,0	100,0
Tabel 17. Indkomne fanger i aarene 1911—1915, tidligere ustraffet eller tidligere straffet.							
Antal og tidligere straffe.							
	B.	A.	T.	M.	K.	Procentvis.	
						M.	K.
Ikke tidligere straffet 1911	56	4	8	68	16		
1912	55	2	11	68	5		
1913	57	2	5	64	12		
1914	94	-	-	94	17		
1915	83	-	-	83	6		
Tils. 1911—1915	345	8	24	377	56	19,9	38,3
Tidligere straffet udenfor lands- fængsel 1911	79	1	4	84	10		
1912	99	1	3	103	6		
1913	78	-	1	79	2		
1914	134	-	1	135	6		
1915	124	-	1	125	8		
Tils. 1911 - 1915	514	2	10	526	32	27,8	21,9

Tabel 17 (forts.).	Bods- fængs- let.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvin- der.	Procentvis.	
						M.	K.
Tidligere straffet i landsfængsel:							
1 gang	1911	42	18	8	68	4	
	1912	17	29	12	58	6	
	1913	43	12	2	57	6	
	1914	44	10	4	58	2	
	1915	43	17	6	66	3	
	Tils. 1911—1915	189	86	32	307	21	16,3 14,4
2 ganger	1911	14	13	15	42	1	
	1912	16	23	2	41	3	
	1913	19	13	7	39	-	
	1914	17	16	10	43	2	
	1915	7	23	8	38	3	
	Tils. 1911—1915	73	88	42	203	9	10,7 6,2
3 ganger	1911	6	16	7	29	3	
	1912	5	17	13	35	4	
	1913	4	16	4	24	2	
	1914	6	25	6	37	1	
	1915	1	19	8	28	1	
	Tils. 1911—1915	22	93	38	153	11	8,1 7,5
4 ganger	1911	6	12	6	24	2	
	1912	-	22	8	30	2	
	1913	1	15	7	23	2	
	1914	2	11	11	24	1	
	1915	-	11	7	18	1	
	Tils. 1911—1915	9	71	39	119	8	6,3 5,5
5 ganger	1911	4	6	4	14	-	
	1912	-	13	7	20	3	
	1913	-	14	3	17	3	
	1914	-	17	5	22	1	
	1915	-	14	6	20	-	
	Tils. 1911—1915	4	64	25	93	7	4,9 4,8
6—10 ganger	1911	1	10	6	17	1	
	1912	-	11	8	19	-	
	1913	1	17	7	25	-	
	1914	-	20	5	25	-	
	1915	-	20	7	27	1	
	Tils. 1911—1915	2	78	33	113	2	6,0 1,4

Tabel 17 (forts.).	Bodsfæng- let.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf.	Ialt mænd.	Lf. for Kvin- der.	Procentvis.	
						M.	K.
10—20 ganger 1911	-	-	-	-	-		
1912	-	-	-	-	-		
1913	-	-	-	-	-		
1914	-	-	-	-	-		
1915	-	-	-	-	-		
Tils. 1911—1915	-	-	-	-	-	-	-
Mere end 20 ganger 1911	-	-	-	-	-		
1912	-	-	-	-	-		
1913	-	-	-	-	-		
1914	-	-	-	-	-		
1915	-	-	-	-	-		
Tils. 1911—1915	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen 1911	73	75	46	194	11		
1912	38	115	50	203	18		
1913	68	87	30	185	13		
1914	69	99	41	209	7		
1915	51	104	42	197	9		
Tils. 1911—1915	299	480	209	988	58	52,3	39,8
Straffet i det hele							
1 gang 1911	23	3	3	29	3		
1912	30	-	2	32	3		
1913	27	2	1	30	-		
1914	36	1	1	38	-		
1915	37	1	-	38	2		
Tils. 1911—1915	153	7	7	167	8	8,8	5,5
2 ganger 1911	23	2	3	28	2		
1912	36	9	3	48	4		
1913	30	2	-	32	2		
1914	41	2	1	44	4		
1915	41	2	1	44	2		
Tils. 1911—1915	171	17	8	196	14	10,4	9,6
3 ganger 1911	35	3	2	40	3		
1912	26	11	3	40	1		
1913	33	3	-	36	1		
1914	40	5	-	45	2		
1915	39	7	4	50	2		
Tils. 1911—1915	173	29	9	211	9	11,2	6,1

Tabel 17 (forts.)	Bodsfængslet.	Akershus l.	Trondhjems l.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.	Procentvis.		
						M.	K.	
4 ganger	1911	29	8	6	43	3		
	1912	26	14	5	45	-		
	1913	17	5	1	23	3		
	1914	35	5	5	45	2		
	1915	32	10	1	43	2		
	Tils. 1911—1915	139	42	18	199	10	10,5	6,9
5 ganger	1911	15	8	5	28	4		
	1912	9	13	5	27	4		
	1913	24	9	6	39	1		
	1914	20	9	4	33	1		
	1915	16	8	4	28	4		
	Tils. 1911—1915	84	47	24	155	14	8,2	9,6
6—10 ganger	1911	27	41	27	95	4		
	1912	10	57	13	90	10		
	1913	14	54	17	85	7		
	1914	28	63	21	112	4		
	1915	10	62	25	97	4		
	Tils. 1911—1915	89	277	113	479	29	25,3	19,9
11—20 ganger	1911	-	10	4	14	2		
	1912	-	12	11	23	2		
	1913	1	12	6	19	1		
	1914	3	11	10	24	-		
	1915	-	14	8	22	1		
	Tils. 1911—1915	4	59	39	102	6	5,4	4,1
Mere end 20 ganger	1911	-	1	-	1	-		
	1912	-	-	1	1	-		
	1913	-	-	-	-	-		
	1914	-	3	-	3	-		
	1915	-	-	-	-	-		
	Tils. 1911—1915	-	4	1	5	-	0,3	-
Tilsammen	1911	152	76	50	278	21		
	1912	137	116	53	306	24		
	1913	146	87	31	264	15		
	1914	203	99	42	344	13		
	1915	175	104	43	322	17		
	Tils. 1911—1915	813	482	219	1514	90	80,1	61,7

Tabel 17 (fort.).	Bødsfængslet.	Akershus l.	Trondhjems l.	Ialt mænd.	Lf. for Kvinder.	Procentvis.	
						M.	K.
Straffet før det fyldte 18 aar:							
Utenfor landsfængsel 1911	42	18	12	72	9		
1912	34	27	10	71	1		
1913	31	27	8	66	3		
1914	53	22	12	87	4		
1915	39	26	11	76	3		
Tils. 1911—1915	199	120	53	372	20	19,7	13,7
I landsfængsel							
1911	7	4	1	12	-		
1912	4	8	2	14	-		
1913	4	5	4	13	-		
1914	6	6	2	14	-		
1915	1	7	1	9	-		
Tils. 1911—1915	22	30	10	62	-	3,3	-
Tilsammen							
1911	49	22	13	84	9		
1912	38	35	12	85	1		
1913	35	32	12	79	3		
1914	59	28	14	101	4		
1915	40	33	12	85	3		
Tils. 1911—1915	221	150	63	434	20	23,0	13,7
Tabel 18. Indkommne fanger i aarene 1911—1915, tidligere straffet: Tiden mellem den sidste løsladelse fra landsfængsel og den nye forbrydelses forøvelse.							
	B.	A.	T.	M.	K.	Procentvis.	
						M.	K.
3 maaneder eller mindre	83	92	44	219	14	22,2	24,1
Over 3 maaneder til 1 aar	120	151	73	344	19	34,8	32,8
» 1 aar » 2 »	56	93	36	185	12	18,7	20,7
» 2 » » 3 »	16	51	15	82	2	8,3	3,4
» 3 » » 5 »	12	41	18	71	7	7,2	12,1
» 5 »	12	52	23	87	4	8,8	6,9
Tilsammen	299	480	209	988	58	100,0	100,0

Tabel 19. De i aarene 1911-1915 indkomne fanger som har været løslatt paa prøve.	Bodsfængslet.	Akershus l.	Trondhjems l.	Ialt mænd.	L. for Kvinder.
1. Gjenindsat uten ny dom paa grund av overtrædelse av forskrifterne eller andet daarlig forhold	64	11	8	83	5
Ved sidste løsladelse sonet av disse straf for:					
a) tyveri	42	9	7	58	4
b) anden forbrydelse	22	2	1	25	1
Tiden mellem løsladelsen paa prøve og gjenindsættelsen:					
3 mdr. eller mindre	14	-	-	14	2
Over 3 mdr. til og med 6 mdr.	16	1	3	20	1
» 6 » —»— 1 aar .	15	1	2	18	1
» 1 aar —»— 2 » .	12	7	3	22	1
» 2 » —»— 3 » .	7	2	-	9	-
» 3 »	-	-	-	-	-
2. Gjenindsat paa grund av ny domfældelse til fængselsstraf under 6 mdr.	16	1	6	23	
Ved sidste løsladelse sonet av disse straf for:					
a) tyveri	9	1	4	14	
hvorav kom ind:					
for samme forbrydelse . . .	6	-	4	10	-
» anden —	3	1	-	4	-
b) anden forbrydelse	7	-	2	9	
hvorav kom ind:					
for samme forbrydelse . . .	-	-	-	-	-
» anden —	7	-	2	9	-
Tiden mellem løsladelsen paa prøve og gjenindsættelsen:					
3 mdr. eller mindre	-	-	-	-	-
Over 3 mdr. til og med 6 mdr.	4	1	1	6	-
» 6 » —»— 1 aar .	5	-	2	7	-
» 1 aar —»— 2 » .	5	-	2	7	-
» 2 » —»— 3 » .	2	-	1	3	-
» 3 »	-	-	-	-	-

Tabel 19 (forts.).	Bods- fængs- let.	Akers- hus lf.	Trond- hjems lf	Ialt mænd.	Lf. for Kvin- der.
3. Gjenindsat paa grund av ny dom- fældelse til fængselsstraf over 6 mdr.	85	48	37	170	11
Ved sidste løsladelse sonet av disse straf for:					
a) tyveri	69	40	29	138	7
hvorav kom ind:					
for samme forbrydelse . . .	62	40	29	131	7
» anden —	7	-	-	7	-
b) anden forbrydelse	16	8	8	32	4
hvorav kom ind:					
for samme forbrydelse . . .	5	3	6	14	2
» anden —	11	5	2	18	2
Tiden mellem løsladelsen paa prøve og gjenindsættelsen:					
3 mdr. eller mindre	14	7	4	25	-
Over 3 mdr. til og med 6 mdr.	16	9	2	27	1
» 6 » —»— 1 aar.	23	9	14	46	5
» 1 aar —»— 2 » .	27	12	8	47	3
» 2 » —»— 3 » .	5	11	6	22	2
» 3 »	-	-	3	3	-
4. Ialt gjenindsat efter løsladelse paa prøve	165	60	51	276	16
Ved sidste løsladelse sonet av disse straf for:					
a) tyveri	120	50	40	210	11
hvorav kom ind:					
paa grund av overtrædelse av forskrifterne m. v.	42	9	7	58	4
paa grund av straf for samme forbrydelse	68	40	33	141	7
paa grund av straf for anden forbrydelse	10	1	-	11	-
b) anden forbrydelse	45	10	11	66	5
hvorav kom ind:					
paa grund av overtrædelse av forskrifterne m. v.	22	2	1	25	1
paa grund av straf for samme forbrydelse	5	3	6	14	2
paa grund av straf for anden forbrydelse	18	5	4	27	2
Tiden mellem løsladelsen paa prøve og gjenindsættelsen:					
3 mdr. eller mindre	28	7	4	39	2
Over 3 mdr. til og med 6 mdr.	36	11	6	53	2
» 6 » —»— 1 aar.	43	10	18	71	6
» 1 aar —»— 2 » .	44	19	13	76	4
» 2 » —»— 3 aar.	14	13	7	34	2
» 3 »	-	-	3	3	-

Tabel 20. Fortegnelse over kredsfængslerne og de større hjælpefængsler 1 juli 1915.	Almindelige celler.	Fællesrum.	Større enkelt-rum.	Til-sammen fange-rum.	Bestyrer.	Regnskabsfører.
1. Kredsfængslerne.						
Kristiania	140	4	12	156	Særlig direktor. For tiden cand. jur. Thomas Segelke Thrap.	Skattefogden.
Kristiania kredsfængsels annekst	138	-	-	138		
Skedsmo	43	-	-	43	Kristiania kredsfængsels direktor.	Amtskassereren i Akershus.
Hamar	23	3	2	28	Politimesteren.	Amtskassereren i Hedemarken.
Eker	14	2	2	18	Sorenskriveren i Eker, Modum og Sigdal.	Amtskassereren i Buskerud.
Drammen	12	1	-	13	Politimesteren.	Skattefogden.
Skien	18	2	-	20	Politimesteren.	Amtskassereren i Bratsberg.
Kristiansand	15	2	2	19	Politimesteren.	Byfogden.
Stavanger A	12	1	2	15	Politimesteren.	Skifteforvalteren.
—»— B	7	1	2	10		
Bergen	30	3	5	38	Politimesteren.	Skattefogden.
Molde	8	1	1	10	Byfogden.	Byfogden.
Trondhjem A	18	2	1	21	Direktøren for Trondhjems landsfængsel.	Regnskabsføreren ved Trondhjems landsfængsel.
—»— B	12	1	1	14		
Bodø	7	1	2	10	Politimesteren.	Fogden i Salten.
Tromsø	12	1	1	14	Politimesteren.	Amtskassereren i Tromsø.
Vadsø	8	1	-	9	Politimesteren i Tanen-Varanger.	Amtskassereren i Finmarken.
2. De større hjælpefængsler.						
Fredrikshald	12	1	-	13	Politimesteren.	Byfogden.
Sarpsborg	8	1	1	10	Politimesteren.	Byfogden.
Fredrikstad	16	1	-	17	Politimesteren.	Byfogden.
Moss	8	1	1	10	Politimesteren.	Byfogden.
Eidsberg	8	3	1	12	Politimesteren i Sarpsborg.	Amtskassereren i Smaalenene.
Kongsvinger	16	2	2	20	Polititfuldmægtigen i Romerike og Vinger.	Amtskassereren i Hedemarken.
Gjøvik	21	3	2	26	Politimesteren i Vestoplandene.	Amtskassereren i Kristian.
Sel	20	2	-	22	Sorenskr. i Nordre Gudbrandsdalen.	Amtskassereren i Kristian.

Tabel 20. Fortegnelse over kredsfængslerne og de større hjælpefængsler 1 juli 1915. (forts.)	Almindelige celler.	Fællesrum.	Større enkelt-rum.	Til-sammen fange-rum.	Bestyrer.	Regnskabsfører.
Hønefoss	8	1	1	10	Politimesteren i Ringerike.	Amtskassereren i Buskerud.
Nes	8	1	-	9	Sorenskriveren i Hallingdal.	Amtskassereren i Buskerud.
Kongsberg	8	2	1	11	Politimesteren.	Amtskassereren i Buskerud.
Sande	9	1	1	11	Politifuldmægtigen i Nordre Jarlsberg.	Amtskassereren i Jarlsberg og Larvik.
Holmestrand	5	-	1	6	Politifuldmægtigen i Nordre Jarlsberg.	Amtskassereren i Jarlsberg og Larvik.
Horten	11	1	2	14	Politimesteren i Nordre Jarlsberg.	Amtskassereren i Jarlsberg og Larvik.
Sem	16	3	1	20	Politimesteren i Tønsberg.	Amtskassereren i Jarlsberg og Larvik.
Tønsberg	7	1	1	9	Politimesteren.	Byfogden.
Sandefjord	4	1	1	6	Byfogden.	Byfogden.
Larvik	10	1	1	12	Politimesteren.	Byfogden.
Kragerø	4	1	-	5	Politimesteren.	Amtskassereren i Bratsberg.
Arendal	14	2	2	18	Politimesteren.	Byfogden.
Vossevangen	10	1	-	11	Sorenskriveren i Hardanger og Voss.	Amtskassereren i Søndre Bergenhus.
Vik	12	1	-	13	Politimesteren i Sogn.	Amtskassereren i Nordre Bergenhus.
Aalesund	16	1	1	18	Politimesteren.	Byfogden.
Kristiansund	12	1	1	14	Politimesteren.	Byfogden.
Stenkjær	8	1	2	11	Politimesteren i Indtrøndelagen.	Amtskassereren i Nordre Trondhjem.
Namsos	6	-	-	6	Politimesteren i Namdalen.	Amtskassereren i Nordre Trondhjem.
Kabelvaag	8	1	1	10	Politimesteren i Lofoten og Vesteraalen.	Amtskassereren i Nordland.
Hammerfest	5	1	1	7	Politimesteren i Vestfinmarken.	Byfogden.
Tils.	807	62	58	927		

Kredsfængslerne og de større hjælpefængsler 1915—1916.

Nr.	Tabel 22. De forskellige slags straffanger. Hensittende ved drifts- arets begyndelse og i aaret indkomne. Fanger som har utstaat forskjellige slags fri- hetsstraf er her ført op under alle de slags straf som de har utstaat.	Av straffanger som utstod frihetsstraf, fordi de ikke hadde betalt bøter							Av straffanger som forøvrig utstod frihetsstraf							Av det samlede antal straffanger							Nr.				
		utholdt							utholdt							utholdt											
		almindelig fængsel.		fængsel paa vand og brød.		fængsel med haardt natteleie.		mili- tær arrest.	almindelig fængsel.		fængsel paa vand og brød.		fængsel med haardt natteleie.		hefte.	mili- tær arrest.	almindelig fængsel.		fængsel paa vand og brød.		fængsel med haardt natteleie.			hefte.	mili- tær arrest.		
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	M.	K.	M.	K.	M.		K.	M.	K.	M.
I. Kredsfængslerne.																											
1	Kristiania	384	45	3 155	179	2	-	-	887	66	645	34	37	-	5	-	285	1 271	111	3 800	213	39	-	5	-	285	1
2	Hamar	49	80	98	124	-	-	-	50	12	23	2	-	-	2	-	28	99	92	121	126	-	-	2	-	28	2
3	Drammen	9	-	502	16	-	-	-	7	1	25	-	-	-	-	-	52	16	1	527	16	-	-	-	-	52	3
4	Skien	38	6	610	35	-	-	-	32	2	45	2	-	-	-	-	31	70	8	655	37	-	-	-	-	31	4
5	Kristiansand	4	-	193	5	-	-	-	44	2	78	2	8	-	1	-	157	48	2	271	7	8	-	1	-	157	5
6	Stavanger A.	121	28	186	9	-	-	-	44	2	63	-	-	-	-	-	122	165	30	249	9	-	-	-	-	122	6
7	—>— B.	209	-	226	-	-	-	-	20	-	21	-	-	-	-	-	5	229	-	247	-	-	-	-	-	5	7
8	Bergen	191	33	798	52	-	-	-	158	15	148	8	-	-	1	-	35	349	48	946	60	-	-	1	-	35	8
9	Molde	5	-	19	-	-	-	-	18	-	6	-	5	-	-	-	17	23	-	25	-	5	-	-	-	17	9
10	Trondhjem A.	18	1	262	7	-	-	-	49	2	114	2	1	-	4	-	127	67	3	376	9	1	-	4	-	127	10
11	—>— B.	5	1	63	5	-	-	-	29	3	51	1	-	-	-	-	32	34	4	114	6	-	-	-	-	32	11
12	Bodø	4	-	12	-	-	-	-	15	2	56	-	-	-	1	-	39	19	2	68	-	-	1	-	-	39	12
13	Tromsø	14	2	78	1	-	-	-	22	2	28	1	1	-	-	-	43	36	4	106	2	1	-	-	-	43	13
14	Vadsø	16	-	8	1	-	-	-	19	-	21	-	-	-	-	-	40	35	-	29	1	-	-	-	-	40	14
I. Tilsammen		1 067	196	6 210	434	2	-	-	1 394	109	1 324	52	52	-	14	-	1 013	2 461	305	7 534	486	54	-	14	-	1 013	
II. De større hjælpefængsler.																											
15	Fredrikshald	16	-	33	-	-	-	-	12	-	15	1	1	-	-	-	16	28	-	48	1	1	-	-	-	16	15
16	Sarpsborg	12	-	148	2	-	-	-	6	-	14	-	1	-	-	-	21	18	-	162	2	1	-	-	-	21	16
17	Fredrikstad	8	6	161	10	-	-	-	46	-	34	-	6	-	4	-	162	54	6	195	10	6	-	4	-	162	17
18	Moss	5	5	110	-	-	-	-	15	4	19	1	-	-	-	-	12	20	9	129	1	-	-	-	-	12	18
19	Eidsberg	5	-	20	1	-	-	-	17	-	8	-	-	-	-	-	19	22	-	28	1	-	-	-	-	19	19
20	Kongsvinger	10	3	13	3	-	-	-	27	-	24	-	2	-	-	-	28	37	3	37	3	2	-	-	-	28	20
21	Gjøvik	24	-	61	-	-	-	-	31	1	14	-	1	-	1	-	6	55	1	75	-	1	-	1	-	6	21
22	Sel	3	-	4	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	12	6	-	5	-	-	-	-	-	12	22
23	Hønefoss	3	-	31	1	-	-	-	2	-	7	-	-	-	-	-	18	5	-	38	1	-	-	-	-	18	23
24	Nes	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	4	1	-	3	-	-	-	-	-	4	24
25	Kongsberg	9	-	86	3	-	-	-	4	1	5	-	-	-	-	-	34	13	1	91	3	-	-	-	-	34	25
26	Holmestrand	2	-	48	3	-	-	-	4	-	10	-	-	-	-	-	3	6	-	58	3	-	-	-	-	3	26
27	Horten	6	-	68	-	-	-	1	30	1	69	-	1	-	6	-	69	36	1	137	-	1	-	6	-	70	27
28	Sem	-	-	49	-	-	-	-	50	-	65	3	7	-	-	-	39	50	-	114	3	7	-	-	-	39	28
29	Tønsberg	4	-	236	8	-	-	-	9	1	33	1	-	-	-	-	25	13	1	269	9	-	-	-	-	25	29
30	Sandefjord	1	-	123	-	-	-	-	9	-	8	-	-	-	-	-	6	10	-	131	-	-	-	-	-	6	30
31	Larvik	1	-	80	5	-	-	-	12	-	10	-	-	-	-	-	5	13	-	90	5	-	-	-	-	5	31
32	Kragerø	2	-	14	1	-	-	-	8	-	9	-	-	-	-	-	3	10	-	23	1	-	-	-	-	3	32
33	Arendal	21	4	127	4	-	-	-	23	1	23	-	-	-	1	-	35	44	5	150	4	-	-	1	-	35	33
34	Haugesund	24	-	203	-	-	-	-	34	-	27	-	2	-	-	-	131	58	-	230	-	2	-	-	-	131	34
35	Vossevangen	10	-	14	-	-	-	-	28	-	19	-	1	-	1	-	41	38	-	33	-	1	-	1	-	41	35
36	Vik	2	-	-	-	-	-	-	15	-	6	-	-	-	-	-	2	17	-	6	-	-	-	-	-	2	36
37	Aalesund	71	5	66	-	-	-	-	41	2	30	1	2	-	-	-	102	112	7	96	1	2	-	-	-	102	37
38	Kristiansund	49	-	135	1	-	-	-	16	-	19	-	1	-	-	-	47	65	-	154	1	1	-	-	-	47	38
39	Stenkjær	1	-	8	-	-	-	-	10	-	8	-	4	-	1	-	60	11	-	16	-	-	4	-	1	60	39
40	Namsos	-	-	4	-	-	-	-	1	-	8	-	-	-	-	-	7	1	-	12	-	-	-	-	-	7	40
41	Kabelvaag	3	-	12	-	-	-	-	7	2	31	2	-	-	1	-	13	10	2	43	2	-	-	1	-	13	41
42	Hammerfest	9	-	8	-	-	-	-	17	-	19	-	2	-	-	-	29	26	-	27	-	2	-	-	-	29	42
II. Tilsammen		301	23	1 862	42	-	-	1	478	13	538	9	31	-	15	-	949	779	36	2 400	51	31	-	15	-	950	
Sum av I og II		1 368	219	8 072	476	2	-	1	1 872	122	1 862	61	83	-	29	-	1 962	3 240	341	9 934	537	85	-	29	-	1 963	

Kredsfængslerne og de større hjælpefængsler 1915—1916.

Nr.	Fangedage.																											Nr.											
	A. Straffanger																																						
	som utstod frihetsstraf, fordi de ikke hadde betalt bøter.									som forevrig utstod frihetsstraf.									Tilsammen.										B. Andre fanger.			C. Ialt.							
	Almindelig fængsel.			Fængsel paa vand og brød.			Fængsel med haardt natteleie.			Militer arrest.	Tilsammen.			Almindelig fængsel.			Fængsel paa vand og brød.			Fængsel med haardt natteleie.			Hefte.	Militer arrest.	Tilsammen.				M.		K.		Tils.						
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	Tils.	
I. Kredsfængslerne.																																							
1	Kristiania	3 511	990	20 998	1 473	6	-	-	24 515	2 463	18 285	1 882	7 013	363	508	-	81	-	1 638	27 570	2 245	21 796	2 872	28 011	1 836	514	-	81	-	1 638	52 085	4 708	35 828	4 721	87 913	9 429	97 342	1	2
2	Hamar	475	2 900	326	1 436	-	-	-	801	4 336	1 801	358	246	28	-	-	27	-	134	2 208	398	2 276	3 258	572	1 464	-	-	27	-	134	5 009	4 722	900	49	3 309	4 771	8 680	3	8
3	Drammen	50	-	1 814	63	-	-	-	1 864	63	101	48	185	-	-	-	-	-	229	515	48	1 999	63	-	-	-	-	-	-	229	2 379	111	1 632	108	4 071	219	4 290	4	5
4	Skien	329	76	2 717	136	-	-	-	3 046	212	212	27	472	27	-	-	-	-	179	863	54	541	103	3 189	163	-	-	-	-	179	3 909	269	1 432	170	5 341	396	5 737	5	6
5	Kristiansand	23	-	662	17	-	-	-	685	17	817	2	658	27	152	-	-	-	1 390	3 033	29	840	2	1 320	44	152	-	-	1 390	3 718	46	3 633	67	2 830	113	5 694	6	5	
6	Stavanger A.	957	299	831	42	-	-	-	1 788	338	1 160	52	547	-	-	-	-	-	703	2 410	62	2 117	348	1 378	42	-	-	-	-	703	4 198	300	1 216	273	5 414	663	6 077	7	6
7	B.	1 503	-	995	-	-	-	-	2 494	-	458	-	294	-	-	-	-	-	37	749	-	1 961	-	-	-	-	-	-	-	37	749	-	1 988	-	5 185	-	5 185	7	7
8	Bergen	1 971	512	3 963	354	-	-	-	5 934	866	3 146	666	1 507	77	-	-	-	-	201	4 864	743	5 117	1 178	5 470	431	-	-	-	201	10 297	1 609	7 285	558	18 083	2 167	20 250	8	8	
9	Molde	53	-	89	-	-	-	-	5 994	-	973	-	59	-	-	-	-	-	91	1 143	-	1 026	-	-	-	20	-	-	91	1 285	-	479	3	1 764	3	1 767	9	9	
10	Trondhjem A.	175	8	968	392	-	-	-	1 179	90	1 428	26	1 266	27	2	-	-	-	806	3 588	53	1 601	34	2 264	49	2	-	-	806	4 761	33	2 068	27	6 829	110	6 939	10	10	
11	B.	30	2	238	13	-	-	-	263	15	512	58	515	7	-	-	-	-	117	1 144	65	542	80	748	20	-	-	-	117	1 407	80	4 115	214	5 622	294	5 816	11	11	
12	Bodo	44	-	40	-	-	-	-	104	-	380	180	602	-	-	-	-	-	212	1 200	180	480	662	-	-	-	-	-	212	1 304	180	603	2	1 907	182	2 089	12	12	
13	Tromsø	110	3	200	2	-	-	-	310	5	773	92	388	15	6	-	-	-	191	1 358	107	883	95	568	17	6	-	-	191	1 668	112	1 094	38	2 762	150	2 912	13	13	
14	Vadsø	211	-	43	5	-	-	-	254	-	589	-	255	-	-	-	-	-	283	1 132	-	800	-	-	-	-	-	-	283	1 386	5	233	3	1 619	8	1 627	14	14	
	I. Tilsammen	9 442	4 787	31 929	3 563	6	-	-	43 377	8 350	30 633	3 891	13 967	571	688	-	228	-	6 261	51 777	3 962	40 075	8 178	47 896	4 134	694	-	228	-	6 261	95 154	12 312	60 746	6 199	155 900	18 505	174 405		
II. De større hjælpefængsler.																																							
15	Fredrikshald	161	-	202	-	-	-	-	363	-	185	-	164	7	24	-	-	-	117	490	7	346	-	366	7	24	-	-	117	853	7	520	7	1 373	14	1 387	15	15	
16	Sarpsborg	60	-	520	4	-	-	-	580	4	41	-	149	-	-	-	-	-	92	284	-	101	-	669	4	2	-	-	92	864	4	407	65	1 371	69	1 340	16	16	
17	Fredrikstad	55	100	768	113	-	-	-	823	213	735	-	289	-	-	-	-	-	953	2 042	-	798	100	1 067	113	10	-	52	953	2 865	213	1 423	60	4 288	278	4 561	17	17	
18	Moss	40	83	492	-	-	-	-	532	83	325	-	194	247	5	-	-	-	68	643	199	868	277	739	5	-	-	-	68	1 175	282	1 042	51	2 917	393	2 560	18	18	
19	Eidsberg	147	-	124	3	-	-	-	271	3	559	-	95	-	-	-	-	-	72	726	-	708	-	219	3	-	-	-	72	997	3	474	112	1 471	115	1 586	19	19	
20	Kongsvinger	207	11	75	49	-	-	-	282	60	1 426	-	229	-	-	-	-	-	158	1 817	-	1 683	11	304	49	4	-	-	158	2 099	60	1 68	9	2 267	69	2 336	20	20	
21	Gjøvik	295	-	298	-	-	-	-	634	-	1 432	24	163	-	-	-	-	-	18	1 671	24	1 777	24	392	-	-	8	-	18	2 205	24	685	15	2 890	39	2 929	21	21	
22	Sel	19	-	16	-	-	-	-	35	-	76	-	12	-	-	-	-	-	51	189	-	95	-	28	-	-	-	-	51	174	-	244	-	418	-	418	22	22	
23	Hønefoss	38	-	123	1	-	-	-	161	1	53	-	48	-	-	-	-	-	102	203	-	91	-	171	1	-	-	-	102	364	1	674	138	1 038	139	1 177	23	23	
24	Nes	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	4	-	-	-	-	-	18	61	-	2	-	41	-	-	-	-	18	61	-	78	-	139	-	139	24	24	
25	Kongsberg	76	-	263	11	-	-	-	339	11	21	35	69	-	-	-	-	-	210	300	35	97	35	332	11	-	-	-	210	639	46	426	7	1 065	53	1 118	25	25	
26	Holmestrand	4	-	156	15	-	-	-	160	15	4	-	77	-	-	-	-	-	3	84	-	8	-	233	15	-	-	-	3	244	15	161	1	405	16	421	26	26	
27	Horten	75	-	231	-	-	-	20	326	-	355	23	647	2	-	-	-	-	376	1 490	23	430	23	878	-	-	-	-	376	1 816	23	717	29	2 533	52	2 585	27	27	
28	Sem	229	-	229	-	-	-	-	229	-	1 482	-	839	29	133	-	-	-	306	2 760	29	1 482	-	1 068	29	133	-	-	306	2 989	29	297	-	3 286	29	3 315	28	28	
29	Tønsberg	25	-	620	20	-	-	-	645	20	66	1	279	11	-	-	-	-	102	447	12	91	1	899	31	-	-	-	102	1 092	32	540	25	1 632	57	1 689	29	29	
30	Sandefjord	9	-	346	-	-	-	-	355	-	63	-	112	-	-	-	-	-	69	244	-	72	-	458	-	-	-	-	69	599	-	384	-	983	-	983	30	30	
31	Larvik	1	-	283	16	-	-	-	284	16	355	-	118	-	-	-	-	-	43	516	-	356	-	401	16	-	-	-	43	800	16	350	4	1 150	20	1 170	31	31	
32	Kragera	29	-	46	5	-	-	-	75	5	54	-	65	-	-	-	-	-	22	141	-	83	-	111	5	-	-	-	22	141	5	284	-	500	16	500	32	32	
33	Arendal	98	24	319	9	-	-	-	417	33	727	21	212	-	-	-	-	-	265	1 216	21	825	45	531	9	-	-	-	265	1 639	54	747	35	2 380	89	2 469	33	33	
34	Haugesund	172	-	445	-	-	-	-	617	-	1 408	-	221	-	-	-	-	-	1 011	2 644	-	1 580	-	666	-	-	-	-	1 011	3 261	-	1 335	74	4 596	74	4 670	34	34	
35	Vossevangen	176	-	76	-	-	-	-	262	-	937	-	159	-	-	-	-	-	165	1 271	-	1 113	-	285	-	-	-	-	165	1 528	-	654	22	2 177	22	2 199	35	35	
36	Vik	7	-	-	-	-	-	-	7	-	910	-	90	-	-	-	-	-	12	1 012	-	917	-	90	-	-	-	-	12	1 019	-	323	40	1 342	40	1 382	36	36	
37	Aalesund	727	45	186	-	-	-	-	918	45	882	75	216	10	7	-	-	-	593	1 639	85	1 609	120	402	10	7	-	-	593	2 611	130	1 358	338	3 969	468	4 437	37	37	
38	Kristiansund	412	-	393	1	-	-	-	810	1	408	-	198	-	-	-	-	-	239	847	-	620	-	596	1	2	-	-	239	1 657	1	1 189	23	2 846	24	2 870	38	38	
39	Stenkjær	6	-	34	-	-	-	-	40	-	185	-	78	-	-	-	-	-	271	552	-	191	-	112	-	-	-	-	271	592	-	176	1	768	1	769	39	39	
40	Namsos	4	-	17	-	-	-	-	17	-	85	-	64	-	-	-	-	-	27	189	-	48	-	81	-	-	-	-	27	166	-	47	-	203	-	203	40	40	
41	Kabelvang	4	-	74	-	-	-	-	78	-	86	30	387	32	-	-	-	-	57	536	62	90	30	461	32	-	-	-	57	614	62	586	169	1 200	231	1 431	41	41	
42	Hammerfest	64	-	40	-																																		

Nr.	Tabel 24. Middeltal av fanger og høieste fangetal.	Middeltal.									Høieste fangetal av alle slags fanger underrett.
		A. Straf- fanger.			B. Andre fanger.			C. I alt.			
		M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	
	I. Kredsfængslerne.										
1	Kristiania	142,31	12,86	155,17	97,89	12,90	110,79	240,20	25,76	265,96	298
2	Hamar	8,22	12,90	21,12	2,46	0,13	2,59	10,68	13,03	23,72	37
3	Drammen	6,50	0,30	6,80	4,62	0,29	4,92	11,12	0,59	11,71	22
4	Skien	10,68	0,73	11,41	3,91	0,35	4,26	14,59	1,08	15,67	27
5	Kristiansand	10,16	0,13	10,29	5,09	0,18	5,27	15,25	0,31	15,56	23
6	Stavanger A	11,47	1,06	12,53	3,32	0,75	4,07	14,79	1,81	16,60	29
7	—» B	8,87	-	8,87	5,30	-	5,30	14,17	-	14,17	18
8	Bergen	29,50	4,40	33,90	19,90	1,53	21,43	49,40	5,93	55,33	60
9	Molde	3,51	-	3,51	1,31	0,01	1,32	4,82	0,01	4,83	15
10	Trondhjem A	13,01	0,23	13,24	5,65	0,07	5,72	18,66	0,30	18,96	29
11	—» B	3,84	0,22	4,06	11,24	0,59	11,83	15,08	0,81	15,89	22
12	Bodø	3,56	0,49	4,05	1,65	0,01	1,66	5,21	0,50	5,71	16
13	Tromsø	4,56	0,31	4,87	2,99	0,10	3,09	7,55	0,41	7,96	17
14	Vadsø	3,79	0,01	3,80	0,64	0,01	0,65	4,43	0,02	4,45	14
	I. Tilsammen	259,98	33,64	293,62	165,97	16,92	182,89	425,95	50,56	476,51	
	II. De større hjælpfængsler.										
15	Fredrikshald	2,33	0,02	2,35	1,42	0,02	1,44	3,75	0,04	3,79	10
16	Sarpsborg	2,36	0,01	2,37	1,11	0,18	1,29	3,47	0,19	3,66	11
17	Fredrikstad	7,83	0,58	8,41	3,89	0,16	4,05	11,72	0,74	12,46	21
18	Moss	3,21	0,77	3,98	2,85	0,14	2,99	6,06	0,91	6,97	15
19	Eidsberg	2,72	0,01	2,73	1,29	0,31	1,60	4,01	0,32	4,33	11
20	Kongsvinger	5,74	0,16	5,90	0,46	0,02	0,48	6,20	0,18	6,38	14
21	Gjøvik	6,02	0,07	6,09	1,87	0,04	1,91	7,89	0,11	8,00	17
22	Sel	0,48	-	0,48	0,67	-	0,67	1,15	-	1,15	6
23	Hønefoss	0,99	0,01	1,00	1,84	0,38	2,22	2,83	0,39	3,22	9
24	Nes	0,17	-	0,17	0,21	-	0,21	0,38	-	0,38	3
25	Kongsberg	1,75	0,12	1,87	1,17	0,02	1,19	2,92	0,14	3,06	12
26	Holmestrand	0,67	0,04	0,71	0,44	0,01	0,45	1,11	0,05	1,16	5
27	Horten	4,96	0,06	5,02	1,96	0,07	2,03	6,92	0,13	7,05	15
28	Sem	8,17	0,08	8,25	0,80	-	0,80	8,97	0,08	9,05	18
29	Tønsberg	2,98	0,09	3,07	1,47	0,07	1,54	4,45	0,16	4,61	11
30	Sandefjord	1,64	-	1,64	1,05	-	1,05	2,69	-	2,69	10
31	Larvik	2,19	0,04	2,23	0,96	0,03	0,97	3,15	0,05	3,20	11
32	Kragerø	0,59	0,01	0,60	0,78	-	0,78	1,37	0,01	1,38	5
33	Arendal	4,46	0,14	4,60	2,04	0,10	2,14	6,50	0,24	6,74	15
34	Haugesund	8,91	-	8,91	3,65	0,20	3,85	12,56	0,20	12,76	26
35	Vossevangen	4,16	-	4,16	1,79	0,06	1,85	5,95	0,06	6,01	13
36	Vik	2,79	-	2,79	0,88	0,11	0,99	3,67	0,11	3,78	10
37	Aalesund	7,13	0,36	7,49	3,71	0,92	4,63	10,84	1,28	12,12	34
38	Kristiansund	4,52	0,01	4,53	3,25	0,06	3,31	7,77	0,07	7,84	17
39	Stenkjær	1,61	-	1,61	0,48	0,01	0,49	2,09	0,01	2,10	16
40	Namsos	0,43	-	0,43	0,13	-	0,13	0,56	-	0,56	4
41	Kabelvaag	1,68	0,17	1,85	1,60	0,46	2,06	3,28	0,63	3,91	10
42	Hammerfest	2,15	-	2,15	0,60	0,04	0,64	2,75	0,04	2,79	11
	II. Tilsammen	92,64	2,75	95,39	42,37	3,39	45,76	135,01	6,14	141,15	
	Sum av I og II	352,62	36,39	389,01	208,34	20,31	228,65	560,96	56,70	617,66	

Tabel 25. Den tid de fra kredsfængslerne og de større hjælpefængsler i driftsaaret utgaaede straffanger har siddet i straf. ¹⁾	Fanger					
	som utstod frihedsstraf, fordi de ikke havde betalt bøter.		som forøvrig utstod frihedsstraf.		i alt.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1— 2 dage	2 375	66	312	4	2 687	70
3— 5 —	3 364	125	797	6	4 161	131
6— 10 —	1 937	143	1 446	17	3 383	160
11— 15 —	657	74	513	21	1 170	95
16— 20 —	246	50	316	12	562	62
21— 30 —	146	36	323	24	469	60
31— 60 —	105	49	410	30	515	79
61— 90 —	3	13	155	11	158	24
91—120 —	1	4	50	8	51	12
Over 120 —	-	2	25	1	25	3
Tilsammen	8 834	562	4 347	134	13 181	696

Tabel 26. Fangernes alder i kredsfængslerne og de større hjælpefængsler 1915—16 ²⁾ .	Straffanger.		Andre fanger.		Tilsammen.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Under 14 aar	-	-	14	2	14	2
14 aar til 17 aar	124	9	272	17	396	26
18 » til 20 »	927	43	635	98	1 562	141
21 » og mere	12 503	692	4 771	412	17 274	1 104
Tilsammen	13 554	744	5 692	529	19 246	1 273

¹⁾ For de ved driftsaarets begyndelse hensittende og i aarets løp utgaaede fanger er tat med ogsaa den del av straffetiden som ligger før driftsaarets begyndelse. Naar der er gjort fradrag for varetægtsfængsling, er alene tat hensyn til den straffetid som fremkommer efter avkortningen.

²⁾ Opgaven gjælder saavel de ved driftsaarets begyndelse hensittende som de i driftsaarets løp indkomne fanger. For de første er tat hensyn til alderen 1 juli 1915, for de sidste alderen ved indkomsten.

Tabel 27. Indtægter og udgifter.	A. Indtægter.		
	Arbejdsdriften.	Forskjellige indtægter.	Tilsammen.
	Kr.	Kr.	Kr.
I. Kredsfængslerne.			
Kristiania	17 782,56	10 646,54	28 429,10
Skedsmo	-	4,00	4,00
Hamar	1 967,35	424,31	2 391,66
Eker	-	310,00	310,00
Drammen	-	483,52	483,52
Skien	1 269,87	20,50	1 290,37
Kristiansand	324,40	585,00	909,40
Stavanger A og B	559,94	1 633,45	2 193,39
Bergen	2 809,22	989,67	3 798,89
Molde	348,41	1 025,40	1 373,81
Trondhjem A og B	13 353,33	799,77	14 153,10
Bodø	673,37	550,00	1 223,37
Tromsø	225,68	421,00	646,68
Vadsø	1 168,05	504,05	1 672,10
I. Tilsammen	40 482,18	18 397,21	58 879,39
II. De større hjælpefængsler.			
Fredrikshald	128,65	589,00	717,65
Sarpsborg	252,29	1 019,50	1 271,79
Fredrikstad	410,80	799,96	1 210,76
Moss	436,10	851,82	1 287,92
Eidsberg	277,30	400,00	677,30
Kongsvinger	609,97	589,00	1 198,97
Gjøvik	228,82	400,00	628,82
Sel	21,60	360,00	381,60
Hønefoss	52,94	406,00	458,94
Nes	106,00	309,00	415,00
Kongsberg	54,00	400,00	454,00
Sande	-	24,00	24,00
Holmestrand	13,60	782,00	795,60
Horten	296,20	636,00	932,20
Sem	532,80	489,24	1 022,04
Tønsberg	51,20	279,00	330,20
Sandefjord	204,56	948,00	1 152,56
Larvik	-	465,45	465,45
Kragerø	17,00	390,00	407,00
Arendal	914,03	412,00	1 326,03
Haugesund	2 196,40	402,70	2 599,10
Vossevangen	226,30	457,00	683,30
Vik	5,20	300,00	305,20
Aalesund	530,70	1 236,55	1 767,25
Kristiansund	257,38	994,40	1 251,78
Stenkjær	287,75	354,00	641,75
Namsos	26,00	341,00	367,00
Sannes	-	10,00	10,00
Kabelvaag	147,74	12,00	159,74
Hammerfest	347,50	400,00	747,50
II. Tilsammen	8 632,83	15 057,62	23 690,45
Sum av I og II	49 115,01	33 454,83	82 569,84

Nr.	Tabel 27. (Forts.).	B. Ut-		
		Faste lønninger.	Leiehjælp.	Kost.
		Kr.	Kr.	Kr.
I. Kredsfængslerne.				
1	Kristiania	71 769,27	16 958,54	47 988,52
2	Skedsmo	-	-	-
3	Hamar	4 400,00	2 808,30	6 635,82
4	Eker	-	-	-
5	Drammen	4 433,28	1 244,08	2 731,94
6	Skien	4 900,00	447,40	4 601,30
7	Kristiansand	4 400,00	1 890,46	4 590,46
8	Stavanger A og B	8 408,26	1 463,90	8 558,55
9	Bergen	15 437,48	762,00	11 735,78
10	Molde	4 225,03	2,40	1 663,29
11	Trondhjem A og B	16 465,05	940,77	7 767,56
12	Bodø	4 199,92	487,90	2 191,26
13	Tromsø	4 083,32	318,60	2 831,75
14	Vadso	2 425,66	972,27	1 720,69
	I. Tilsammen	145 147,27	28 296,62	103 016,92
II. De større hjælpefængsler.				
15	Fredrikshald	3 900,00	11,40	1 053,68
16	Sarpsborg	4 341,66	205,60	822,03
17	Fredrikstad	4 498,35	434,80	3 464,35
18	Moss	2 700,00	1 457,40	1 842,95
19	Eidsberg	2 700,00	1 289,60	1 247,64
20	Kongsvinger	2 700,00	1 243,50	2 100,98
21	Gjøvik	2 700,00	1 334,20	2 257,77
22	Sel	1 500,00	-	434,70
23	Hønefoss	2 700,00	175,90	869,70
24	Nes	1 500,00	-	78,88
25	Kongsberg	2 700,00	270,90	835,74
26	Sande	-	-	-
27	Holmestrand	1 500,00	68,80	232,33
28	Horten	2 700,00	1 242,40	1 889,84
29	Sem	3 549,99	24,00	2 308,31
30	Tønsberg	1 500,00	401,40	1 345,80
31	Sandefjord	2 100,00	91,00	578,60
32	Larvik	4 500,00	14,60	819,02
33	Kragerø	2 000,00	-	392,65
34	Arendal	4 300,00	300,20	2 016,68
35	Haugesund	3 800,00	119,20	3 878,87
36	Vossevangen	2 000,00	1 289,35	1 838,46
37	Vik	1 500,00	647,00	981,45
38	Aalesund	4 599,96	980,50	4 272,04
39	Kristiansund	4 050,00	46,50	2 098,94
40	Stenkjær	1 500,00	-	544,66
41	Namsos	1 500,00	-	87,70
42	Sannes	-	-	-
43	Kabelvaag	1 697,20	1 226,80	773,60
44	Hammerfest	2 700,00	10,40	1 001,31
	II. Tilsammen	77 437,16	12 885,45	40 068,68
	Sum av I og II	222 584,43	41 182,07	143 085,60

gifter.					Nr.
Lys og brænde.	Bygningerne.	Arbejdsdriften.	Andre udgifter.	Tilsammen.	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
20 635,13	46 104,72	13 692,21	24 920,03	242 068,42	1
762,11	264,29	-	600,19	1 626,59	2
3 189,43	1 620,02	385,48	2 902,79	21 941,84	3
-	810,10	-	-	810,10	4
1 772,69	598,86	57,17	1 456,19	12 294,21	5
3 012,71	400,20	809,43	1 415,74	15 586,78	6
2 632,14	184,23	77,78	1 602,48	15 377,55	7
9 348,35	655,75	146,00	2 828,65	31 409,46	8
8 851,15	1 139,48	825,93	3 116,14	41 867,96	9
1 383,57	579,39	113,05	1 378,73	9 345,46	10
4 486,89	1 350,85	9 753,46	3 971,46	44 736,04	11
2 400,01	2 577,30	356,30	2 301,30	14 513,99	12
2 346,64	359,43	6,00	1 479,98	11 425,72	13
1 775,12	413,41	905,77	1 511,79	9 724,71	14
62 595,94	57 058,03	27 128,58	49 485,47	472 728,83	
1 429,97	242,36	129,12	541,60	7 308,13	15
748,27	230,85	99,46	1 124,67	7 572,54	16
2 319,71	266,98	135,42	2 242,46	13 362,07	17
1 783,56	720,78	200,13	1 527,73	10 232,55	18
871,76	339,95	207,44	444,24	7 100,63	19
1 617,20	576,28	237,55	769,98	9 245,49	20
2 725,75	350,21	65,33	1 173,44	10 606,70	21
599,17	37,43	0,50	257,32	2 829,12	22
1 296,33	548,65	15,56	534,83	6 140,97	23
539,85	463,06	139,39	108,68	2 829,86	24
1 003,66	649,96	-	932,44	6 392,70	25
-	185,10	-	96,89	281,99	26
459,98	86,60	-	353,38	2 701,09	27
2 541,72	1 073,08	-	920,54	10 367,58	28
1 100,97	3 383,86	226,27	1 037,12	11 630,52	29
793,07	50,12	5,80	1 025,93	5 122,12	30
831,30	238,63	-	240,75	4 080,28	31
1 081,82	197,02	37,19	388,51	7 038,16	32
779,07	234,48	20,19	539,37	3 965,76	33
1 675,00	307,42	291,12	895,68	9 786,10	34
2 807,17	330,78	1 470,66	1 400,28	13 806,96	35
1 614,36	286,50	149,65	1 363,77	8 542,09	36
940,81	95,17	16,30	977,75	5 158,48	37
3 286,24	171,50	211,51	1 727,98	15 249,73	38
1 578,34	1 081,57	90,81	765,36	9 711,52	39
674,94	307,68	204,06	432,87	3 664,21	40
679,73	393,44	28,83	249,55	2 939,25	41
-	-	-	1,23	1,23	42
1 472,90	9,90	18,08	516,85	5 715,33	43
1 169,96	395,18	260,98	639,33	6 177,16	44
38 422,61	13 254,54	4 261,35	23 230,53	209 560,32	
101 018,55	70 312,57	31 389,93	72 716,00	682 289,15	

Tabel 28. Fortegnelse over de 1 juli 1915 bestaaende smaafængsler

Beliggenhet.	Antal fange- rum.	Beliggenhet.	Antal fange- rum.	Beliggenhet.	Antal fange- rum.
Akershus amt.		Nedenes amt.		Askvold	1
Drobak	4	Risør	4	Fjaler	1
Vestby (Hølen)	2	Tvedestrand	4	Gaular	1
Høland	2	Grimstad	4	Jølster	1
Enebak	2	Lillesand	2	Førde	1
Nes	1	Hornnes	5	Kinn og Vevring	1
Eidsvold	2	Valle	1	Bremanger	1
Nannestad	2			Selje	1
Hurdalen	2			Daviken	1
		Lister og Mandals amt.		Eid	1
Hedemarkens amt.		Mandal	6	Hornindalen	1
Hof (Solør)	9	Farsund	3	Gloppen	1
Elverum	5	Flekkefjord	4	Stryn	1
Trysil	2	Øvrebo	1		
Øvre Rendalen	1	Søgne	1	Søndre Trondhj. amt.	
Tonset	2	Bjelland	1	Røros	6
Tolgen	2	Aaseral	1		
		Nordre Undal	1		
Kristians amt.		Søndre Undal (Spangereid)	1	Nordre Trondhj. amt.	
Lillehammer	5	Lyngdal	1	Stjørdalen	3
Lesje	2	Siredalen	1	Levanger	7
Lom	2				
Nordre Aurdal	15	Stavanger amt.		Nordlands amt.	
Jevnaker	4	Egersund	3	Brønnøy	2
Brandbu	3			Hemnes	2
Søndre Land	2	Søndre Bergenhus amt.		Mo	2
Nordre Land	2	Lervik	11	Fauske	2
				Saltdalen	2
Bratsberg amt.		Nordre Bergenhus amt.			
Porsgrund	3	Jostedalen	1	Tromsø amt.	
Brevik	3	Lyster	1	Harstad	2
Stathelle	3	Hafslo	3		
Langesund	5	Aardal	2	Finmarkens amt.	
Lunde	1	Lærdal	1	Vardø	8
Bø	1	Sogndal	1	Kautokeino	2
Notodden	2	Aurland	1	Alten	3
Rjukan	6	Leikanger	1	Karasjok	2
Tinn	1	Kirkebo	1	Tanen	2
Gransherred	1	Lavik	1	Polmak	1
Seljord	2	Gulen	1		
Kviteseid	1	Sulen	1		
Nissedal	1	Hyllestad	1		
Fyresdal	2				
Mo	1				
Laardal	1				
Vinje	1				
Rauland	1			Tils.	239

Tabel 29. Antallet av fanger og fangedage i smaafængslerne i 1915—1916.	Varetægtsfanger.				Straffanger.				Samlet fangetal.				
	Antal fanger.		Antal dage.		Antal fanger.		Antal dage.		Antal fanger.		Antal dage.		
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	Tils.
Drøbak	27	4	271	44	57	-	248	-	84	4	519	44	563
Vestby (Hølen)	3	-	3	-	-	-	-	-	3	-	3	-	3
Enebak	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Nes	3	-	53	-	-	-	-	-	3	-	53	-	53
Eidsvold	2	-	19	-	2	-	17	-	4	-	36	-	36
Solør	4	-	36	-	3	-	14	-	7	-	50	-	50
Elverum	14	1	162	143	35	1	129	4	49	2	291	147	438
Øvre Rendalen	2	-	126	-	-	-	-	-	2	-	126	-	126
Tønset	3	-	65	-	6	-	35	-	9	-	100	-	100
Tolgen	3	-	39	-	-	-	-	-	3	-	39	-	39
Lillehammer	19	2	374	2	-	-	-	-	19	2	374	2	376
Nordre Aurdal	4	-	156	-	9	-	51	-	13	-	207	-	207
Jevnaker	2	1	4	1	-	-	-	-	2	1	4	1	5
Brandbu	8	-	90	-	-	-	-	-	8	-	90	-	90
Søndre Land	3	-	16	-	-	-	-	-	3	-	16	-	16
Nordre Land	1	-	36	-	-	-	-	-	1	-	36	-	36
Porsgrund	48	3	823	104	52	-	246	-	100	3	1 069	104	1 173
Brevik	28	1	196	2	45	1	188	3	73	2	384	5	389
Stathelle	3	-	27	-	-	-	-	-	3	-	27	-	27
Langesund	26	3	107	13	-	-	-	-	26	3	107	13	120
Notodden	210	12	540	16	-	-	-	-	210	12	540	16	556
Rjukan	264	8	1 133	22	172	1	823	5	436	9	1 956	27	1 983
Risør	2	-	34	-	16	-	98	-	18	-	132	-	132
Tvedestrand	6	-	88	-	-	-	-	-	6	-	88	-	88
Grimstad	6	-	155	-	-	-	-	-	6	-	155	-	155
Lillesand	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Hornnes	3	-	3	-	10	-	73	-	13	-	76	-	76
Mandal	13	-	200	-	13	-	59	-	26	-	259	-	259
Farsund	4	1	15	18	4	-	26	-	8	1	41	18	59
Flekkefjord	23	-	345	-	21	-	90	-	44	-	435	-	435
Siredal	3	-	8	-	-	-	-	-	3	-	8	-	8
Egersund	86	-	332	-	39	-	367	-	125	-	699	-	699
Lervik	6	-	111	-	52	-	758	-	58	-	869	-	869
Leikanger	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Kinn og Vevring	7	-	47	-	12	-	51	-	19	-	98	-	98
Selje	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Rørøs	7	1	22	3	15	3	49	10	22	4	71	13	84
Levanger	23	1	460	3	17	-	74	-	40	1	534	3	537
Mo	6	-	10	-	-	-	-	-	6	-	10	-	10
Fauske	2	1	5	3	-	-	-	-	2	1	5	3	8
Harstad	33	2	468	11	3	-	10	-	36	2	478	11	489
Vardø	52	4	571	4	114	-	886	-	166	4	1 457	4	1 461
Kautokeino	1	-	1	-	1	-	10	-	2	-	11	-	11
Alten	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Karasjok	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Tilsammen	965	46	7 156	390	698	6	4 302	22	1 663	52	11 458	412	11 870

Tabel 30. Indtægter og utgifter ved smaafængslerne i 1915—1916.		Indtægter.	Utgifter.
		Kr.	Kr.
Akershus	amt	20,00	2 816,44
Hedemarkens	«	-	3 770,47
Kristians	«	-	4 525,73
Bratsberg	«	56,00	14 854,62
Nedenes	«	97,65	2 255,45
Lister og Mandals	«	242,00	4 233,12
Stavanger	«	-	1 793,05
Søndre Bergenhus	«	101,00	2 589,63
Nordre Bergenhus	«	-	176,50
Søndre Trondhjems	«	-	694,22
Nordre Trondhjems	«	-	2 010,25
Nordlands	«	-	534,40
Tromsø	«	-	1 709,67
Finmarkens	«	107,07	4 377,37
	Tilsammen	623,72	46 340,92

Tabel 31. Antal tvangsarbeidere.	Opstad- tvangs- arbeids- hus.	Trond- hjems- tvangs- arbeids- hus.	Mænd til- sammen.	Arbeids- huset for Kvinder.
Hensittende 1 juli 1915	180	38	218	105
Tilgang:				
Indsat efter løsgjængerloven				
a) I henhold til dom				
1. personer løslatt paa prøve	-	-	-	-
2. andre	90	27	117	22
b) Ellers gjenindsat efter løsladelse paa prøve	46	1	47	20
Kommet tilbake fra sykehus eller sinds- sykeasyll	2	-	2	13
Gjenindsat efter rømuing	3	3	6	-
Overflyttet fra andet tvangsarbeidshus . . .	1	-	1	-
Overført fra landsfængsel i henhold til be- naadning	-	1	1	-
Samlet tilgang	142	32	174	55
Ialt tvangsarbeidere i aaret	322	70	392	160

Tabel 31 (forts.).			Opstad tvangs- arbeids- hus.	Trond- hjems tvangs- arbeids- hus.	Mænd til- sammen.	Arbeids- huset for Kvinder.
A v g a n g :						
Løslatt paa prøve			61	10	71	36
Løslatt efter endt tvangsarbeide			80	13	93	35
Overført til sykehus eller sindssykeasyl			2	1	3	16
Forsøksvis anbragt utenfor anstalten (indsat etter straffelovens § 39)			1	-	1	-
Rømt			3	3	6	-
Overført til andet tvangsarbeidshus			-	1	1	-
Samlet avgang			147	28	175	87
Antal tvangsarbeidere 30 juni 1916			175	42	217	73
Samlet antal tvangsarbeidsdage i driftsaaret.			67 558	14 483	82 041	33 282
Daglig middeltal av tvangsarbeidere			184,6	39,1	223,7	91,2
Høieste antal tvangsarbeidere			202	44	246	108
Laveste antal tvangsarbeidere			167	35	202	72
Indkommet						
	i juli	1915	13	4	17	6
—	i august	—	16	-	16	5
—	i september	—	12	1	13	5
—	i oktober	—	15	1	16	5
—	i november	—	16	4	20	6
—	i december	—	9	4	13	2
—	i januar	1916	13	3	16	4
—	i februar	—	2	2	4	6
—	i mars	—	15	1	16	5
—	i april	—	10	6	16	5
—	i mai	—	12	3	15	3
—	i juni	—	9	3	12	3
Utgaat						
	i juli	1915	18	2	20	5
—	i august	—	18	1	19	3
—	i september	—	7	4	11	13
—	i oktober	—	9	1	10	4
—	i november	—	12	4	16	9
—	i december	—	5	-	5	12
—	i januar	1916	6	1	7	5
—	i februar	—	12	4	16	13
—	i mars	—	14	1	15	5
—	i april	—	15	3	18	6
—	i mai	—	15	3	18	5
—	i juni	—	16	4	20	7

Tabel 31 (forts.).				Opstad tvangs- arbeids- hus.	Trond- hjems- tvangs- arbeids- hus.	Mænd til- sammen.	Arbeids- huset for Kvinder.
Antal tvangsarbeidere:							
1 juli	1915	om	morgenen . . .	180	38	218	105
1 august	—	—	. . .	175	40	215	106
1 september	—	—	. . .	173	39	212	108
1 oktober	—	—	. . .	178	36	214	100
1 november	—	—	. . .	184	36	220	101
1 december	—	—	. . .	188	36	224	98
1 januar	1916	—	. . .	192	40	232	88
1 februar	—	—	. . .	199	42	241	87
1 mars	—	—	. . .	189	40	229	80
1 april	—	—	. . .	190	40	230	80
1 mai	—	—	. . .	185	43	228	79
1 juni	—	—	. . .	182	43	225	77
Tabel 32. Tvangsarbeidernes fordeling i klasser 30 juni 1916.				O.	T.	M.	K.
Antal tvangsarbeidere i 1ste klasse				113	26	139	44
«	—«—	i 2den	«	43	10	53	12
«	—«—	i 3dje	«	19	6	25	17
Ialt				175	42	217	73
Tabel 33. Disciplinære forseelser og refselsler.				O.	T.	M.	K.
Disciplinære forseelser som har medført refselsler:							
Opsætsighet, ulydighet, upassende opførsel mot funktionærerne				9	1	10	8
Rømning og forsøk derpaa				5	4	9	-
Slagsmaal og andet ufredelig forhold til andre tvangsarbeidere				3	-	3	2
Arbeidsvægring				3	-	3	1
Dovenskap, slet arbeide				4	-	4	-
Beskadigelse av bygninger og inventar m. v. Anden upassende eller uanstændig opførsel				15	1	16	2
Ialt				39	6	45	14
Refselsler:							
Berøvelse av enkelte maaltider				-	1	1	13
Inndragning av arbeidspenger				1	-	1	-
Berøvelse av tobak				4	-	4	-
Nedsættelse i klasse				2	-	2	-
Forlængelse av tvangsarbeidstiden				2	2	4	-
Indsættelse i straffecelle				7	1	8	-
Indsættelse i enrum				-	1	1	-
Haardt natteleie				-	2	2	-
Vand og brød				15	1	16	1
Vand og brød i forbindelse med haardt natteleie				9	3	12	-
Mørk celle				3	-	3	-
Legemlig refselse				3	1	4	-
Ialt				46	12	58	14
Det antal ganger refselse har været ilagt				38	6	44	14
Antallet av refsede personer				32	4	36	11
Procent av det samlede tvangsarbeidertal				9,9	5,7	9,2	6,9

Tabel 34. Arbeidsvirksomheten.	Opstad tvangs- arbeids- hus.	Trond- hjems tvangs- arbeids- hus.	Mænd til- sammen.	Arbeids- huset for Kvinder.
Samlet antal arbeidsdage	55 602	11 750	67 352	26 474
Samlet antal tvangsarbeidsdage uten arbeide	11 956	2 565	14 521	6 808
Derav: Søn- og helligdage	10 905	2 300	13 205	5 349
Sykedage	407	45	452	1 253
Dage uten arbeide paa grund av arbeidsudygtighet forøvrig	-	33	33	-
Dage uten arbeide paa grund av refselse	214	77	291	20
Dage uten arbeide av andre grunde	430	110	540	186
Av det samlede antal tvangsarbeidsdage ut- gjorde procentvis :				
Arbeidsdagene . . . . . %	82,30	82,08	82,26	79,54
Tvangsarbeidsdagene uten arbeide . . . . . %	17,70	17,92	17,74	20,46
Derav: Søn- og helligdage . . . . . %	16,14	16,07	16,13	16,08
Sykedage . . . . . %	0,60	0,31	0,55	3,76
Dage uten arbeide paa grund av arbeidsudygtighet for- øvrig . . . . . %	-	0,23	0,04	-
Dage uten arbeide paa grund av refselse . . . . . %	0,32	0,54	0,36	0,06
Dage uten arbeide av andre grunde . . . . . %	0,64	0,77	0,66	0,56
Av arbeidsdagene anvendtes til arbeide:				
for arbeidshuset selv	31 426	3 276	34 738	4 295
derav for gaardsbruket (for Trondhjem Mæresmyren)	12 614	1 698	14 312	-
for fængsler	-	-	-	4 000
for andre offentlige indretninger	7 907	69	7 976	6 500
for kommunale indretninger	-	-	-	-
forøvrig	16 233	8 405	24 638	11 679
Av det samlede antal arbeidsdage utgjorde procentvis :				
Arbeidsdagene for arbeidshuset selv . %	56,59	27,88	51,58	16,22
derav for gaardsbruket (for Trondhjem Mæres- myren) . . . . . %	22,69	14,45	21,25	-
for fængsler . . . . . %	-	-	-	15,11
for andre offentlige ind- retninger . . . . . %	14,22	0,59	11,84	24,55
for kommunale ind- retninger . . . . . %	-	-	-	-
forøvrig . . . . . %	29,19	71,53	36,58	44,12

Tabel 34 (forts.).	Opstad tvangs- arbeids- hus.	Trond- hjems- tvangs- arbeids- hus.	Mænd til- sammen.	Arbeids- huset for Kvinder.
Antal tvangsarbeidere som gjennemsnittlig daglig arbeidet i følgende arbeids- grener:				
Snekkerarbeide	14,4	9,8	24,2	
Leketøiarbeide	7,8	7,3	15,1	
Kurv- og spaanarbeide	10,6	-	10,6	
Dreierarbeide	1,6	-	1,6	
Bødkerarbeide	-	0,6	0,6	-
Smed- og mekanisk arbeide	9,4	0,1	9,5	-
Blikkenslagerarbeide	1,4	-	1,4	-
Malerarbeide	4,8	-	4,8	0,2
Skomaker og salmakerarbeide	11,6	4,3	15,9	-
Skrædderarbeide	1,6	0,1	1,7	-
Murerarbeide	7,9	-	7,9	-
Spinding, strikking, vævning m. v.	-	-	-	37,4
Dunrensning	-	1,3	1,3	-
Børste- og mattearbeide samt uld- og drevplukking	11,8	3,4	15,2	-
Stenhuggerarbeide	5,8	-	5,8	-
Kjøkkenarbeide	8,7	-	8,7	4,0
Søm	-	-	-	14,4
Reparasjon av klær	4,2	0,9	5,1	-
Vask	5,6	-	5,6	17,1
Rengjøring	8,1	3,2	11,3	5,4
Vedhugging	6,7	1,0	7,7	-
Fyrbøterarbeide	2,0	-	2,0	-
Have- og planeringsarbeide	16,7	0,1	16,8	-
Jorddyrkningsarbeide	38,5	4,7 ¹⁾	43,2	-
Diverse arbeider	-	0,6	0,6	8,2
Bruttoinntægt av arbeidsdriften ²⁾ . . . . . kr.	101 520,12			
Utgifter ved arbeidsdriften . . . . . «	45 427,27			
Nettoinntægt av arbeidsdriften . . . . . «	56 092,85			
Gjennomsnittlig nettoinntægt pr. tvangs- arbeider aarlig . . . . . «	303,86			
Gjennomsnittlig nettoinntægt pr. tvangs- arbeider for virkelige arbeidsdage . . . . . «	1,01			
Antal tvangsarbeidere som har været tilstaaet arbeidspenger	315	²⁾		144
De tilstaaede arbeidspengers samlede beløp .	4 518,81			1 438,50
Beløpet av arbeidspenger som tilkom tvangs- arbeiderne ved aarets utgang	3 063,01			1 021,06
Antal tvangsarbeidere som i aarets løp har anvendt arbeidspenger til hjelp for slegt- ninger m. v.	46			53
Det samlede beløp som er anvendt paa denne maate	570,40			235,03

¹⁾ Herunder alt arbeide vedkommende Mæresmyren.

²⁾ For Trondhjems tvangsarbeidshus og Arbeidshuset for Kvinder foreligger ikke særskilt regnskap for tvangsarbeiderne, se tabel 5.

³⁾ For Trondhjems tvangsarbeidshus foreligger ikke særskilt opgave, se tabel 5.

Tabel 35. Brevveksling og besøk.	Opstad tvangs- arbeids- hus.	Trond- hjems- tvangs- arbeids- hus.	Mænd til- sammen.	Arbeids- huset for Kvinder.
Antal brev sendt av tvangsarbeiderne . . .	867	193	1 060	657
Antal brev indløpet til tvangsarbeiderne . .	866	198	1 064	500
Antal besøk	-	3	3	226
Antal tvangsarbeidere som har sendt brev .	258	36	294	140
Antal tvangsarbeidere som har faat brev . .	253	36	289	119
Antal tvangsarbeidere som har mottat besøk	6	2	8	69
Antal tvangsarbeidere som hverken har skre- vet eller faat brev eller mottat besøk .	56	30	86	17
De sidst anførte tvangsarbeidere utgjør føl- gende procent av det samlede antal tvangsarbeidere	17,3	42,8	22,0	10,6

Tabel 36. Kosten.	O.	T.	M.	K.
Dage med almindelig kost med mellemfrokost	66 072	1)		
— » — » uten —	1 292			33 146
— med berøvelse av enkelte maaltider . .	-			44
— med vand og brød	131			5
— med sykekost	63			87
Portioner av kosttillæg til utearbeidere . . .	28 112			
Portioner av eftermiddagskost				25 191
Ekstraforpleininger utenfor dem som er for- ordnet av lægen				6 161
Den daglige utgift til kost pr. tvangsarbeider kr.	0,70	0,66	0,69	0,52

Tabel 37. Sykestatistikk for Opstad tvangsarbeidshus. 2)

Samlet antal tilfælder	81
Derav: Epidemiske og andre smittsomme sykdommer	1
Andre indvortes sykdommer	67
Kirurgiske sykdommer og hudsykdommer	14
Sindssykdommer	-
Utgaat helbredet	63
— i bedring	17
— uhelbredet	1
Døde	-
Tilbakeleggende ved aarets utgang	-
Sykdommen opstaat før inkomsten	31
— — — — — efter —	50
Sykdomstilfælder antagelig forarsaget ved opphold i tvangsarbeidshuset	-
Samlet antal sykedage	409
Middeltal av sykedage paa hvert tilfælde	5,0
— av syke pr. dag	1,1
Dette antal utgjør følgende procent av det daglige middeltal av tvangs- arbeidere	0,59
Det samlede antal sykdomstilfælder falder paa følgende antal syke tvangsarbeidere	68
Dette antal utgjør følgende procent av det samlede antal tvangsarbeidere	21,1

1) For Trondhjems tvangsarbeidshus foreligger ikke særskilt opgave for tvangsarbeidere, se tabel 8.

2) For Trondhjems tvangsarbeidshus og Arbeidshuset for Kvinder foreligger ikke særskilt opgave.

Tabel 38. Indtægter og utgifter. ¹⁾		Opstad tvangs- arbeids- hus.
A. Indtægter.		Kr.
Arbeidsdriften		101 520,12
Gaardsbruket		14 391,24
Bidrag fra hjemstavskommunerne		19 607,70
Forskjellige inntægter		6 800,36
	Tilsammen	142 319,42
B. Utgifter :		
Lønninger		74 115,46
Leiehjælp		8 038,56
Kost		47 619,65
Klær		9 575,27
Utgifter ved arbeidsdriften		45 427,27
Lys, brænde, elektrisk kraft		29 722,98
Renhold		8 974,49
Sykeutgifter		779,36
Understøttelse		4 207,86
Inventar		4 653,44
Bygningerne		23 322,37
Utgifter ved gaardsbruket		46 071,89
Forskjellige utgifter		11 318,32
	Tilsammen	313 826,92
Tilskud av statskassen		171 507,50
Utgifter pr. tvangsarbeider aarlig:		
Lønninger		401,49
Leiehjælp		43,55
Kost		257,96
Klær		51,87
Lys, brænde, elektrisk kraft		161,01
Renhold		48,62
Sykeutgifter		4,22
Understøttelse		22,79
Inventar		25,21
Bygningerne		126,34
Utgifter ved gaardsbruket		249,58
Forskjellige utgifter		61,31
	Paa disse konti tilsammen	1 453,95
hvilket daglig pr. tvangsarbeider utgjør		3,98
Av foranstaaende utgifter er dekket :		
a. aarlig pr. tvangsarbeider :		
ved utbytte av arbeidsdriften		303,86
» » av gaardsbruket		77,96
» bidrag fra hjemstavskommunerne		106,22
» forskjellige inntægter		36,84
» tilskud av statskassen		929,07
b. daglig pr. tvangsarbeider		
ved utbytte av arbeidsdriften		0,83
» » av gaardsbruket		0,21
» bidrag fra hjemstavskommunerne		0,29
» forskjellige inntægter		0,10
» tilskud av statskassen		2,55

¹⁾ Indtægter og utgifter ved Trondhjems tvangsarbeidshus og Arbeidshuset for Kvinder er medregnet under Trondhjems landsfængsel og Landsfængslet for Kvinder, se tabel 10.

Tabel 39. De efter dom indkomne tvangsarbejderes forseelser.	Opstadtvangsarbejdshus.	Trondhjemstvangsarbejdshus.	Mænd tilsammen.	Arbejdshuset for Kvinder.
Løsgjængerlovens § 2	2	-	2	-
— § 4, 1ste led	12	1	13	12
— § 4, 1ste led og § 16	1	-	1	4
— § 4, sidste led	7	10	17	-
— § 4, sidste led og § 16	1	1	2	-
— § 16	51	13	64	6
— § 16 og 17	4	2	6	-
— § 16 og 19	2	-	2	-
— § 17	1	-	1	-
— § 19	9	-	9	-
Ialt	90	27	117	22

Tabel 40. De efter dom indkomne tvangsarbejderes tvangsarbejdstid.	O.	T.	M.	K.
Tvangsarbejde i 6 mdr.	1	-	1	-
— i 18 —	45	2	47	3
— i 2 aar	3	-	3	-
— i 3 —	40	14	54	16
— i 4 —	-	1	1	2
— i 5 —	-	1	1	-
— i 6 —	1	9	10	1
Ialt	90	27	117	22

Tabel 41. De efter dom indkomne tvangsarbejderes alder.	O.	T.	M.	K.
16—17 aar	-	-	-	-
18—20 »	5	-	5	11
21—24 «	16	-	16	5
25—29 «	17	-	17	5
30—39 «	28	5	33	8
40—49 «	12	8	20	2
50—59 «	12	8	20	1
60—69 «	-	5	5	-
70 aar eller mere	-	1	1	-
Ialt	90	27	117	22

Tabel 42. De efter dom indkomne tvangsarbeideres egteskabelige stilling.	Opstad tvangsarbeidshus.	Trondhjemstvangsarbeidshus.	Mænd tilsammen.	Arbeidshuset for Kvinder.
Ugifte	60	19	79	14
Gifte som hadde barn	13	2	15	2
Gifte uten barn	4	1	5	5
Enkemænd eller enker som hadde barn	2	2	4	-
Enkemænd eller enker uten barn	-	1	1	1
Fraskilte som hadde barn	10	2	12	-
Fraskilte uten barn	1	-	1	-
Ialt	90	27	117	22

Tabel 43. De efter dom indkomne tvangsarbeideres fødeland.	O.	T.	M.	K.
Norge	89	27	116	21
derav av kvænsk herkomst	-	-	-	-
— « lappisk —	-	-	-	-
— « blandet —	-	-	-	-
Sverige	1	-	1	1
Finland	-	-	-	-
Andre land	-	-	-	-
Ialt	90	27	117	22

Tabel 44. De efter dom indkomne tvangsarbeideres bosted.	O.	T.	M.	K.
I. Kjøpstæder og ladesteder.				
Fredrikstad	1	-	1	-
Sarpsborg	1	-	1	-
Moss	4	-	4	-
Kristiania	36	5	41	17
Kongsvinger	1	-	1	-
Hamar	1	-	1	-
Hønefoss	-	1	1	-
Tønsberg	2	-	2	-
Langesund	-	1	1	-
Skien	10	-	10	-
Kristiansand	3	-	3	1
Flekkefjord	1	-	1	-
Stavanger	7	1	8	-
Kopervik	1	-	1	-
Bergen	5	1	6	1
Aalesund	1	-	1	-
Molde	-	1	1	-
Kristiansund	3	-	3	-
Trondhjem	3	-	3	-
Byerne ialt	80	10	90	19

Tabel 44 (forts.).	Opstad- tvangs- arbeids- hus.	Trond- hjems- tvangs- arbeids- hus.	Mænd til- sammen.	Arbeids- huset for Kvinder.
II. Landdistrikter.				
Smaalenenes amt	1	-	1	-
Stavanger amt	-	1	1	-
Søndre Trondhjems amt	-	-	-	2
Nordlands amt	1	-	1	-
Landdistrikterne ialt	2	1	3	2
Hele riket	82	11	93	21
III. Sverige				
IV. Finland				
V. Andre land				
VI. Intet fast bosted	8	16	24	1
Ialt	90	27	117	22

Tabel 45. Kriminalasylets indtægter og udgifter i 1915—1916.

Kr.

<i>A. Indtægter.</i>		
Kurpenger og godtgørelse for klær til de syke		14 636,79
Arbejdsdriften		4 910,14
Forskjellige indtægter		278,01
	Tilsammen	19 824,94
<i>B. Udgifter.</i>		
Lønninger		16 119,38
Leiehjælp		842,95
Kost		11 002,49
Klær		764,52
Lys		251,84
Brænde		3 534,95
Renhold		1 327,66
Inventar		760,80
Bygningerne		864,60
Arbejdsdriften		2 402,16
Forskjellige udgifter		1 350,88
	Tilsammen	39 222,23
Tilskud av statskassen		19 397,29

Tabel 46. Fængselselskaberne 1915.

	Antal medlemmer.		Beholdning ved aarets begyndelse.	Indtægt.					Utgift.				Beholdning ved aarets slutning.	
	Livsvarige.	Aarlig betalende.		Bidrag av statskassen.	Bidrag fra landsfængslerne. ¹⁾	Gaver og medlemsbidrag.	Renter.	For-skjellige indtægter.	Samlet indtægt.	Understøttelser.	Administration.	For-skjellige udgifter.		Samlet udgift.
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Foreningen til forsorg og beskyttelse av de fra Kristiania strafarbejdsanstalter løslatte forbrydere	48	211	880,20	3 600,00	3 072,00	2 877,00	43,00	121,52	9 713,52	4 356,78	342,50	545,26	5 244,54	5 349,18
Kristiania fængselselskap	11	211	²⁾ 6 996,42	2 300,00	-	693,00	276,14	-	3 269,14	2 000,00	-	56,05	2 056,05	8 209,51
Fredrikstad do.	3	42	1 323,76	200,00	-	168,00	32,96	-	400,96	430,78	131,20	-	561,98	1 162,74
Smaalenenes amts do.	7	42	3 099,71	50,00	-	83,00	129,91	-	262,91	196,85	50,00	28,19	275,04	3 087,58
Hamar distrikts do.	3	35	2 593,86	50,00	-	39,10	118,06	-	207,16	94,00	15,00	18,76	127,76	2 673,26
Larviks do.	*)	*)	2 532,55	100,00	-	158,00	206,62	-	464,62	40,00	-	-	40,00	2 997,17
Stavanger do.	5	44	1 974,62	200,00	-	88,00	74,70	-	362,70	365,73	50,00	4,80	420,53	1 916,79
Bergens do.	19	110	³⁾ 13 442,93	700,00	-	1 197,00	724,02	-	2 621,02	1 700,05	200,00	120,70	2 020,75	⁴⁾ 14 043,20
Kristiansund og Nordmør do. ⁴⁾		61	-	-	-	646,50	-	25,00	671,50	310,04	-	36,05	346,09	325,41
Trondhjems do. ⁴⁾	4	124	⁵⁾ 27 048,65	1 000,00	360,00	318,00	1 324,51	275,07	3 277,58	3 168,67	451,20	156,83	3 776,70	⁵⁾ 26 549,53
Tromsø amts do.	1	107	969,28	-	-	308,60	26,08	-	334,68	80,60	-	45,50	126,10	1 177,86

¹⁾ Kr. 8,00 for hver løslatt fange, jfr. res. 24de juli 1858.

²⁾ Heri er medregnet selskapets fond, kr 1 300,00.

³⁾ I beløpet er indbefattet en pantobligation paa kr. 10 000,00 som er selskapets grundfond.

⁴⁾ Gjælder budgetaaret 1 juli 1915—30 juni 1916.

⁵⁾ I beløpet er indbefattet 2 pantobligationer paa tilsammen kr. 25 600,00.

Om arbeidsdriften

i kretsfengslene og hjelpefengslene.

Innstilling fra den av Justisdepartementet
28 mai 1918 nedsatte komité.

Innhold.

	Side
Komiteens sammensetning og møter	5
Bestemmelser om fangenes sysselsettelse i lokalfengslene før og nu.	5
Forhold som gjør det vanskelig å ordne arbeidsdriften i kretsfengslene og hjelpefengslene	17
Arbeider for fanger i kretsfengslene og hjelpefengslene. — Hjelpemidler	19
Fangers arbeide for fengslet selv	26
Avsetningen	27
Forskjellige spørsmåal	28
Aarsberetningene og arbeidsdriften	29
Forandringer i reglementet for kretsfengslene og de større hjelpefengsler, 21de kapitel .	31

Justisdepartementet nedsatte 28 mai 1918 en komité til behandling av forskjellige spørsmål vedkommende arbeidsdriften i kretsfengslene og hjelpefengslene. Til medlemmer av komiteen blev oprevnt byråchef i samme departement Hartvig Nissen (komiteens formann), direktør for Kristiania kretsfengsel Segelke Thrap, verksmester ved Opstad tvangsarbeidshus H. Aarstrand, vaktmester ved Trondhjems kretsfengsel Paul Lieskar og vaktmester ved Sarpsborg hjelpefengsel Johan Høstvedt.

Efter forskjellige forberedende arbeider holdt komiteen møter i Kristiania 8—16 oktober 1918. Til grunn for forhandlingene blev lagt et av formannen opstillet arbeidsprogram. I drøftelsen av særlige arbeider for kvinnefanger deltok verksmesterinnen ved Landsfengslet og Arbeidshuset for Kvinner, frk. Eriksen.

Komiteen har herved den ære å avgi sin innstilling i saken til det kgl. departement.

I.

Bestemmelser om fangenes sysselsettelse i lokalfengslene før og nu.

Da arbeidet med ny straffelov og forbedring av vort fengselsvesen blev tat op omkring 1830, var arresthusenes tilstand meget litet tilfredsstillende og fangenes sysselsettelse meget mangelfull.¹⁾

Mens straffarbeidsfanger var tvungne til å arbeide, hadde de fanger som avsonde straf i arresthusene, ingen arbeidsplikt.

I Lovkommisjonens forslag til straffelov av 1832 kap. 2 § 26 blev tat op følgende bestemmelse om sysselsettelse av de fanger som utstod fengselsstraff (i: i arresthusene): «Forsåvidt det med fengslenes innretning og med omstendighetene iøvrig kan bestå, bør den der utstår fengselsstraff, gives anledning til i fengslet, hvis han ønsker det, med arbeide å sysselsette sig.»

Man hadde ikke kunnet foreslå, siger kommisjonen i sine motiver, at de der utstår fengselsstraff, skulde være forpliktet til å arbeide i fengslet, dels fordi dette derved vilde bli en straffarbeidsanstalt og straffen selv således falde sammen med den straff å hensettes i straffarbeidsanstalt, og dels fordi bestemte regler for sysselsettelsen ikke kunde gives, så at behandlingen vilde bli vilkårlig. Derimot hadde man, heter det vilere, ikke anset det for overflødig å bestemme at der såvidt mulig burde gives fangene, hvis de ønsket det, anledning til i

1 Se nærmere herom «Meddelelser om det norske fængselsvæsen i det 19de aarhundrede», utgit av ekspedisjonschefen for fængselsvesenet, 1904 (N. Off. Stat. fjerde rekke nr. 86).

fengslet med arbeide å sysselsette sig ¹⁾

Det kan ikke være tvilsomt at kommisjonen har hat åpent øie for betydningen av at fangene ikke var uten beskjeftigelse. Men datidens opfatning av arbeidsplikten som et ledd i selve straffeondet har tvunget den til ikke å foreslå arresthusenes fanger pålagt arbeidsplikt. Der vilde ellers ingen forskjell bli på de to straffarter fengsel og straffarbeide.

Ovennevnte bestemmelse gik ordret over i lovkommissjonens nye utkast av 1835 (kap. 2 § 32) og derfra uten nogen forandring over i straffeloven av 20 august 1842 kap. 2 § 24.

Justisdepartementet var i sit første utkast til lovbestemmelser om varetekts- og straffengsler m. v., som blev sendt forskjellige myndigheter til erklæring ved cirkulære av 24 januar 1848, opmerksom på betydningen av såvel straffangere som varetektsfangere sysselsettelse. I § 2 het det nemlig: «Fangene skal . . . gives anledning til å sysselsette sig . . . med passende arbeide, i hvilket øiemed fangeværelsene, når fornødiges, i den på ethvert sted sedvanlige arbeidstid skal være tilstrekkelig oplyste. Utbyttet av arbeidet tilfaller fangen selv.» I motivene hertil uttaltes: «Da det utvilsomt vilde være likeså hårdt som betenkelig å la fangen savne al beskjeftigelse i de lange vinteraftener, foreskriver paragrafen at fangeværelsene i fornødent fall i den på ethvert sted sedvanlige årstid skal forsynes med lys. Paragraffens slutningsbestemmelse er en følge av at vedkommende ikke er pliktig til arbeide.» (Ot. prp. nr. 11 for 1857, side 1 og side 5).

Som følge av de erklæringer som kom inn om lovutkastet, fannt departementet ikke å kunne fremsette proposisjon i saken før den var undergitt ny overveielse. Et nyt utkast til lov om straf- og varetektsfengsler blev så sendt amtmennene til uttalelse ved cirkulære av 29 oktober 1852.

Spørsmålet om fangenes sysselsettelse blev her tat op til en noget mere inngående drøftelse.

Fangene skulde efter utkastets § 4 med visse begrensninger ha rett til å fordre sig gitt adgang til arbeide. Denne adgang skulde kun tilkomme dem «såvidt mulig». En ubetinget forpliktelse for vedkommende fengselsbestyrelse til å sysselsette fangene kunde nemlig antages undertiden å ville være forbunden med uforholdsmessige vanskeligheter eller bekostninger, likesom den ikke heller var påkrevet av budet i straffelovens kapitel 2 § 24. Likeledes blev gjort den innskrenkning i fangenes adgang til å erholde arbeide, at dette av hensyn til overholdelsen av god orden og som følge av lovutkastets bestemmelser om enrumsfengsel skulde utføres i selve fangeværelset, samt ved hjelp av redskaper der uten fare kunde betros dem. Utbyttet av arbeidet skulde tilfalle fangen selv, hvis materialet var hans eget eller ikke levert av fengslet, i motsat fall skulde det tilhøre fengslet.

Angående disse bestemmelser om arbeidet og dets utbytte var der, uttalte departementet i sine motiver, reist flere tvil. Navnlig var det blit hevdet, at efter disse regler vilde opholdet innen fengslet for mange bli på den ene side så litet følelig og på den annen side så fordelagtig, at samme endog måtte kunne forekomme ønskelig, og at utsigten dertil muligens ofte skulde friste til å begå forbrydelser. Departementet fannt dog ikke disse betenkeligheter avgjørende.

At varetektsfanger såvidt mulig burde gives adgang til å

1) Motiver til det i Aaret 1832 udgivne forslag til en lov for kongeriget Norge angaaende forbrydelser, side 41 (Christiania 1835).

sysselsette sig med arbeide, kunde «formentlig ikke være nogen grundet tvil underkastet, da en stadig ørkesløshet under deres ofte temmelig langvarige fangenskap umuligen skulde kunne annet enn i moralsk henseende virke høist skadelig på dem, mens det derimot i flere henseender er av viktighet såvel for dem selv som for det offentlige at vanen og lysten til å beskjeftige sig med arbeide, hvor sådant kan tilbydes dem, såvidt mulig bevares hos dem. At der på den annen side ikke kan være spørsmål om å tvinge disse fanger til arbeide, er dels en følge av lovgivningen, dels efter øiemedet med deres f. ngsling formentlig også uimodsigelig, da en sådan tvang ikke er fornøden enten for å sikre sig deres tilstedeværelse eller for å utelukke dem fra skadelige forbindelser». Like- så klart syntes det å være at arbeidets utbytte under den foran nevnte forut- setning burde tilfalle varetektsfangene selv. At det i enkelte tilfelle kunde inntreffe at en eller annen ved utsigten til sådan fortjeneste kunde bli fristet til å søke sig undergitt varetektsfengsling, var vistnok ikke aldeles umulig. Men det kunde med sikkerhet påregnes at sådanne tilfelle under enhver om- stendighet vilde bli så sjeldne undtagelser at derefter ingen regel burde dannes.

«Mere tvilsom stiller saken sig med hensyn til straffanger. Mens det med hensyn til dem ofte kunde være ønskelig, i særdeleshet når fengslings- tiden er kortvarig, å ha det i sin magt til straffens skjerpelse å avholde dem fra sysselsettelse, kunde der på den annen side igjen være spørsmål om det ikke i flere henseender skulde være gavnlig at disse fanger var tvunget til å arbeide, og enn mere om ikke adgang til ved utbyttet av deres arbeide å gjøre sig op- holdet i fengslet fordelagtig bør under enhver omstendighet være dem betat.» Imidlertid formentes dog idetminste med hensyn til de to førstnevnte spørsmål kriminallovens bestemmelser i og for sig å måtte være avgjørende imot enhver annen regel angående disse punkter, enn de i utkastet inneholdte. Likesom det på den ene side i straffelovens kapitel 2 § 24 uttrykkelig var foreskrevet at straffanger, om de ønsket det, skulde gives anledning til arbeide, var det på den annen side dens vesentligste skjelnemerke mellom strafarbeide og fengsels- straff at de som blev undergitt det første, skulde være tvungne til arbeide, men de som utstod den siste, ikke skulde være det. Denne forskjjel vilde selvfølgelig opheves, når også i straffengslens arbeidstvang innførtes. At der ikke burde være tale om her i så vesentlige og selve straffartene vedrørende henseender å forandre straffeloven, var formentlig utvilsomt, hvorimot det som her skulde gjøres, netop sigtet til å opfylle dens bud ved å sette fengselsvesenet i den stand at dens bestemmelser om fengselsstraffen kunde bli til virkelighet og denne straff komme til å være hvad loven hadde ment at den skulde være. Hvad arbeids- utbyttet angik, var der, uttalte departementet, formentlig ikke tilstrekkelig grunn til for disse fanger å la noget annet gjelde enn for varetektsfangene foreslått (Ot. prp. nr. 11 for 1857, side 11 og side 25—26).

Departementet hadde håpet at det efter å ha fått inn erklæringene om dette utkast, skulde være blitt satt istand til å danne sig en så sikker mening om saken at det med den fornødne tryghet hadde kunnet foreslå et utkast til lov forelagt første Storting. Det var imidlertid langt fra at tvilene var blitt hevet ved de innkomne betenkninger. Departementet antok derfor at saken påny måtte undergives en gjennomgripende drøftelse, og at det for å nå et til- fredsstillende resultat vilde være nødvendig å overdra sakens forbe- redelse til en kommisjon av kyndige menn.

I sin nærmere begrunnelse av dette forslag nevner departementet blandt de punkter som særlig hadde vakt tvil, bestemmelserne i § 4 om fangenes syssel-

settelse. Der var gjort innvendinger mot at fangene skulde kunne arbeide av egne materialier, og at utbyttet isåfall skulde tilfalle dem selv, idet dette måtte befryktes dels å ville gjøre opholdet i fengslet for tiltrekkende, dels å ville vanskeliggjøre gjennomførelsen av den tilsigtede avsondring, idet fangene, når de selv skulde anskaffe sig materialier og besørge sine arbeider avhendet, derved vilde få en anledning til å komme i berørelse med utenforstående som lett kunde misbrukes. Ennvidere var der reist tvil dels om hvorvidt adgangen til å sysselsette sig med arbeide burde tilstedes alle fanger, og om ikke navnlig sådan adgang burde nektes straffanger på kortere tid, — dels om hvorvidt vilkårene i henseende til arbeidets utbytte burde være de samme for straffanger som for varetektsfanger, og om det ikke for de førstes vedkommende burde gjøres til regel at utbyttet av deres arbeide ubetinget skulde tilfalle fengslet, — dels endelig om der ikke (for varetektsfangenes vedkommende) burde treffes sådanne forføjninger at fangens mer eller mindre gode opførsel i fengslet fikk innflydelse på hvorvidt han skulde erholde nogen andel i arbeidets utbytte. «Hvad der i foranførte henseende måtte være det hensiktsmessigste å foreskrive, er vistnok et ikke ganske lett spørsmål, som derhos på grunn av dets store viktighet fortjener den omhyggeligste overveielse.»

Kommisjonen blev besluttet nedsat ved kgl. res. av 18 januar 1854 og dens medlemmer opnevnt ved kgl. res. av 16 mars s. a. (Ot. prp. nr. 11 for 1857, side 30—41).

I kommisjonens innstilling av 10 desember 1856 blev som § 8 foreslått følgende bestemmelse:

«Der skal, såvidt mulig, gives fangen anledning til i fangeværelset å sysselsette sig med arbeide.

Når fangen beskjeftiges for fengslets regning, tilståes ham en passende arbeidsfortjeneste.»

Samtidig blev i § 28 foreslått bestemt følgende:

«I forening med bestyrelsen har tilsynsmennene å dra omsorg for fengslets økonomiske anliggender, såsom:

— — — —

c) fangenes beskjeftigelse med arbeide — i fornødent fall — for fengslets regning, og anskaffelse av dertil nødvendige materialier og redskaper. — —»

§ 8 gjør ingen forskjjel mellem varetektsfanger og straffanger. Kommisjonen antok nemlig med departementet at efter det givne forhold mellem fengselsstraffen og de almindelige arbeidsstraffer burde ikke engang en straffange kunne tvinges til å arbeide. Og omvendt burde man likeså litt nekte ham som varetektsfanger å sysselsette sig med arbeide.

At fangen ikke alene hadde tillatelse til å arbeide, men at fengslets bestyrelse endog i fornødent fall skulde tilby ham beskjeftigelse, var uttrykkelig sagt i § 28 c. «Dog gjelder dette siste hovedsagelig, for ikke å si utelukkende, om hovedfengslene. I de andre arrester forutsettes fangens ophold å bli for kortvarig til at man der kan være, så å si, belavet på å forsyne ham med noget arbeide.»

Ved sin redaksjon av § 8 hadde kommisjonen til hensigt å avskjære den misforståelse som departementets utkast av 1852, § 4 muligens kunde gi anledning til, nemlig at fangen hadde rett til å fordre sådant arbeide og (betingelsesvis) sådanne redskaper som han måtte finne for godt.

For å gi fangen «den størst mulige spore til å arbeide med lyst og iver» hadde departementet i samme § 4 tillagt ham utbyttet av arbeidet, men bare under den betingelse at materialet var fangens eget eller ikke levert av fengslet.

Kommisjonen fant å burde gå et skritt videre. Den la nemlig, i henhold til de av departementet anførte grunner, så stor vekt på det øiemed å holde fangen til stadig beskjeftigelse, at den i overbevisningen om at man alene kunde opnå dette ved å tilstå ham en passende arbeidsfortjeneste, trodde å burde sette sig utover de av departementet berørte betenkeligheter og ubetinget innrømme fangen krav på arbeidsfortjeneste.

Det kunde vistnok ikke nektes, uttalte kommisjonen videre, at når bestemmelsen om betaling opstilledes som undtagelsesfri vilde den i visse tilfelle kunne fremkalle misbruk og misligheter. Men, som departementet hadde bemerket, disse tilfelle vilde være så enkeltstående at de ikke burde komme i synderlig betraktning. Det fik heller ikke hjelpe at det i teorien tok sig underlig ut at en fange, som i mangel av arbeide for sig selv eller for andre var blit beskjeftiget av fengslet, skulde kunne fordre godtgjørelse herfor, uagtet han selv ved sin opførsel hadde tvunget det offentlige til å bekoste hans husly og underholdning. Ti derved er intet å gjøre; betaler man ham ikke, arbeider han ikke, og skaden er det offentliges.

Om fangens ret til å erholde inntekten av det arbeide han selv skaffet sig, behøvedes ingen bestemmelse. Ti da fengslet intet krav hadde på hans arbeidskraft, hadde det heller intet å gjøre med hans arbeide, uten for såvidt der måtte føres innseende med at brudd ikke under noget påskudd skjedde på fengselsreglene (Ot. prp. nr. 11 for 1857, side 96—98).

Departementet fant å burde tiltre kommisjonens forslag til forannevnte bestemmelse. Det antok dog at det uttrykkelig burde tilføies at kommunens plikt til såvidt mulig å skaffe fangene anledning til arbeide var innkrenket til distriktsfengslene. Den skulde altså ikke gjelde i de små hjelpe-fengsler (Ot. prp. nr. 11 for 1857, side 154).

Stortingets spesielle komité for fengselsvesenet var enig i ønskeligheten av at enhver fange blev beskjeftiget med arbeide. Men der var delte meninger om hvorvidt nogen forpliktelse i denne henseende burde pålegges fengselsdistriktet. Komiteens flertal innstillet på vedtagelse av følgende bestemmelse, som ordret gik over i fengselsloven av 13 oktober 1857 § 7:

«Såvel straf- som varetektsfanger bør, forsåvidt midler dertil av fengselsdistriktet er bevilget, eller leilighet dertil iøvrig gives, søkes beskjeftiget ved arbeide i fengslet. Beskjeftiges fangen for fengslets regning, kan han av fengselsbestyrelsen tilståes nogen arbeidsgodtgjørelse.»

Efter fengselsloven av 1857 var det som bekjent fengselsdistriktene (d. v. s. amtene og kjøpstedene), ikke Staten som eiet og forvaltet de lokale fengsler.

Under det arbeide med revisjon av straffeloven som begynte i 1872, blev straffebehandlingen av barn tat op til overveielse. I en betenkning, avgit til Justisdepartementet 4 oktober 1872 fremholdt amtmann J. C. Aall om dette spørsmål bl. a. følgende: Mens det i teorien var sikkert nok at straff for barn alltid for en del burde være beregnet på deres opdragelse, så lot dette sig ikke med nogen fullstendighet gjennomføre uten i særegne anstalter for vanartede barn, innrettet på å forene i sig både straffens og opdragelsens øiemed. Da sådanne anstalter alltid måtte bli temmelig kostbare, var saken vesentlig avhengig av hvorvidt Staten kunde avse de nødvendige midler hertil. «Imidlertid kan der måske», uttalte amtmannen, «gjøres noget for dette øiemed, uten at man innlater sig på særegne redningsanstalter, og navnlig har jeg tenkt mig at der i fengs-

lene må kunne gjøres innretninger, hvorved den re straf blir mere passende for barn.» Som et av midlerne til å opnå noget i denne henseende uten uforholdsmessige bekostninger blev fremhevet, at barnene burde beskjeftiges på passende måte. Skjønt fengselslovens § 7 åpnet adgang til å beskjeftige fangene, anså amtmanden det dog hensiktsmessig at en spesiell bestemmelse herom med hensyn til barn blev optat i straffeloven, og foreslog følgende bestemmelse herom i lovens kapitel 2 § 38: «Både drenger og piker kan det pålegges i fengslet å utføre arbeide, passende for deres alder og krefter.»

Amtmannens forslag betød, som man vil forstaa, et brudd på det prinsipp i straffeloven av 1842 som fengselsloven av 1857 følte sig bundet av, nemlig at det bare var i straffearbeidsanstaltene, ikke i lokalfengslene at fangene skulde ha arbeidsplikt.

Forslaget fannt ikke tilslutning i den kgl. proposisjon av 1873 om forandringer i straffeloven. Justisdepartementet uttaler derom følgende i sin innstilling: «Også nu gives der, såvidt skje kan, fangene adgang til sysselsettelse innen fengslet; men å opstille en forskjell mellem fengselsstraffens beskaffenhet for eldre og yngre fanger derhen at arbeidsplikt ikke skal finne sted for hine, men vel for disse, kan departementet ikke anse tilrådelig» (Ot. prp. nr. 14 for 1873, side 3 og side 21—23).

Stortingets Justiskomiteé sluttet sig imidlertid til amtman Aall i dette stykke og foreslog følgende bestemmelse herom: «Både drenger og piker (> under 15 år) bør i fengslet gives en for deres alder og krefter passende sysselsettelse» (Innst. O. I. for 1873, side 4—5).

Da så den tredie proposisjon i saken blev fremsat for Stortinget i 1874, erklærte Justisdepartementet at mot hensiktsmessigheten av hvad Justiskomiteen hadde optatt om sysselsettelse for barn, kunde der naturligvis i sig selv ingen innvending gjøres. «Det søkes imidlertid allerede nu iagttat såvidt omstendighetene tillater, med hensyn til unge fanger, om de enn har fyllt det 15de år, navnlig når fengselstiden er av nogen lengde, og noget særskilt lovbud angående dem, der er under denne alder, har man derfor ikke anset nødvendig» (Ot. prp. nr. 7 for 1874, side 2).

I loven av 3 juni 1874 kapitel 2 § 38 blev så tat op en bestemmelse om arbeidsplikt for fanger under 15 år overensstemmende med Justiskomiteens forslag av 1873.

Straffelovens og fengselslovens bestemmelser viste sig ikke tilstrekkelige til å sysselsette fangene på en tilfredsstillende måte. Ekspedisjonschefen for fengselsvesenet fannt å burde sende Justisdepartementet en forestilling om saken, datert 28 september 1882.

Ved besøk i distriktsfengsler hadde ekspedisjonschefen jevnlig erfart at der ikke haddes anledning til å skaffe fangene passende arbeide. Det var imidlertid klart at dette var en mangel som det vilde være av viktighet å få avhjulpet. Uvirksom hensitten i cellene var, fremholdt ekspedisjonschefen, i flere henseender skadelig og vilde i mange tilfelle motvirke det tilsiktede og ønskelige resultat av straffen. Aarsaken til at fangene ikke sysselsattes, var i regelen vanskeligheten ved å finne noget for cellefanger passende arbeide i de små fengsler, hvor fangene som oftest hensat i kort tid, og hvor fangebelegget var vekslende såvel i størrelse som med hensyn til fangenes alder, duellighet m. v., og hvor der derfor ikke lettelig kunde bli spørsmål om nogen ordnet arbeidsdrift. Under disse omstendigheter trodde ekspedisjonschefen at det kunde være av interesse for fengslenes vedkommende å bli gjort opmerksom på en del gjen-

stander, som efter hvad erfaring hadde vist, hensiktsmessig kunde forarbeides i et distriktsfengsel, og oversendte derfor en fortegnelse over forskjellige sådanne gjenstander.

Departementet var enig i hvad her var bragt i forslag, og henstillet i cirkulære av 3 oktober 1882 til amtmennene å iagttå det fornødne i denne henseende.

De gjenstander som herved blev gjort opmerksom på, var: sagstoler, panderinger av tre til kaffekjeler, trillebører og spader for barn, tretøffelbunder, skomakerlester, treriver, hjulnåv, halm-dørmatter eller kokostaugmatter, kurvarbeide, stolseter av kurvarbeide, økseskafter og pølsepinner, halmsko, treskjeer og grønsåpespader o. l., kjelker, leker: hester, vogner, sleder o. l., øsekar, mel- og sukkerskuffer til butikker, krokettkuler og kjøller, blomsterpinner, selepinner, klubber eller støtere (mindre og større), små traug, smørkniver av hård ved til kjøbmenn (helst av ek), stikker til flatbrødbaking, kjevler.

I forbindelse hermed kan det nevnes at Justisdepartementet i et cirkulære til amtmennene av 24 april 1883 uttalte at det vilde være meget ønskelig om der i særlige tilfelle kunde være anledning til å meddele yngre fruentimmer, der innsattes i fengsel for lengere tid, undervisning i håndarbeide.

Da der ved kgl. res. av 22 januar 1885 blev approbert et for alle distriktsfengslene felles reglement for fangebehandlingen, blev der også gitt bestemmelser om fangenes sysselsettelse.

Idet reglementet var bundet av straffelovens kapitel 2 §§ 24 og 38, og fengselslovens § 7, kunde det bare pålegge straffanger under 15 år arbeidsplikt. Disse skulde derfor efter reglementets § 50 sysselsettes på en for deres alder og krefter passende måte. Forøvrig burde der, såvidt det med orden og sikkerhet i fengslet kunde bestå og omstendighetene tillot det, sørges for at alle fanger gaves anledning til, om de ønsket det å beskjeftige sig med passende arbeide. Straffanger måtte dog ikke, uten under særegne omstendigheter, tilstedes passende beskjeftigelse utenfor celle. De nærmere bestemmelser med hensyn til fangenes beskjeftigelse med arbeide og tilsynet dermed blev å avgi av bestyreren i forening med tilsynsmennene med overøvrighetens approbation.

Hvad en fange kunde fortjene ved arbeide for andre eller — i tilfelle av at han beskjeftigedes for fengslets regning — hvad der efter fengselslovens § 7 måtte tilståes ham i arbeidslønn, kunde han efter samme reglementsparagraf disponere over enten til å forskaffe sig ting som det i fengslet var tillatt ham å ha, eller på annen måte. Blev ikke pengene disponert straks, hadde vaktmesteren å forvalte og opbevare dem til fangens utgang av fengslet.

Det kan her tilføies at i reglementet for fangebehandlingen i hjelpefengslene og tinglagsarrestene av 17 oktober 1888 blev det i § 12 bestemt at der såvidt det med orden og sikkerhet i fengslet kunde bestå, og omstendighetene tillot det, burde sørges for at alle fanger blev gitt anledning til om de ønsket det, å beskjeftige sig med passende arbeide.

I bestemmelsene angående de bestyrelsene for rikets distriktsfengsler på hvilende plikter, utferdiget samtidig med distriktsfengslenes fangebehandlingsreglement 22 januar 1885, blev det pålagt bestyreren i forening med tilsynsmennene bl. a. å søke fangenes beskjeftigelse med arbeide ordnet på hensiktsmessigste måte og foranledige anskaffet fornødne materialier og redskaper, samt bestemme den arbeidsgodtgjørelse der av fengslet kunde tilståes fangene, og påse at denne kom dem tilgode m. v. Og under

sit nærvær i fengslet skulde de hovedsakelig ha sin oppmerksomhet henvendt på bl. a. at fangenes beskjeftigelse foregik på behørig måte.

Ved de instruksjoner som blev utferdiget for vaktmestrene, i det vesentlige overensstemmende med et utkast fra departementet av 17 oktober 1888, blev det pålagt dem å stå for arbeidsdriften innen fengslet, og forøvrig gitt forskjellige bestemmelser om fangenes arbeide.

De ovenfor nevnte bestemmelser om bestyrernes plikter påla dem årlig å sende Justisdepartementet en kortfattet beretning om fengslets samtlige forhold. Justisdepartementet blev derved sat i stand til å avgi en samlet «Beretning om Rikets distriktsfengsler». Et avsnitt i disse beretninger handlet om fangenes beskjeftigelse.

I den første beretning, for årene 1885 og 1886, som utkom i 1888, gives en kort almindelig skildring av arbeidsforholdene i distriktsfengslene på den tid.

Da en uvirksom hensittende i cellene selvfølgelig i flere henseender var skadelig for fangene og i mange tilfelle vilde kunne motvirke det tilsktede resultat av straffen, hadde jevnlig, meddelelse det i beretningen, såvel Justisdepartementet, som de der på dettes vegne inpsierte fengslene, fremholdt for fengselsbestyrelsene viktigheten av at der stadig kaddes anledning til å sysselsette fangene med passende arbeide. Imidlertid kunde der i de fleste av distriktsfengslene vanskelig bli spørsmål om nogen ordnet arbeidsdrift i likhet med den der fant sted i strafanstaltene. Fengslene var dertil for små, fangebelegget var stadig vekslende såvel i størrelse som med hensyn til fangenes alder, duellighet m. v., likesom fangene i regelen hensat i fengslene i for kort tid til å kunne oplæres eller opøves i nogen gjerning. Til en mere utviklet arbeidsdrift vilde der også utkreves større bevilgninger til redskaper og materialier, enn der i regelen kunde erholdes av fengselsdistriktene. Man var således som oftest henvist til å søke fangene beskjeftiget med sådant arbeide som lot sig tilveiebringe uten noget synderlig utlegg, og som ikke forutsatte nogen særlig kyndighet hos fangene.

De arbeider som man særlig hadde kunnet sysselsette fangene med, hadde ifølge beretningen navnlig været: drevplukking, spikking av økseskafter, river, blomsterpinner, pøsepinner, leketøi og forskjellig mindre husgeråd, forskjellig håndverksarbeide, garnbinding, klistring av konvolutter og fyrstikesker, vedskjæring (for varetektsfanger) og annet arbeide for fengslet, reparasjon av egne klær samt søm, strikking og spinning for kvinnefanger.

Fangene blev i almindelighet beskjeftiget for fengslets regning. Men å tilstå dem nogen arbeidsgodtgjørelse herfor, som der efter fengselslovens § 7 var adgang til, blev der sjelden spørsmål om. Grunnene hertil var de samme som trådte hindrende iveien for en ordnet arbeidsdrift. I de tilfelle hvor godtgjørelsen var gitt, hadde denne bestått i at vedkommende fange av salgsutbyttet hadde fått enten det hele eller en del, eller at det hadde været fangen tillatt ved løslatelsen å medta de forarbeidede gjenstander, likesom der til varetektsfanger også var gitt nogen godtgjørelse ekstra i tobak, snus eller mat.

Arbeidsdriftens inntekter og utgifter fremgår ikke av beretningene.

Da straffeprosesloven av 1 juli 1887 trådte i kraft 1 januar 1890, blev der til de eldre lovbestemmelser om fangenes sysselsettelse knyttet en uttrykkelig bestemmelse for varetektsfangenes vedkommende. Efter lovens § 242 var det dem tillatt å skaffe sig beskjeftigelser som ikke strød mot fengslingsens øimed og god orden. Om de ønsket det, skulde de, såvidt mulig, søkes beskjeftiget ved arbeide i fengslet mot passende godtgjørelse.

Der var nu ved reglementer og instrukser gitt de bestemmelser om fangenes arbeide i distriktsfengslene som kunde gives innenfor de av lovgivningen optrukne grenser.

Dette var imidlertid ikke tilstrekkelig for øiemedet.

Ekspedisjonschefen for fengselsvesenet fant i 1891 å burde sende Justisdepartementet en ny forestilling om saken i tilknytning til departementets cirkulære av 1882.

Saken var, uttalte ekspedisjonschefen, ennu ikke tilfredsstillende ordnet. På sine steder hadde man vistnok set sig istand til å gi fangene en passende sysselsettelse. Men på andre steder var det arbeide, hvormed fangene beskjef-tigedes, litet egnet til å vekke deres interesse og arbeidslyst. Og på adskillige steder blev der slet ikke skaffet fangene noget arbeide. Det var vistnok så at der for mange fengslers vedkommende kunde være vanskelig å få innrettet en velordnet arbeidsdrift. Men i mange tilfelle måtte man kunne sysselsette fangene på en heldigere måte. En fornyet henvendelse til fengselsbestyrerne vilde derfor være gavnlig. Nogen ordentlig arbeidsvirksomhet vilde neppe, fremhevet ekspedisjonschefen, kunne ventes drevet i et fengsel, medmindre der mellem betjeningen fantes nevenyttige personer, der forstod eller med letthet kunde sette sig inn i de arbeider der hensiktsmessig kunde utføres i fengslet, og som kunde veilede fangene i disse. Det vilde derfor være i høi grad ønskelig om der ved besettelsen av poster i fengslene blev tatt fremtredende hensyn til personer med sådan ferdighet og evne. Ekspedisjonschefen henstillet til departementet at overøvrighetenes opmerksomhet særlig måtte bli henledet herpå.

Ved denne forestilling blev det trukket frem i forgrunnen et spørsmål av den mest avgjørende betydning for utviklen av arbeidsdriften i fengslene. Uten de rette menn til å lede arbeidet og veilede fangene vil arbeidsdriften aldrig bli tilfredsstillende, hvor gode bestemmelser der enn blir gitt i reglementer og instrukser.

Justisdepartementet fulgte ekspedisjonschefens opfordring og anmodet i cirkulære av 16 mai 1891 amtmennene om å virke for at der måtte bli tilveiebragt en så tilfredsstillende ordning av arbeidsdriften i distriktsfengslene som forholdene tillot, og særlig også om ved besettelsen av vaktmester- og slutterpostene å ta i fortrinlig betraktning personer der var skikket til å lede en passende arbeidsdrift.

Denne tanke fulgtes videre i et cirkulære til amtmennene av 21 april 1893. De underordnede tjenestemenn ved straffearbeidsanstaltene og ved Kristiania distriktsfengsel hadde søkt om departementets medvirkning til at vel anbefalte fengselsbetjenter fortrinnsvis måtte komme i betragtning ved besettelsen av vaktmesterpostene ved distriktsfengslene. Departementet fant å burde etterkomme anmodningen og henstillet derfor i nevnte cirkulære til amtmennene om ved besettelsen av vaktmesterpostene å ha opmerksomheten særlig henvendt på duelige ansøkere av omhandlede klasse. I sin begrunnelse herav hadde departementet bl. a. særlig pekt på at man ved å erverve duelige fagmenn for disse vaktmesterposter på en hensiktsmessig måte vilde kunne opnå å ophjelpe arbeidsdriften i disse fengsler.

Under arbeidet med lovbestemmelser om forsømte og forbryderske barn fandt straffelovkommisjonen å burde foreslå visse forandringer i straffeloven, som vil bli å sette i kraft samtidig med loven om barnene, uten å avvente en helt ny straffelov.

I sit utkast til lov om tvangsopdragelse av 1892 foreslog kommisjonen nemlig bl. a. bestemmelsen i straffelovens kapitel 2 § 38 om arbeidsplikt for fanger under 15 år utvidet til fanger under 18 år (utkastets § 34, II). Kommisjonen fant dette i høi grad påkrevet. Da disse unge personer ikke kunde dømmes til vann og brød, utholdt de ofte fengselsstraffer på almindelig fangekost av lang varighet, og intet kunde være skadeligere for sådanne ungdommer enn å tilbringe hele denne tid i ørkesløshet eller ialfall uten stadig og hensiktsmessig arbeide. Det burde derfor gjøres til en rett som en plikt for dem å arbeide.

Justisdepartementet var enig heri (Ot. prp. nr. 34 for 1893). Det fant dog at bestemmelsen om unge fangers arbeidsplikt burde overflyttes til kap. 2 § 24, som samtidig antokes å burde gives en noget endret avfatning. Departementet foreslog derfor straffelovens kapitel 2 § 24 gitt følgende form:

«Personer under 18 år, der utstår fengselsstraf, blir enten i enrum eller i fellesskap å sysselsette på en efter deres alder og krefter avpasset måte — —.

Også personer over 18 år bør, om de ønsker det, såvidt mulig søkes beskjeftiget med arbeide i fengslet.»

Proposisjonen kom ikke under behandling i 1893, hvorfor den blev fremmet påny i 1894 (Ot. prp. nr. 12 for 1894). Ovennevnte redaksjon av kapitel 2 § 24 blev her gjentat uforandret. Da heller ikke denne proposisjon rak frem til behandling, blev den atter fremsat i 1895 med uforandret redaksjon av kapitel 2 § 24 (Ot. prp. nr. 3 for 1895).

Saken blev nu behandlet i Justiskomiteen. Denne foreslog at heller ikke fanger over 18 år lengere skulde ha rett til å undslå sig for å utføre det arbeide hvormed de søktes beskjeftiget, og strøk derfor ordene «om de ønsker det» i 2det ledd (Innst. O. I. for 1895, side 7).

Da saken ikke kom til behandling i Odelstinget, blev proposisjonen for fjerde gang fremmet i 1896. Justisdepartementet uttalte her at det var fullstendig enig med komiteen i at det måtte ansees som litet hensiktsmessig å pålegge lengere frihetsstraffer uten at der sørgedes for at fangene blev beskjeftiget med arbeide, og i at dette ikke vilde kunne gjennomføres uten at fangene var forpliktet til å utføre det arbeide der anvistes dem. Komiteens forslag gik derfor efterdepartementets mening i den riktige retning. Til tross herfor fant departementet dog ikke å burde anbefale at der nu fremsattes proposisjon overensstemmende hermed. Det var nemlig departementet bekjent at straffelovkommisjonen i den aller nærmeste fremtid vilde fremkomme med forslag til ny lov om fullbyrdelse av frihetsstraff, og at her vilde bli foreslått arbeidsplikt for begge de arter frihetsstraff som straffelovforslaget vilde medføre. Vedtoges disse forslag, vilde der altså opnåes en ordning som den komiteen og med den departementet fant å være den rette. Men under disse omstendigheter trodde departementet ikke at tiden var inne til å gjøre nogen forandring på det omhandlede felt. Som forholdene efter det utviklede nu stillet sig, trodde departementet imidlertid at det vilde være rettest for tiden heller ikke å gjøre nogen sådan forandring med hensyn til sysselsettelsen av fanger mellem 15 og 18 år som det i de foregående år hadde foreslått. I de største fengsler beskjeftigedes allerede nu disse fanger med arbeide. Men der sat også mange av dem rundt i landets mindre distriktsfengsler. Og her vilde det tidligere forslag nødvendiggjøre forandringer som det ikke nu var beleilig å foreta. Departementet antok efter dette at der i det hele nu ikke burde foreslås nogen forandring i straffelovens kapitel 2 § 24 (Ot. prp. nr. 7 for 1896 side 4—6).

Justiskomiteen gik ut fra at der kunde komme til å hengå adskillige år

inntil den nye straffelov og den nye straffullbyrdelseslov kunde tre i kraft. Komiteen fant derfor ikke at der forelå tilstrekkelig grunn til å frafalle innstillingen av 1895 i heromhandlede henseende. Vistnok vilde gjennomførelsen av regelen om arbeide under den daværende fengselsordning mange steder bli ufullkommen, men heller ikke dette var efter komiteens mening tilstrekkelig grunn til å opgi selve regelen (Innst. O. I. for 1896, side 6—7).

Komiteeens innstilling blev vedtatt av Odelstinget og Lagtinget efter nogen uttalelser av Justisdepartementets chef, som ikke fremsatte noget motforslag, men alene bemerket bl. a. følgende: Han trodde ikke at komiteen ved sin redaksjon opnådde noget mere enn der allerede lå i fengselslovens bestemmelse. Han tenkte at forholdene efter denne lovbestemmelse vilde bli som hittil. Allerede nu hadde administrasjonen gjort hvad gjøres kunde for å innføre arbeide i fengslene. Men det hadde støtt på så store vanskeligheter at man hadde måttet erkjenne det umulige i å få en tilfredsstillende ordning. Med det bestående system med distriktsfengsler vilde det vanskelig la sig gjøre å innføre nogen rasjonell arbeidsdrift overalt. Det vilde ikke være mangel på erkjennelse fra administrasjonens side av det nyttige i å innføre arbeide i vore distriktsfengsler — ti den erkjennelse hadde meget lenge været tilstede —, men det vilde være praktiske vanskeligheter som vilde stille sig iveien. Det hadde komiteen også forsåvidt gitt rum for, idet den sa at fangene «såvidt mulig» burde søkes beskjeftiget (St.fhl. 1896, 8 D, side 278—279).

Ved loven av 6 juni 1896 om forandringer i straffeloven av 1842 blev så kapitel 2 § 24 forandret som av Justiskomiteen foreslått. Også straffanger over 15 år var således nu pålagt arbeidsplikt. Forandringen trådte dog først i kraft 1 september 1900 samtidig med loven om forsømte barn.

I sit foreløbige utkast til hel ny straffelov av 1887 hadde Getz optatt arbeidsplikt for alle straffanger (§§ 17 og 27). Den forskjel som straffeloven av 1842 i dette stykke gjorde mellem fanger i strafarbeidsanstaltene og i de lokale fengsler, blev således foreslått ophevet. Nogen begrunnelse herav blev ikke gitt og fantes vel nu også overflødig.

Getz's straffelovsutkast av 1893 hadde ingen bestemmelse om fangers arbeidsplikt, idet ordningen av dette spørsmål blev henvist til de nærmere regler om fangenes behandling m. v. som forutsattes gitt ved en særskilt lov. På samme måte blev forholdt i straffelovkommisjonens utkast av 1896, de kgl. proposisjoner, Stortingets komiteinnstillinger og straffeloven av 22 mai 1902 § 26.

Ut fra disse forutsetninger tok straffelovkommisjonen bestemmelsene om fangers arbeide op i sit utkast til lov om fengselsvesenet og om fullbyrdelse av frihetsstraffer av 1896. Arbeidsplikt blev her foreslått pålagt alle straffanger. Nogen nærmere begrunnelse blev ikke gitt, heller ikke i de proposisjoner og innstillinger som lå til grunn for fengselslovene av 21 mai 1900 og 12 desember 1903.

Fengselsloven av 1900 blev ikke gjort gjeldende for de lokale fengslers vedkommende. Fengselsloven av 1903 blev derimot for disse fengslers vedkommende delvis sat i kraft fra 1 april 1904. Fra sammedag overtok Staten disse fengslers forvaltning.

Lovens bestemmelser om krets- og hjelpefengslene blev forøvrig sat i kraft samtidig med den nye straffelov fra 1 januar 1905 — bortset fra et par bestemmelser som ikke berører fangenes arbeide.

Hvad angår de midlertidige bestemmelser om fangenes arbeide som gjaldt i tiden 1 april — 31 desember 1904, finner vi å kunne henvise til kronprinsregentens resolusjon av 9 mars 1904, Fængselsstyrelsens cirkulære til amtmennene av 21 mars s. å. og de samme dag vedtagne forandringerr i fangebehandlingsreglementet av 22 januar 1885 § 20. Man skal dog hefte oppmerksomheten ved at med hjemmel i fængselslovens § 47 blev fra 1 april 1904 varetektsfanger pålagt arbeidsplikt.

Efterat der så 12 desember 1904 var utferdiget Røglement for krets-fængslene og de større hjelpefængsler, gjelder fra 1 januar 1905 bl. a. følgende bestemmelser om fangenes arbeide i krets-fængslene og de større hjelpefængsler (reglementets kapitel 21):

Alle fanger undtagen militære arrestfanger er forpliktet til å arbeide, og der bør sørges for at de såvidt mulig beskjeftiges. Dog kan fanger som utstår skjerpel fængsel, lates uten arbeide. Likeledes kan andre fanger, som blot hensitter ganske kort tid i fængslet, lates ubeskjeftiget, hvis det medfører uforholdsmessig vanskelighet å sysselsette dem med arbeide. Disse siste undtagelsesbestemmelser var begrunnet med at for fanger der kun skulde være i fængsel nogen få dager, vilde det ofte kunne være meget vanskelig å få ordnet en arbeidsvirksomhet som dreves med ordentlig alvor. Det vilde derfor være riktigst at administrasjonen fik frie hender i de omhandlede tilfelle (Ot. prp. nr. 2 for 1903/04, side 2, 7 og 8).

Heftefanger og varetektsfanger kan beskjeftige sig med arbeide som de selv skaffer sig, og som ikke strider mot god orden eller sikkerhet i fængslet. Skaffer de sig ikke selv noget, pålegges der dem et arbeide. Fanger der utholder straff av arrest, kan av vedkommende befalingsmann pålegges å utføre militære tjenesteplikter, men kan ikke pålegges annet arbeide. De kan beskjeftige sig med arbeide som de selv skaffer sig, og som ikke strider mot god orden eller sikkerhet i fængslet. Hvis de ønsker det, skal de søkes beskjeftiget av fængslet.

Fanger som har rett til selv å skaffe sig beskjeftigelse, og som skaffer sig sådan, beholder selv arbeidets utbytte. Dog kan fængslets bestyrer bestemme at utbytte av heftefangers arbeide skal tilfalle Staten, når de ikke selv sørger for sit underhold. Utenfor det foran nevnte tilfelle tilfaller arbeidets utbytte alltid Staten, og fangen har ikke rett til nogen del derav. Viser fangen flid og god opførsel, kan der imidlertid til opmuntring og hjelp for ham tilståes ham et mindre beløp som arbeidspenger. Dette gjelder dog ikke bøteavsonere.

Med hensyn til fangenes sysselsettelse i småfængslene finner vi det tilstrekkelig å henvise til reglementet for disse fængsler av 1 mars 1905.

Innen vi avslutter denne oversikt over fangenes arbeide i de lokale fængsler, skal vi meddele følgende sammendrag (vi ser bort fra militære fanger):

Ingen av fangene hadde arbeidsplikt, før sådan blev pålagt straffanger under 15 år ved straffelovsforandringen av 3 juni 1874. Fra 1 september 1900 fikk i henhold til straffelovsforandringen av 6 juni 1896 også straffanger over 15 år arbeidsplikt. Og endelig blev ved fængselsloven av 12 desember 1903 arbeidsplikt pålagt varetektsfanger fra 1 april 1904.

Til slutning kan det være på sin plass her å gi følgende utdrag av regnskapet for samtlige krets-fængsler og større hjelpefængsler for årene 1904/05, som er det første år Staten forvaltet fængslene, 1913/14, som er 10-året efter overtagelsen og tillike siste regnskapsår før de ekstraordinære forhold begynte sommeren 1914, og endelig siste regnskapsår, 1917—18.

	1904—1905	1913—1914	1917—1918
Arbeidsdriftens	kr.	kr.	kr.
Bruttoinntekter	14050	40400	66550
Utgifter	11200	23450	39600
Nettoinntekter	2850	16950	26950

Fra den første til den siste av disse perioder er fangetallet fordoblet. Men nettoinntektene er som man ser nesten 10-doblet. Utviklingen har således gått i riktig retning. Men arbeidsvirksomheten er visselig ikke utviklet således som den bør kunne bli. Det er spørsmålet om hvad der videre kan gjøres til fremme av arbeidsvirksomheten i disse fengsler, som det kgl. departement har stillet os, og som vi i det følgende vil forsøke å besvare.

II.

Forhold som gjør det vanskelig å ordne arbeidsdriften i kretsfengslene og hjelpefengslene.

Under de drøftelser om fangenes sysselsettelse i lokalfengslene som er skildret i foregående avsnit, er i tidens løp stadig blit fremholdt hvor vanskelig det er å få en ordnet arbeidsdrift igang i disse fengsler.

En vesentlig grunn hertil er at fangenes opphold i fengslet i overveiende grad er ganske kort.

Til belysning av dette forhold meddeler vi følgende opgave for de tre siste budgetår over den tid, hvori de fra kretsfengslene og de større hjelpefengsler utgatte straffanger har sittet i straff:

	1915—1916		1916—1917		1917—1918	
	Antal fanger	%	Antal fanger	%	Antal fanger	%
1—2 dager	2757	19,9	2567	19,2	1066	14,4
3—5 «	4292	30,9	4001	29,9	1858	25,2
6—10 «	3543	25,5	3335	24,9	1923	26,0
11—15 «	1265	9,1	1212	9,0	710	9,6
16—20 «	624	4,5	824	6,1	553	7,5
21—30 «	529	3,8	547	4,1	446	6,0
31—60 «	594	4,3	576	4,3	508	6,9
61—90 «	182	1,3	224	1,7	213	2,9
91—120 «	63	0,5	86	0,6	96	1,3
over 120 «	28	0,2	21	0,2	15	0,2
Tilsammen	13877	100,0	13393	100,0	7388	100,0

Tar vi særskilt for os de to første år, hvis procenttal faller meget nøie sammen, vil vi se at ikke mindre enn en femtedel av fangene hadde sittet i straff

bare 1 á 2 dager, halvparten i høist 5 dager, tre fjerdedeler i høist 10 dager, ni tiendedeler i høist 20 dager. Av mere enn 27 000 straffanger i de to år til sammen hadde bare 2850 eller omtrent 10 % sittet i straff mere en 20 dager og alene 604 eller vel 2 % i to måneder og derover

I 1917—18 var der adskillig færre bøteavsoninger enn i de to foregående år. Dette har særlig ledet til å forminske antallet av de korteste straffer. Men ikke destomindre hadde omtrent to tredjedeler av fangene sittet i straff høist 10 dager.

Straffetidens gjennomsnittlige lengde var følgende antal dager:

	1915—16	1916—17	1917—18
for bøteavsonere	6,4	6,3	7,1
for andre straffanger	17,4	17,4	17,7
for straffanger ialt	10,0	10,3	13,5

Andre fanger (varetektsfanger) hadde gjennomsnittlig sittet i fengslet henholdsvis 13,5, 13,5 og 15,2 dager. Fængselsopholdene blev jo noget lengere for dem som gik over fra varetekt til straff i samme fængsel. Men nærmere opplysninger herom har vi ikke.

Allerede disse tall gjør det klart nok hvor vanskelig det er å få en ordentlig arbeidsvirksomhet igang. Men forholdet vanskeliggjøres yderligere derigjennem at det er så overordentlig mange av disse fanger, kanskje de fleste, som ikke har lært et arbeide skikkelig, eller ialfall ikke et arbeide som de kan utføre også i fengslet. Og kan ikke fangene et arbeide som passer i fengslet, er fængselsopholdene i det store og hele altfor korte til at man kan lære dem et annet arbeide.

Ennvidere er mange fanger, særlig bøteavsonere, ved innsettelsen i fengslet så ødelagt av svir og drik at de i flere dager ikke makter å arbeide. Varetektsfanger er ofte så optatt av sin sak og lever så i håpet om å komme ut snarest at de ialfall i den første tid er litet egnet til å arbeide.

Hertil kommer at bortset fra Kristiania kretsfængsel har krets- og hjelpefængslene så fåtallig betjening at der hos den i almindelighet ikke kan forutsettes evne til å veilede eller lære op fanger utenfor meget snevre virksomhetsgrener. De aller fleste fængsler har jo bare vaktmester eller vaktmester og en betjent, nogen få fængsler 2 á 3 betjenter og alene Bergens kretsfængsel nogen flere. Mange betjenter — ialfall utenfor Kristiania kretsfængsel — har liten håndverkskyndighet eller annen fagdannelse. Ledelsen av fangenes arbeide kommer derfor i alt vesertlig til å hvile på vaktmesterne. Ved ansettelsen av disse legges der megen vekt på at de er håndverkskyndige. De fleste av de nuværende vaktmestre har været opsynsbetjenter ved landsfængslene efter forut å ha været håndverkssvenner. De har således i almindelighet gode forutsetninger for vaktmestertillingene. Men det gjelder jo om dem som om de fleste andre mennesker, at de i almindelighet ikke er faglærte på mere enn et enkelt område. Gjennem sin tjeneste ved de større fængsler eller undertiden på annen måte kan de nok ofte ha skaffet sig nogen kyndighet også i andre fag. Men deres fagkrets blir ialfall stærkt begrenset.

Det er alle disse forhold som gjør det så overordentlig meget vanskeligere å få arbeidsdriften igang i lokalfængslene enn i fængsler med lengere straffetider og med større og derfor mere alsidig sammensat funktionærstab.

Vi skal tilføie at man også i andre land står overfor de samme vanske-

ligheter. Eksempelvis kan nevnes at Krohne i sin «Lehrbuch der Gefängnis-kunde» hevder at som følge av de særlige vanskeligheter som ordningen av arbeidsdriften i de små fengsler volder, vil det være det riktigste å la fanger med straffer på under 14 dager slet ikke arbeide. I det preussiske reglement for strafanstalter og større fengsler under Indreministeriet er det bestemt (§ 142, 3) at cellefanger med en straffetid av høist 2 uker i regelen lates uten arbeide. De beskjeftiges hvis de forlanger det, og arbeide som passer for dem, er forhånden.

III.

Arbeider for fanger i kretsfengslene og hjelpefengslene. — Hjelpemidler.

Efter hvad vi har nevnt i foregående avsnit, gjelder det først å finne arbeider som passer for ulærte fanger og for fanger som vistnok er faglærte, men hvis fag ikke kan utføres i fengslet, enten fordi det overhodet ikke egner sig til utførelse i et cellefengsel, eller fordi det enkelte fengsel ikke er utstyrt med verktøi m. v. for dette fag.

Disse arbeider bør enten være arbeider som ikke krever øvelse, og som derfor kan utføres av fanger som bare skal være i fengslet i ganske kort tid, eller arbeider som nok krever litt, men ikke megen øvelse, og som derfor kan utføres av fanger som skal sitte noget lengere tid i fengslet.

Så gjelder det videre å finne arbeider for faglærte fanger, hvis fag kan utføres i fengslet. Her blir der da spørsmål om hvilke arbeidsgrener (fag) fengslene bør skaffes utstyr til. Det synes ikke rimelig å la fengslene skaffe sig verktøi og andre redskaper for arbeidsgrener som der sjelden blir spørsmål om.

Komiteen har funnet det mest praktisk bare å bringe i forslag et begrenset utvalg av arbeider. Får fengslene rundt om i landet altfor mange arbeider å velge mellom, vil virksomheten lett bli spredt på så mange forskjellige ting at der ikke blir så meget av den enkelte ting som en fornuftig ordning av avsetningen krever. Og da vaktmesterne og betjentene som nevnt ikke kan forutsettes å være fagmenn på mere enn et begrenset område, vil det også av hensyn til deres egen oppøvelse og deres veiledning av fangene være hensiktsmessig å samle arbeidet om et rimelig utvalg. Men dette bør dog omfatte så mange arbeider av forskjellig slags at der i nogen utstrekning kan tages hensyn til fangenes evne og mulige interesser.

Ut fra disse synspunkter har komiteen i fellesskap valgt og vraket blandt en stor mengde ting, som dens enkelte medlemmer på forhånd hadde brakt i forslag. Herunder tok man hensyn ikke alene til om den enkelte ting i og for sig passet som fangearbeide, men også til det materiale den krevet, dens form, salgbarhet og praktiske anvendelse.

De arbeider som man efter denne gjennomgåelse blev stående ved som skikket til fangearbeide, er tatt op i den fortegnelse som er meddelt nedenfor.

Komiteen vil anbefale at denne fortegnelse godkjennes av Fengselsstyrelsen til bruk for kretsfengslene og hjelpefengslene.

Arbeidsdriften kan fremmes og utførelsen av arbeidet i mange tilfelle lettes ved forskjellige hjelpemidler.

Det er således efter komiteens mening av stor betydning at fengslene for mange tings vedkommende får enten modeller eller tegninger eller begge deler å holde sig til.

Komiteen vil anbefale at der skaffes hvert krets fengsel og større hjelpe-fengsel en modellsamling omfattende de modeller som er ført op på fortegnelsen. De av komiteen godkjente modeller vil bli tilstillet Fengselsstyrelsen.

Det vil sees at man for enkelte tings vedkommende har gitt anvisning på modell uten å ta denne op i samlingen. Dette er skjedd hvor vedkommende ting vil bli utført for en entreprenør som forutsettes å ha sin egen modell, eller hvor vedkommende ting både er nokså stor og ikke antages å kunne bli almindelig utført. For disse tings vedkommende bør modellen i tilfelle anskaffes av fengslet selv.

Nogen almindelig bestemmelse om modellsamlingens opbevaring er ikke godt å foreslå. Det får bero på forholdene i det enkelte fengsel, hvor den skal opbevares, og om dette skal skje i åpne hyller eller i lukket skap. Det kan i denne henseende være av interesse for fengslene å bli tilstillet bildet av Husflidsforeningens «Modelrekke for Selvhjelpskontorer».

Ennvidere vil man anbefale at de samme fengsler tilstilles de i fortegnelsen opførte tegninger. Bortset fra tegning nr. 17 finnes alle i de samlinger som er utgit av den Norske Husflidsforening. Foreningens disponent, hr. Gunvald Gulliksen, har velvillig meddelt at der ikke vil være noget til hinder for at departementet lar de omhandlede tegninger kopiere av. Man finner at dette bør gjøres, og vil anbefale at såvel disse tegninger som tegning nr. 17 mangfoldiggjøres ved lyskopiering og klebes op på kartong. Man får derved en ensartet samling som bare omfatter de tegninger som er godkjent for fengslene.

Til yderligere veiledning har man funnet det praktisk å forsyne fortegnelsen med forskjellige opplysninger om tingenes størrelse, materiale, redskaper m. v.

Man antar videre at det ialfall for hesters, båters og rivehoders vedkommende vil være praktisk å la enkelte fengsler skaffe de andre fengsler tilskårne emner etter bestilling. Man vil anbefale at fengslene blir underrettet om hvilke fengsler lager emner, og om at de samme fengsler om mulig også vil kunne levere emner til andre av de i fortegnelsen nevnte ting etter nærmere avtale. Man skal her peke på at fletninger til matter og tøfler kan selges til andre fengsler, hvor de så kan syes sammen.

Fengslene bør gjøres opmerksom på at det i mange tilfelle vil være fordelagtig å spesialisere arbeidet. Dette kan nok i nogen grad svekke interessen. Men gode grunner taler allikevel for å legge an på en hensiktsmessig fordeling av arbeidet. Man opnår derved å sysselsette fanger som bare har ganske kort tid, med deler av et arbeide som de lett kan gjøre, men som det vil være lite formålstjenlig å sette mere øvete fanger til. Eksempelvis kan nevnes at én fange spikker hester, en annen setter dem på fjel og hjul, én fange syr manillatøfler av fletter som andre har flettet, en fange klipper skår i pappstrimlene til eggkasseinnretninger, en annen setter dem sammen, en tredje klistrer og en fjerde bunter dem.

Endelig vil man anbefale at der gives fengslene anvisning på lærerbøker som kan gi vaktmesterne nærmere opplysninger om fag som ikke er deres eget, og som kan være nyttig lesning for fangene.

Efter komiteens mening bør det pålegges fengslene som regel å holde sig til de ting og arbeidsgrener som er nevnt i fortegnelsen. Dette bør dog ikke

hindre at også andre arbeider, som efter forholdene finnes mere formålstjenlige, kan utføres.

Det bør videre bestemmes at faglærte fanger fortrinsvis bør arbeide med vedlikehold av fengslets bygninger og inventar. Forøvrig bør de anvendes til i hensiktsmessig utstrekning å forberede arbeider for mindre øvete fanger og på annen måte arbeide til salg.

Kvinnefanger bør fortrinsvis arbeide for fengslets eget bruk, dernæst til avsetning (direkte eller gjennom forretninger).

Efter det vi foran har nevnt om vaktmesternes begrensede fagkyndighet, vil vi anbefale at der åpnes vaktmesterne adgang til med bestyrerens samtykke å tilkalle fagmenn, når det er hensiktsmessig å sette fanger til arbeider som fengslets tjenestemenn ikke har tilstrekkelig kyndighet i.

Fortegnelse

over

Arbeider for fanger i kretsfengslene og hjelpefengslene.

Arbeider for mannsfanger.	Modell- nummer.	Tegning- nummer.	Anmerkninger
A. Arbeider for ulærte fanger.			
I. Arbeider, som ikke krever øvelse (arbeider for fanger på ganske kort tid).			
1. Spikking av tobakspinner.			Modell fra vedkommende tobaksfabrik.
2. Spikking av blomsterpinner.	1		Lengde 30, 50, 60 og 80 cm. Tykkelse forholdsvis. Som materialier anvendes rettkløvd og kvistfri gran eller furu.
3. Spikking av plantemerker.	2—7		Som materialier anvendes rettkløvd og kvistfri gran eller furu.
4. Spikking av rivetinder (med tinding av river)	24—25		Se nr. 42.
5. Spikring av lekeskamler (med avpussing).		12	
6. Utboring av små hjul til lekehester og vogner.	8—10		Hertil kan brukes et almindelig centrumsbor, hvor flatskjæret (skøvlen) er avfilt.
7. Anbringelse av hjul og fjel under lekehester og hjul under vogner.		8—10	

	Modell- Tegning- nummer, nummer.	Anmerkninger.
8. Sopelimer.		
9. Visper.		Birkeris til visper tages i sevjetiden, da barken er let å ta av. Riset tørres. Til surring av skaf-tet brukes tæger eller skjener av pil.
10. Drevpilling.		
11. Fletting til dørmatter (kokus-garn, appelsinkassegarn).		Se nr. 53. Plattingen legges av 5 eller 7 parter garn efter tykkelsen.
12. Fletting til tøfler av manilla-garn og appelsinkassegarn.		Se nr. 54. Plattingen legges av 5 eller 7 parter garn efter tykkelsen.
13. Eggkasseinnretninger av papp.		Modell og redskap med veiledning fåes fra Trondhjems kretsfengsel, avdeling B, jfr. nr. 45.
14. Skjæring av skoremmer.		Hertil må kun brukes avfall av fettlær.
	Forskjellig arbeide for forretninger m. v., såsom:	Ved denne slags arbeider skaffes modeller fra vedkommende forretning.
15. Forsynarbeide.		
16. Klistring av færdigskårne poser og konvolutter.		
17. Sammensetning av klæsklyper.		
18. Vedsaging og vedhugging (også for andre enn fengslet).		
19. Juletrekurver (av spån og papir) og annen juletrepynt.		
20. Pussing av blik- og metalarbeide.		
21. Sying av knapper på kartong.		
22. Klinking av blikknapper.		

	Modell- nummer.	Tegning- nummer.	Anmerkninger.
II. Arbeider, som krever litt, men ikke megen øvelse (arbeider for fanger på noget lengere tid).			
a) Trearbeider.			
Leketøi:			
23. Hester på hjul.	8—9		Emner fåes fra Akershus landsfengsel.
24. Vogner.	10		
25. Dukkesenger.	11		
26. Skamler.	12		
27. Trillebærer	13—14		
28. Spader.	15		
29. Båter.	16		Emner fåes fra Akershus landsfengsel.
30. Blomsterpinner, høvlede.	17		Lengde 50, 65 og 80 cm. Tykkelse forholdsvis.
31. Hjørnehyller.		1	
32. Kjøkkenhyller.		2	
33. Pussekasser, spikret.		3	
34. Knivkasser, spikret.		4	
35. Spekefjeler.		5	Av gran eller helst av bjerk.
36. Håndklæhyller.	18	6	
37. Saltkar, melkar.		7	
38. Gryteunderlegg.		8	
39. Skjeer.	19	9	
40. Slever.	20—22	10-12	Skjeer og slever forarbeides av rettkløvd, rått tre, helst bjerk, og av så tykt tre at et emne fåes på hver side av marven. Skjeen eller sleven tildannes, uthules og henges op til tørring for senere å avpusses.
41. Såpetraug.	23	13	Samme bemerkning som ved nr. 39 og 40.
42. River.	24—25		Rivehoder forarbeides av grønnask eller sterk bjerk, tinder av bjerk, skaftet av kvistfri gran eller furu. Skaftets lengde 185 cm. (modell nr. 24) og 130 cm. (modell nr. 25). Emner til rivehoder fåes fra Akershus landsfengsel.

	Modell- Tegning- nummer. nummer.	Anmerkninger.
43. Filskafter, dreiede.	14-15	
44. Flaskekasser til bryggerier og mineralvandfabrikker.		Modell fra vedkommende bryggeri eller mineralvandfabrik eller fra Trondhjems kretsfengsel, avdeling B.
45. Eggkasser.		Modell fra Trondhjems kretsfengsel, avd. B.
b) Spånarbeider (med høvling av spån).		16, a-b Tegningene viser høvel og ambolt. Til spånmaterialier brukes runde, ferske stokker av furu eller asp. Stokkene kappes i lengder etter behovet og kløves etter marven i stykker som passer for høvlingen.
46. Eksportkurver, 5-liters.	26	
47. Torvkurver, 8- og 12-liters.	27—28	
48. Barnekurver, ½ og 1-liters.	29—30	
c) Forskjellige arbeider.		
49. Ståltrådarbeider.		
50. Binding av fiskegarn.		
51. Innsyng av glaskavler til fiskegarn.		
52. Tilskjæring av korker til fiskegarn.		
53. Syng og veving av dørmatter (kokusgarn, appelsinkassegarn).		Modeller og bretter til å sy mattene på fåes fra Akershus landsfengsel.
54. Syng av tøfler av manillagarn og appelsinkassegarn.		Modeller med veiledning fåes fra Trondhjems kretsfengsel, avd. B.
55. Maskinstrykking og masking.		

E. Arbeider for faglærte fanger.

Fengslene bør efter sin størrelse ha verktøi til håndverkere i flere eller færre fag i følgende rekkefølge (jo større fengsel, jo flere håndverk):

1. Snekkere, 2. Skomakere, 3. Skreddere, 4. Malere, 5. Blikkenslagere, 6. Murere, 7. Dreiere, 8. Salmakere, 9. Bokbindere.

Dessuten bør ethvert fengsel av smedverktøi ha en liten skruestikke, en liten ambolt og noen filer.

For snekkeres vedkommende gjøres oppmerksom på følgende arbeider som særlig hensiktsmessige:

Melkasser, vedkasser.

Blomsterstativer.

17

Taburetter.

18

Større skamler.

19

Enkle bord.

Enkle stoler.

Almindelige kommoder.

Havebenker.

Anm. Såfremt det på grunn av særlige forhold skulde være hensiktsmessig å sette en fange til å arbeide vanskeligere eller mere sammensatte ting, kan der bli spørsmål om gyngestoler og krocketpill. Modell til gyngestoler kan fåes fra Akershus landsfengsel.

Arbeider for kvinnefanger.

1. Håndstriking av vaskekluter, våtter, strømper, raggesokker.
2. Maskinstriking og masking av vaskekluter, skurekluter, strømper.
3. Tøireparasjoner.
4. Søm, brodering, hekling.
5. Syng av tøfler av manillagarn og appelsinkassegarn.
6. Båndveving.

jfr. Mannsfanger, A 54.

IV.

Fangers arbeide for fengslet selv.

I reglementet for kretsfengsler og de større hjelpefengsler kapitel 21 § 4 er det bestemt at bestyreren har å iagttå, «at alt arbeide på fenglets bygninger som hensiktsmessig kan gjøres av fanger, utføres av disse, og at alle forødenhetsgjenstander til fengslet under samme forutsetning tilvirkes og istandsettes av fangene.»

Denne bestemmelse er uttømmende forsåvidt angår fangers arbeide med bygninger og inventar, men har intet om fangers arbeide med husgjerningen (som dog forutsettes i reglementets kap. 21 § 8). Dette har formodentlig aldrig voldt vanskeligheter, ingen fange har vel gjort innsigelse mot å arbeide med rengjøring, renovasjon m. v., fordi dette ikke var pålagt dem i reglementet. Ved en mulig revisjon av dette kapitel bør dog tages inn en bestemmelse om fangers anvendelse også til sådant arbeide.

Efter samme paragraf skal «arbeide utført for fengslet, verdsettes efter stedets almindelige priser».

Dette blir visselig i stor utstrekning ikke gjort. Verdsettelsene er meget ofte altfor lave og dertil innbyrdes meget avvikende. Efter de siste regnskaper har vi i fleng valgt ut noen eksempler herpå, som det kan ha sin interesse å meddele. Hugging av en favn ved er i et fengsel regnet til 3 kroner, i dets nabofengsel til 5 kroner, saging og hugging er etsteds regnet til 2 kroner pr. favn, et andetsteds til 10 kroner pr. favn, i et tredje fengsel til 1 krone pr. dag. I et fengsel er regnet 5 kroner for maling av en celle, i et annet fengsel samme beløp for maling av et cellegulv. Vask av inventartøi føres i et fengsel op med 7 kroner månedlig, i et annet med 1 krone daglig. Etsteds regnes 1 krone daglig for oppussing, maling m. v., et annetsteds 3 kroner daglig for murerarbeide.

Komiteen finner det å være av megen betydning at reglementets bestemmelser om arbeidets verdsettelse overholdes, og at der såvidt mulig følges ensartede regler herom.

Man vil derfor foreslå at betaling for fangers arbeide for fengslet beregnes således

1. for arbeide der i almindelighet utføres efter dagsbetaling, regnes 50 % av hvad fengslet hadde måttet betale frie arbeidere på egen kost,
2. for arbeide som hensiktsmessigst beregnes på annen måte (favn, m², stykke o. l.) regnes hvad fengslet ellers hadde måttet betale for samme arbeide.

Vi skal hertil bemerke følgende :

Fengslenes regnskaper bør gi et så treffende uttrykk for fangenes arbeidsvirksomhet som mulig. Det kan ikke være det mindste tvilsomt at regnskapene nu viser altfor litet utbytte, hvad hverken fengslet eller fengselsvesenet er tjent med. Hertil kommer at den ringe verdsettelse av arbeidet let kan øve uheldig innflydelse på funksjonærene. Når de vet at arbeidet ikke beregnes høiere enn nu vanlig er tilfellet, kan de let bli likegyldige for hvor hurtig arbeidet utføres. Blir arbeidet kostbarere, gir dette funktionærene større opfordring til omsorgsfull ledelse av arbeidsdriften.

Ved reglene for verdsettelsen er vi gått ut fra at der på den ene side er mange fanger som utretter like så meget arbeide som frie arbeidere, men at der på den annen side er kanskje ennu flere hvis arbeidsydelse er mindre, tildels

meget mindre enn frie folks. Vi har trodd å treffe et rimelig gjennemsnit ved å sette i post 1 de foreslåtte 50 %.

Meget kunde tale for å beregne alt fangearbeide etter dagsbetaling (timebetaling). I de fengsler det her gjelder, vil dette dog i mange tilfelle falle brysomt, det vil stille større krav til regnskapet over fangenes arbeidstid enn man kan kreve i disse fengsler med deres fåtallige funksjonærer. Vi har derfor foreslått den regel som har fått uttrykk i post 2.

Hvis man som almindelig regel går ut fra at fanger gjennomsnittlig yder halvt arbeide mot hvad frie arbeidere utretter, blir det for verdsettelsen det samme enten det verdsettes etter dagsbetaling eller etter stykbetaling. I første tilfelle forutsettes at der bare gjøres halvt arbeide, hvorfor der også bare settes halv betaling, i annet tilfelle settes der vistnok full betaling, men det forutsettes at arbeidet tar den dobbelte tid.

Det er vor mening at også husgjerning skal beregnes efter regelen i 1ste post, undtagelsesvis efter post 2 (f. eks. vedhugging efter favnepris). At husgjerningen skal verdsettes, er allerede nu fastslått regel, se eksemplet i Arbeidsbokens skjema.

I de danske arresthus skal som inntekt «anføres beløp som arresthuset tjener ved fangens arbeide ved husgjerning, brenneskjæring eller forarbeidelse av gjenstander til arresthuset eller lignende arbeider for arresthuset, hvorved dette spares for kontante utgifter. Betalingen for sådanne arbeider . . . anslæes som for frie arbeidere.»

Badens reglement for kretsfengslene og amtsfengslene av 1913 har i § 144 den bestemmelse at «fastsettelsen av daglønnen retter sig efter de på stedet vanlige satser under hensyntagen til fangenes ringere arbeidsydelse.» Det er den samme tanke som vi har funnet det praktisk å gjengi ved en fast gjennemsnittsprocent. Vi skal føie til at der er den forskjell mellem reglene i Baden og hos os (og i Danmark) at der i Baden ikke regnes dagløn for arbeide utført for fengslet selv.

Det personlige arbeide som fengslets funktionærer utfører for fengslet med bygninger, inventar o. l., enten alene eller sammen med fanger, bør der ikke regnes nogen inntekt for. Dette gjøres da såvidt vites heller ikke nu. Fangens delaktighet i arbeidet blir dog i alle tilfelle å regne til inntekt.

V.

Avsetningen.

Det er efter komiteens mening av vesentlig betydning for arbeidsdriftens fremme i kretsfengslene og hjelpefengslene å finne en tilfredsstillende ordning av avsetningen.

For å undgå lagring og for ikke å gjøre regnskapsførselen tungvintere enn nødvendig, bør salget av forarbeidede gjenstander gå gjennom forhandlere, fremfor som håndkjøp direkte fra fengslet, hvilket også har andre ulemper.

Man må her være opmerksom på at håndverksloven for byfengslers vedkommende ikke tillater arbeide efter bestilling. De fleste av de ting som er ført op i fortegnelsen, rammes ikke av denne bestemmelse, idet de går inn under husflid, ikke under håndverk. Disse ting kan altså arbeides efter bestilling. Men andre ting går jo inn under håndverksloven. Her får da gjøres ting som er let avsettelige, og som tilbydes forhandlere, når fengslet har et passende antal.

Komiteens medlem verksmester Aarstrand har om avsetningen uttalt følgende:

«Idet jeg går ut fra at en ensartet modellsamling blir tilveiebragt for samtlige landets kretsfengsler og større hjelpefengsler, måtte der kunne ansettes en felles kommisjonær, der fik endel procenter av omsetningen, foretok salget og dirigerte vareforsendelsene. Kommisjonæren fik fra tid til annen, f. eks. hvert kvartal, få opgave fra de forskjellige fengsler over oparbeidede fabrikata, og fengslene selv besørget da forsendelsen til de forskjellige kunder efter ordrer fra kommisjonæren.

Denne avsetningsmåte er prøvet ved Opstad tvangsarbeidshus i 3 år og er funnet å være både praktisk og billig.

Man undgår ved denne ordning grossistene som mellemmenn, og grosserernes fortjenste kommer fengslene tilgode ved direkte salg til de handlende.

En annen fordel er at man gjennom kommisjonæren får meddelelse om hvilke varesorter finner best avsetning, og man undgår å få store lagerbeholdninger.

Det ligger i kommisjonærens interesse å få varene best mulig betalt og han gir derfor også meddelelse om prisene på varemarkedet. Prisene blir også ens og man undgår det forhold som råder nu, at prisene på fabrikata ved landets fengsler er så helt forskjellige, at det nærmest kan ligne et konkurransesalg».

Komiteen vil anbefale

1. at håndkjøp i fengslene søkes undgått,
2. at Fengselsstyrelsen tar under overveielse om det skulde være fordelaktig for fengsler som det kunde passe for, å treffe avtale med en kommisjonær, som vilde påta sig å selge de ting som fengslene forarbeider, mot en viss procent av bruttosalget. Forutsetningen måtte være at det blev fengslene, ikke kommisjonæren som bestemte såvel de ting som burde gjøres, som de priser som de skulde selges for. Kommisjonæren måtte godkjendes av Fengselsstyrelsen.

Om rabatt på de ting som selges, ønsker komiteen å uttale følgende:

Hvis rabatt i det hele bør tilståes, bør den være ens for ethvert salg uanset salgssummens størrelse. Finnes der å burde innrømmes forhøiet rabatt når kjøpet kommer over et vist beløp, bør denne tilleggsrabatt bare omfatte den del av kjøpet som ligger over grensen, således at rabatten ikke samtidig forhøies for det beløp som ligger under denne.

VI.

Forskjellige spørsmål.

Komiteen har gjennomgått reglementets bestemmelser om arbeidspengene. Vi finner en maksimumsgrense av 15 øre daglig (kap. 21 § 11, 1ste og 2det ledd) for lav og vil foreslå at grensen settes op ikke ubetydelig. Vi gjør opmerksom på at arbeidspengene i Danmark går inntil 50 øre, i Sverige inntill 40 øre eller ved særlig flid og dygtighet inntil 60 øre.

Samtidig vil vi henstille til overveielse om ikke bestemmelsen i kap. 21 § 10, jfr. § 11 om at arbeidspenger ikke kan tilståes høteavsonere, bør opheves eller ialfall begrenses til høteavsonere på ganske kort tid.

I forbindelse med spørsmålet om arbeidspengene har man drøftet spørsmålet om annen påskjønnelse av fangene. Det vilde efter komiteens mening fremme arbeidsdriften betydelig om der blev adgang til å påskjønne fanger som utmerker sig ved flid i forbindelse med god opførsel, ved tobakk eller tilleggs-kost eller undtagelsesvis begge deler. Det er efter vor mening riktig hvad bestyreren av Kristiansands kretsfengsel uttaler herom i sin siste årsberetning: «Man savner nu et middel til å vise en øieblikkelig virkende påskjønnelse hvor og når en sådan er ønskelig eller på sin plass». Komiteen henstiller derfor til Fengselsstyrelsen å ta dette spørsmål op til overveielse.

Komiteens medlem vaktmester Lieskar har fremhevet ønskeligheten av å få gjort de funksjonærer som har med arbeidsdriften å gjøre, noget mere interessant for den enn de ofte er nu. Sikrest vil dette efter hr. Lieskars mening nåes ved å tilstå vedkommende funksjonærer en liten procent av arbeidsdriftens nettofortjeneste i året.

Komiteens øvrige medlemmer er bange for at en sådan ordning vil lede til mange vanskeligheter og konsekvenser og kan derfor ikke anbefale den. Man vil dog ikke undlate å gjøre opmerksom på at en sådan ordning finnes i de danske arresthus.

Man har gjennomgått de foreskrevne regnskaps skjemaer for arbeidsdriften, men har ikke noget å bemerke ved dem. Det er meget almindelig at vaktmesterne fører forskjellige hjelpeskjemaer til bruk ved arbeidsdriftens regnskap. Man har drøftet om sådanne hjelpeskjemaer burde reglementeres, men har ikke funnet grunn til å foreslå at det blir gjort. Man vil dog henstille til Fengselsstyrelsen å gjøre fengelsvaktmesterne bekjent med det skjema som føres av vaktmester Lieskar. Man finner det meget praktisk.

Det vilde fremme arbeidsdriften i krets- og hjelpefengslene betydelig om de i større utstrekning enn nu er tilfellet, hadde — efter fengslenes størrelse — særlige rum for arbeider som ikke hensiktsmessig kan utføres på samme celle hvor fangen sover, og andre rum av betydning for arbeidsdriften.

Som sådanne vil man nevne malerverksted, snekkerverksted for bånd-sag og større arbeider, materialrum, lagerrum, rum for redskaper og halvferdige fabrikater, som ryddes ut av cellene, av sistnevnte rum helst et i hver etasje.

Man vil foreslå at der tages hensyn hertil ved planleggelsen av nye fengsler, og at sådanne rum såvidt gjørlig søkes innrettet i eldre fengsler.

Komiteen henstiller videre til Fengselsstyrelsen å ta under overveielse om det ikke vilde være hensiktsmessig i en eller annen form å knytte til Fengselsstyrelsen en fagmann (fengselsmann) med den oppgave å være Styrelsens konsulent i spørsmål om fengslenes arbeidsdrift, kontrollere virksomheten i fengslene og muligens på annen måte bistå Styrelsen med disse spørsmål.

VII.

Aarsberetningene og arbeidsdriften.

Efter regler for årsberetninger (reglementets bilag 2) skal under nr. IV meddeles visse opplysninger om arbeidsvirksomheten. Komiteen vil foreslå at der her kreves fyldigere opplysninger enn nu foreskrevet.

Man finner således at post 1 og 2 bør slåes sammen til en ny post 1: Oppgave over de forskjellige arbeidsgrener hvori fangene har været sysselsatt, samt over de i hver arbeidsgren anvendte arbeidsdager efter følgende skjema:

i. M e n n.

Snekker- og tømmermannsarbeide.
 Smed- og blikkenslagerarbeide.
 Murarbeide.
 Malerarbeide.
 Skomaker- og salmakerarbeide.
 Skredderarbeide
 Dreierarbeide.
 Spånarbeide.
 Bokbinderarbeide.
 Leketøisarbeide. *)
 Spikking av bruksgjenstander.
 Papparbeide og poseklistring.
 Ståltrådarbeide.
 Arbeide av matter, tøfler m. v.
 Maskinstrykking.
 Garnbinding og forsynlegging.
 Fendel-, kork- og kavlararbeide.
 Drevpillling.
 Husgjerning (herunder vedhugging og saging
 for fengslet).
 Andre arbeider (som nevnes op):

Tilsammen: _____

Arbeidsdager for fanger med eget arbeide _____

Arbeidsdager ialt

Fangedager uten arbeide

Derav: Søn- og helligdager

Sykedager

Dager uten arbeide på grunn
 av arbeidsudyktighet forøvrig
 Dager uten arbeide på grunn
 av refselse.

Dager uten arbeide av andre
 grunner _____

Fangedager ialt (jfr statistikken
 over fangetallet).

II. K v i n n e r.

Søm, stopping, lapping, håndstrykking

Maskinstrykking.

Hekling og brodering.

Arbeide av matter, tøfler m. v.

Båndveving.

*) I en anmerkning meddeles opplysning om hvad slags leketøisarbeide har været utført i fengslet i årets løp

Husgjerning .

Andre arbeider (som nevnes op):

Tilsammen:

Arbeidsdager for fanger med eget arbeide

Arbeidsdager ialt

Fangedager uten arbeide

Derav: Søn- og helligdager

Sykedager

Dager uten arbeide på grunn
av arbeidsudyktighet forøvrig

Dager uten arbeide på grunn
av refselse.

Dager uten arbeide av andre
grunner

Fangedager ialt (jfr. statistikken
over fangetallet).

For å sette vaktmesterne istand til å gi disse oppgaver på en grei og letvint måte vil man anbefale at der innføres følgende to hjelpeskjemaer, som sendes fengslene fra Styrelsen:

Skjema 1.

Arbeidsgrener.	Arbeidsdager i				måned 19			Tilsammen
	1.	2.	3.	4.	28.	29.	30.	
1. M e n n.								
Snekker- og tømmer- mannsarbeide, o. s. v.								
nøiagtig som ovenfor.								

Skjema 2

Arbeidsgrener.	Arbeidsdager i beretningsåret 19				— 19		Tilsammen
	Juli	August	Mai	Juni			
1. M e n n.							
Snekker- og tømmer- mannsarbeide, o. s. v.							
nøiagtig som i skjema 1.							

Den innberetning som etter post 1 sendes Fengselsstyrelsen med årsberetningen, blir da bare en avskrift av siste vertikal-rubrikk («Tilsammen») i skjema 2.

Som n y p o s t 2 foreslås tatt op: Avskrift av arbeidsbokens slutsum for samtlige rubrikkers vedkommende (reglementets bilag 14, rubrikk 4—13).

VIII

Forandringer i reglementet for kretsfengslene og de større hjelpfengsler, 21de kapitel.

Efter hvad der er utviklet i de foregående avsnit, vil komiteen foreslå at reglementets kap. 21 §§ 4, 5 og 6 gives følgende form:

§ 4.

Bestyreren har å dra omsorg for at arbeidsvirksomheten drives i så stor utstrekning og så energisk som mulig og på hensiktsmessigste måte. I så henseende har han å iakttta:

1. at al husgjerning for fengslet som vedhugging, vask, rengjøring og renovasjon, utføres av fanger i den utstrekning som det lar sig gjøre med iakttagelse av reglementets bestemmelser om fangenes avsondring fra andre fanger (jfr. kap. 16), fortrinsvis ved de fanger som er minst kyndige i eller minst egnet til annet arbeide,

2. at alt arbeide på fengslets bygninger og tilvirkning og istandsettelse av fengslets inventar utføres av fanger i den utstrekning det hensiktsmessig kan gjøres, fortrinsvis av fanger som er faglærte eller på annen måte kyndige i det arbeide det gjelder,

3. at faglærte fanger som ikke er satt til noget av de under post 2 nevnte arbeider, brukes til i hensiktsmessig utstrekning å forberede arbeider for mindre øvete fanger,

4. at fanger som ikke er satt til nogen av de i post 1—3 nevnte arbeider, og som ikke efter § 1 er latt ubeskjeftiget, settes til et av de arbeider som er nevnt i fortegnelsen over arbeider for fanger i kretsfengslene og hjelpefengslene (bil. 19),

5. at der ved valget av arbeide efter post 4 tages hensyn på den ene side til fangens evner, ferdighet og fremtidige stilling, på den annen side til at arbeidet er lønnsomt for fengslet,

6. å søke å skaffe fengslet arbeide for offentlige eller kommunale styrelsesgrener eller for private forretninger,

7. å fremme avsetningen av ting som er arbeidet, ved salg:

- 1) direkte fra fengslet, dog således at håndkjøp bør undgås.
- 2) til forhandlere, enten a) direkte fra fengslet, eller b) gjennom en kommisjonær,

8. å sørge for at der av ting som arbeides til salg, ikke arbeides op annet eller mere enn fengslet let kan få avsat. Ophoping på lager må undgås mest mulig. Salget bør i regelen skje mot kontant betaling

§ 5.

I fengsel som ligger i kjøpstad eller forøvrig på sted hvor lov om håndverksnæring av 25. juli 1913 er gjeldende (se lovens § 1), må arbeide, hvortil næringsbrev på håndverk kreves, ikke utføres efter bestilling av private (lovens § 14).

Fangene kan settes til arbeider som ikke er nevnt i fortegnelsen (bilag 19), såfremt disse arbeider efter fangenes evner, efter deres lønnsomhet for fengslet eller efter forholdene forøvrig finnes mere formålstjenlige enn de som fortegnelsen nevner.

Fengslets samling av modeller og tegninger opbevares omhyggelig på den efter forholdene hensiktsmessigste måte.

Fengslet bør alltid ha en passende beholdning av materialier og ferdige emner for de ting eller de virksomhetsgrener som erfaring viser er mest almindelige. .

Prisen for utført arbeide eller oparbeidede ting fastsettes av bestyreren.

Betaling for fangers arbeide for fengslet beregnes således:

1. for arbeide der i almindelighet utføres efter dagsbetaling, regnes

50 % av hvad fengslet hadde måttet betale frie arbeidere på egen kost,

2. for arbeide som hensiktsmessigst beregnes på annen måte (favn, m², stykke o. l.) regnes hvad fengslet ellers hadde måttet betale for samme arbeide.

Prisen for ting o. s. v. som nu i § 4, fjerde led — — — lignende gjenstander gjeldende.

Vaktmesteren har efter bestyrerens nærmere bestemmelse å utføre de med arbeidsdriften forbundne gjøremål med bistand av fengslets øvrige funksjonærer.

§ 6.

Det må innskjerpes fangene at alt arbeide må utføres så pent, nøiagtig og godt som det på nogen måte er mulig.

I arbeide som utføres for fengslets regning, skal fangene, såvidt fornødiges, undervises av opsynspersonalet.

Er det hensiktsmessig å sette en fange til et arbeide som fengslets tjenestemenn ikke har tilstrekkelig kyndighet i, kan vaktmesteren med bestyrerens samtykke tilkalle en fagmann. Utgiftene hermed betales av kontoen for arbeidsdriften.

Kristiania, 28. februar 1919.

Hartvig Nissen.

Segelke Thrap.

H. Aarstrand.

Paul Lieskar.

Johan Hønstvedt.

Trykt 1918 :

- Nr. 121. Veterinærvesenet og kjøtkontrollen 1916. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 122. Norges kommunale finanser 1914/15. (*Finances des communes.*)
- 123. Civil retspleie 1914 og 1915. (*Justice civile.*)
- 124. Dyrtidens virkninger paa levevilkaarene. 2den del. (*Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 2ème partie.*)
- 125. Industristatistik 1915. (*Statistique industrielle.*)
- 126. De offentlige jernbaner 1916/17. (*Chemins de fer publics.*)
- 127. Norges telegrafvæsen 1916/17. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 128. Forsikringsselskaper 1916. (*Sociétés d'assurances.*)
- 129. Skolebarns erhvervsmæssige arbeide. (*Travail salarié parmi les enfants de écoles primaires publiques.*)
- 130. Norges handel 1916. (*Commerce.*)
- 131. Beboelsesstatistik for enkelte norske byer for 1917 (1916). (*Statistique d'habitation pour quelques villes norvégiennes en 1917 (1916).*)
- 132. Ulykkesforsikringen 1915. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 133. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1915. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 134. Fængselsstyrelsens aarbok 1915. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1915.*)
- 135. Norges postvesen 1917. (*Statistique postale.*)
- 136. Folkemængdens bevægelse 1911—1915. II. Sammendrag. (*Mouvement de la population pendant les années 1911 à 1915. II. Résumé.*)
- 137. Fagskolestatistik 1914/15—1916/17. (*Écoles professionnelles.*)
- 138. Norges bergverksdrift 1916. (*Mines et usines.*)
- 139. Den norske Statskasses finanser 1 juli 1910—30 juni 1915. (*Finances de l'État.*)
- 140. Private aktiebanker 1917. (*Banques privées par actions.*)
- 141. Lønninger og levevilkår i Norge under verdenskrigen. (*Gages et conditions d'existence en Norvège pendant la guerre.*)
- 142. Fiskerforsikringen 1917. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 143. Drukkenskapsforseelser 1916—1917. (*Délits d'ivresse.*)

Trykt 1919 :

- Nr. 144. Skolevæsenets tilstand 1914. (*Instruction publique.*)
- 145. Fattigvæsenet 1915. (*Assistance publique.*)
- 146. Rekrutering 1914. (*Recrutement.*)
- 147. Norges sparebanker 1917. (*Caisses d'épargne.*)
- 148. Veterinærvesenet og kjøtkontrollen 1917. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 149. Norges skibsfart 1917. (*Navigation.*)
- 150. Stortingsvalget 1918. (*Élections en 1918 pour le «Storting».*)
- 151. De offentlige jernbaner 1917/18. (*Chemins de fer publics.*)
- 152. Ulykkesforsikringen 1916. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 153. Norges postvesen 1918. (*Statistique postale.*)
- 154. Norges handel 1917. (*Commerce.*)
- 155. Norges bergverksdrift 1917. (*Mines et usines.*)
- 156. Forsikringsselskaper 1917. (*Sociétés d'assurances.*)
- 157. Lønninger 1919. (*Gages et salaires.*)
- 158. Norges telegrafvæsen 1917/18. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 159. Fængselsstyrelsens aarbok 1916. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1916.*)

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker:

- Statistisk Aarbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 38te årgang, 1918.
Kristiania 1919. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
- Meddelelser fra det Statistiske Centralbyrå. Senest utkommet: 36te bind 1918.
Kristiania 1919. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)
- Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1918. Sjette bind. Kristiania 1919.
(*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1918. Sixième année.*)
- Norges civile, geistlige og judicielle Inndeling 1ste oktober 1917. Kristiania 1917.
(*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège le 1er octobre 1917.*)
- Fortegnelse over Norges Officielle Statistik m. v. 1828—31 december 1910. Kristiania
1889 og 1913. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
- Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. (*Résumé rétrospectif 1914.*)

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

21 oktober 1919.
